

Children's worlds.

**Een internationale survey naar het welzijn van
kinderen.**

Vlaams Eindrapport

dr. Annelore Van der Eecken, dr. Jessy Siongers, Fien Van Wolvelaer

Jeugdonderzoeksplatform

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

Vlaanderen
verbeelding werkt

Rapport ISCWeB-onderzoek Vlaanderen – april 2019

Promotorenteam

**HO
GENT**

Dr. Jessica De Maeyer
Dr. Kathy Colpaert
Dr. Didier Reynaert

Jeugdonderzoeksplatform

Dr. Jessy Siongers (VUB)
Prof. dr. Johan Put (KU Leuven)
Prof. dr. Lieve Bradt (UGent)
Prof. dr. Stefaan Pleysier (KU Leuven)
Prof. dr. Bram Spruyt (VUB)

Prof. dr. Johan Put (KU Leuven)
Prof. dr. Lieve Bradt (UGent)

Inhoud

1. Situering van het onderzoek	4
2. Methodologie dataverzameling	6
3. Ethische en deontologische vereisten	9
4. Respons scholen en leerlingen	9
5. De vragenlijst	11
6. De afname	12
6.1. Organisatie van afname	12
6.2. Tablets versus papier	13
7. Bevindingen van de onderzoekers	13
8. Methode van analyse	14
9. Resultaten	17
Deel 1: Over jou	17
Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont	21
Deel 3: Het huis waarin jij woont	27
Deel 4: Je vrienden en vriendinnen	32
Deel 5: De school	36
Deel 6: De buurt waarin jij woont	42
Deel 7: Geld en de dingen die je hebt	46
Deel 8: Hoe jij je tijd doorbrengt	55
Deel 9: Algemeen welbevinden	61
10. Samenvattend	72
11. Referenties	75
12. Bijlagen	76
Bijlage 1: Vragenlijst 8-jarigen	76
Bijlage 2: Vragenlijst 10-jarigen	87
Bijlage 3: Vragenlijst 12-jarigen	106
Bijlage 4: Variabelen en schalen: methodologische gegevens	128

1. Situering van het onderzoek

Children's Worlds, The International Survey on Children's Well-Being (ISCWeB) is een grootschalige internationale survey, ondersteund door de Jacobs Foundation¹, die het subjectief welbevinden bij kinderen tussen 8 en 12 jaar in kaart brengt. De studie beoogt inzicht te krijgen in de manier waarop kinderen hun eigen leefwereld percipiëren en langs die weg bij te dragen tot de verdere verbetering van het welzijn van kinderen. Concreet heeft dit onderzoek als hoofddoel de kijk van kinderen op hun eigen leven en welzijn zichtbaar te maken.

Het Children's Worlds project vertrekt van vier centrale uitgangspunten (Children's Worlds Report, 2015).

Als eerste beschouwt het de kindertijd als een belangrijke zelfstandige levensfase veeleer dan als een voorbereiding op volwassenheid. Ten tweede focust het project op kinderen als sociale actoren. Veel onderzoek richt zich namelijk op het verzamelen van data over kinderen als leden van een gezin of familie. In dergelijk onderzoek wordt de status van kinderen gedefinieerd op basis van hun gezinsstatus en krijgt hun persoonlijke ervaring van de omstandigheden waarin men leeft weinig of geen plaats. Ten derde beklemtoont Children's Worlds het belang van rechtstreeks bij de kinderen informatie te verzamelen. De klemtoon ligt op de manier waarop kinderen als sociale actoren zelf hun leefsituatie, omgeving en context percipiëren. Het onderzoek vertrekt vanuit een kinderrechtenperspectief. Het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties hecht immers veel belang aan het bieden van mogelijkheden aan kinderen om hun standpunten kenbaar te maken, te luisteren naar deze standpunten, en deze serieus te nemen. Ten vierde gaat aan de eigenlijke survey een lange voorbereidingsfase vooraf waarin een groot aantal mogelijke onderwerpen werden geëxploreerd. Op die manier werd verzekerd dat de vragenlijst onderwerpen bevat die kinderen zelf belangrijk vinden. Een aanzienlijk aandeel van de voorbereidingen van het project bestond dan ook uit testfases en discussies met kinderen over de inhoud van de vragenlijst. Dit leidde er uiteindelijk toe dat de focus in dit onderzoeksproject kwam te liggen op positieve en evaluatieve indicatoren eerder dan indicatoren gebaseerd op problemen en gedrag.

Het *Children's Worlds* project ontstond in 2009, toen verschillende onderzoekers, hoofdzakelijk van de International Society for Child Indicators (ISCI) een meeting hielden om het belang van soortgelijk onderzoek te bediscussiëren. De onderzoekers deelden de mening dat dit onderzoek tegemoet diende te komen aan het gebrek aan kennis over het leven van kinderen. Het resultaat van die meeting was een initiële vragenlijst die in 2010 in zes landen² getest werd. De bevindingen hiervan werden verwerkt in een aangepaste vragenlijst die gebruikt werd in een eerste meting in 14 verschillende landen³. In totaal namen 34.500 kinderen tussen 8 en 12 jaar aan deze eerste meting deel. Een tweede bevraging

¹ De Jacobs Foundation is wereldwijd actief in het bevorderen van de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het werd in 1989 opgericht door ondernemer Klaus J. Jacobs in Zürich. Het zet zich in voor wetenschappelijke excellentie en wetenschappelijk onderbouwd onderzoek.

² Brazilië, Engeland, Duitsland, Honduras, Israël en Spanje

³ Algerije, Brazilië, Canada, Chili, Engeland, Israël, Nepal, Roemenië, Rwanda, Zuid Afrika, Zuid-Korea, Spanje, Oeganda, Verenigde Staten

(2013-2014) gebeurde in 20 landen⁴, met 56.000 participerende kinderen overheen de drie (8-10-12 jaar) leeftijdscategorieën. Ondertussen bevindt de studie zich aan het einde van de derde wave met 43 deelnemende landen⁵/regio's, inclusief Vlaanderen.

Children's Worlds werd zo één van de eerste grootschalige vergelijkende studies die het perspectief van de kinderen zelf centraal stelt. Met het onderzoek beoogt het Children's Worlds project een databestand ter beschikking te stellen met gegevens van alle participerende landen dat kan dienen voor cross-culturele vergelijking. De data verschaffen kinderen, hun ouders, opiniemakers, politici, professionals en burgers in het algemeen inzicht in de leefsituaties van kinderen.

Vlaanderen nam in 2018 voor de eerste keer deel aan Children's Worlds. Om de leefsituatie van Vlaamse kinderen in kaart te brengen sloegen het Expertisecentrum Quality of Life (E-QUAL), het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) en het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) de handen in elkaar.

E-QUAL is een interdisciplinair expertisecentrum binnen Hogeschool Gent (HOGENT) dat op een systematische manier kennis met betrekking tot het thema Quality of Life wil verwerven en verspreiden, om zo de levenskwaliteit van personen die zich in een maatschappelijk kwetsbare situatie bevinden te bevorderen. Het perspectief van kinderen en volwassenen zélf staat hierbij steeds centraal. Binnen E-QUAL worden onderzoeks- en dienstverleningsprojecten opgezet, uitgevoerd en gevaloriseerd. Tevens wordt kennis verspreid via vormingen en lezingen en maken de leden van E-QUAL deel uit van stuurgroepen en commissies ter ondersteuning van beleidsvoering op meso- en macroniveau. Het centrum werd opgericht in 2011 binnen de faculteit Mens en Welzijn en wordt gecoördineerd door dr. Jessica De Maeyer.

Het Jeugdonderzoeksplatform (JOP) is een interuniversitaire samenwerking tussen UGent, VUB en KU Leuven en staat in voor het ontsluiten van bestaand en eigen jeugdonderzoek (JOP-monitor). Het JOP werd opgericht in 2003 op initiatief van de (toenmalige) minister van Jeugd. Het JOP omvat onderzoeksgroepen uit verschillende disciplines: Onderzoeksgroep Tempus Omnia Revelat – Vakgroep Sociologie (VUB), Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek (UGent) en de Onderzoekslijn jeugdcriminologie van het Leuvens Instituut voor Criminologie (KULeuven). Het platform wordt gecoördineerd door Prof. dr. Lieve Bradt.

Het Kenniscentrum Kinderrechten vzw (KeKi) wil de wetenschappelijke kennis over de rechten van het kind samenbrengen, toegankelijk maken, verspreiden en stimuleren. De algemene coördinatie is in handen van Katrien Herbots.

⁴ Algerije, Argentinië, Colombia, Estland, Ethiopië, Finland, Duitsland, Israël, Italië, Malta, Nepal, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Zuid-Afrika, Zuid-Korea, Spanje, Turkije, VK en Wales.

⁵ Albanië, Algerije, Argentinië, Bangladesh, België, Chili, China, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Hong Kong, Hongarije, India, Indonesië, Israël, Ierland, Italië, Ivoorkust, Maleisië, Malta, Namibië, Nepal, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, Spanje, Sri Lanka, Zwitserland, Zuid-Afrika, Zuid-Korea, Taiwan, Turkije, UK, VS, Vietnam en Wales

2. Methodologie dataverzameling

De methodologische kwaliteit van het onderzoeksproject werd rigoureus opgevolgd door een internationaal kernteam bestaande uit zes onderzoekers⁶ werkzaam in verschillende disciplines. Het internationale projectteam werkte de procedures uit om de wetenschappelijke kwaliteit en de onderlinge vergelijkbaarheid van de data te verzekeren en te bewaken. In deze paragraaf beschrijven we de algemene methodologische opzet van de dataverzameling. We starten met een beschrijving van de leerlingenpopulatie in het Vlaams lager onderwijs en verduidelijken vervolgens de procedure van steekproeftrekking.

De Vlaamse gemeenschap telde in het schooljaar 2015-2016⁷ 2.240 erkende scholen, die zich bevinden in Vlaanderen en de Brusselse regio. Om uitsluiting van scholen met een sterk religieus profiel (bv. de Bijbelscholen, Yeshiva scholen) te voorkomen, werd beslist ook scholen met zeer kleine leerlingenaantallen op te nemen in het steekproefkader, met uitzondering van één internationale school die slechts 6 leerlingen bevat. Dat bracht het totale aantal van onze steekproef op 2.239 scholen. Tabel 1 geeft een overzicht van de Nederlandstalige lagere scholen in Vlaanderen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (schooljaar 2015-2016⁸). In totaal waren dat schooljaar 424.227 kinderen geregistreerd in het Vlaamse lager onderwijs. Scholen telden gemiddeld 189 leerlingen. In overleg met het internationale projectteam werd beslist leerlingen uit het tweede, vierde en zesde leerjaar te selecteren omdat deze het dichtst aanleunen bij de vooropgestelde leeftijdscategorieën van 8, 10 en 12 jaar. Zoals men kan opmerken in tabel 1, vermindert het gemiddeld aantal leerlingen per leerjaar binnen een school overheen de leerjaren, van 35 leerlingen in het eerste leerjaar naar ongeveer 28 leerlingen in het zesde leerjaar.

⁶ Prof. Dr. Sabine Andresen (Institut für Sozialpädagogik und Erwachsenenbildung, Goethe-Universität Frankfurt, Frankfurt am Main), Prof. Dr. Asher Ben-Arieh (The Paul Baerwald School of Social Work and Social Welfare, The Hebrew University of Jerusalem), Prof. Dr. Jonathan Bradshaw (Professor on Social Policy, University of York and Durham University), Prof. dr. Ferran Casas (Research Institute on Quality of Life, University of Girona), Prof. dr. Bong Joo-Lee (Professor of Social Welfare, Seoul National University), Gwyther Rees (Research Director - Children's Worlds, Social Policy Research Unit, University of York) en Dr. Hanita Kosher (coordinator).

⁷ Dit waren de meest recent beschikbare gegevens op het moment van steekproeftrekking.

⁸ Op het moment van de steekproeftrekking was het schooljaar 2015-2016 het meest recente schooljaar waarvoor leerlingenaantallen beschikbaar waren.

Tabel 1. Leerlingen in het Vlaamse onderwijs: (n scholen=2.239), 2015-2016)

	Totaal aantal leerlingen	Gemiddeld aantal leerlingen per school	Standaard- deviatie	Minimum aantal leerlingen per school	Maximum aantal leerlingen per school
Eerste leerjaar	77 576	34,65	16,34	3	118
Tweede leerjaar	75 582	33,76	15,98	1	116
Derde leerjaar	71 911	32,12	15,55	1	115
Vierde leerjaar	69 839	31,19	15,51	2	119
Vijfde leerjaar	66 938	29,90	15,55	1	124
Zesde leerjaar	62 381	27,86	15,20	1	124
Totaal	424 227	189,47	87,86	13	687

Bron: Departement Onderwijs en Vorming, Vlaamse Gemeenschap

De steekproeftrekking voor Vlaamse kinderen bestond uit een tweetrapssteekproef waarbij eerst een gestratificeerde toevalssteekproef van lagere scholen werd getrokken en vervolgens binnen deze scholen klassen van leerlingen werden geselecteerd. De selectie van scholen gebeurde op basis van twee indicatoren, met name het onderwijsnet en een gelijke kansenindicator.

Het onderwijslandschap in Vlaanderen telt drie **onderwijsnetten**:

- het gesubsidieerd vrij onderwijs – 60,6% van de lagere scholen
- het gesubsidieerd officieel onderwijs (gemeentelijk en provinciaal onderwijs) – 22,2% van de lagere scholen
- het gemeenschapsonderwijs (GO!) – 17,2% van de lagere scholen

Het Vlaams onderwijssysteem hanteert vier **indicatoren** om **achterstelling** in kaart te brengen. Uit empirisch onderzoek blijkt dat op basis van deze vier indicatoren (het onderwijsniveau van de moeder, de thuistaal, het gezinsinkomen en de kenmerken van de buurt waarin het kind woont) de onderwijsprestaties van leerlingen vrij accuraat kunnen voorspeld worden. Het betreft de volgende indicatoren. De meest relevante indicator, het opleidingsniveau van de moeder (i.e., al dan niet een diploma secundair onderwijs), werd meegenomen als gelijke kansenindicator in de steekproefopzet.

Voor het steekproefraster deelden we de scholen op in drie groepen van gelijke grootte op basis van het percentage leerlingen waarvan de moeder geen diploma secundair onderwijs behaald heeft. De kruising van onderwijsnet met de gelijke kansenindicator leverde een steekproefraster met 9 cellen of types van scholen op. Tabel 2 geeft een overzicht van de steekproefopzet en het aantal geselecteerde scholen binnen elke steekproefcel, volgens de verschillende strata (zie kolom 1 tabel 2).

Tabel 2. Steekproefopzet

	VLAANDEREN				STEEKPROEF	
	n scholen	n leerlingen in het 6 ^e leerjaar	Gemiddeld n leerlingen in het 6 ^e leerjaar/school	% scholen	n scholen in de steekproef	Geschat n leerlingen per leerjaar of leeftijdsgroep
Gesubsidieerd vrij onderwijs						
1. Laag percentage van laag opgeleide moeders	554	16 468	29,7	24,7	12	357
2. Middelmatig percentage van laag opgeleide moeders	477	14 270	29,9	21,3	11	329
3. Hoog percentage van laag opgeleide moeders	325	8 888	27,3	14,5	7	191
Gesubsidieerd officieel onderwijs						
4. Laag percentage van laag opgeleide moeders	149	4 202	28,2	6,7	3	85
5. Middelmatig percentage van laag opgeleide moeders	186	5 654	30,4	8,3	4	122
6. Hoog percentage van laag opgeleide moeders	163	3 837	23,5	7,3	4	94
Gemeenschapsonderwijs						
7. Laag percentage van laag opgeleide moeders	43	1 064	24,7	1,9	2	50
8. Middelmatig percentage van laag opgeleide moeders	84	2 378	28,3	3,8	2	57
9. Hoog percentage van laag opgeleide moeders	258	5 620	21,8	11,5	6	131
Totaal	2 239	45 913		100	51	1 440

In het steekproefopzet werd tevens rekening gehouden met twee types van non-respons: op het niveau van de school en op het niveau van de leerlingen. Om non-respons op het niveau van de school op te vangen, werd een reservesteekproef getrokken. Dat betekent dat voor elke school uit de eerste steekproef een reserveschool geselecteerd werd in hetzelfde stratum (met dezelfde scores voor de twee indicatoren, nl. het onderwijsnet en de gelijke kansenindicator). Tijdens de procedure van contacteren van scholen werden nog twee extra reservesteekproeven getrokken om het aantal te bereiken scholen en leerlingen te halen.

Op basis van bevindingen uit eerder schoolonderzoek, blijkt dat de leerlingenresponsgraad zich bevindt tussen de 85% en 90%. Dit betekent dat we mochten veronderstellen dat 85 à 90 % van de geregistreerde leerlingen effectief de vragenlijst zouden invullen. Deze non-respons op het niveau van de leerlingen van 10 à 15 % en de leerlingenaantallen in het zesde leerjaar gedurende het schooljaar

2015-2016 in rekening genomen, resulteerde in een finaal steekproefopzet van 51 scholen⁹. Om oververtegenwoordiging te vermijden werden in scholen met meer dan 50 leerlingen per leerjaar óf meer dan drie klassen per leerjaar, vervolgens op toevalsbasis twee klassen geselecteerd.

3. Ethische en deontologische vereisten

Vanuit de internationale coördinatiecel werden een aantal ethische en deontologische vereisten gesteld. Het onderzoeksplan moest worden voorgelegd aan een bevoegde ethische commissie. Onder andere volgende elementen dienden daarbij te worden onderzocht: informed consent, privacy, vertrouwelijkheid van de data, anonimiteit van de data, enz. Een voorstel voor het gebruik van een passieve informed consent voor de ouders werd voorgelegd en goedgekeurd door de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC) van de KU Leuven. Concreet werd minstens twee weken op voorhand via de school een brief aan de ouders bezorgd waarin in heldere taal de doelstellingen van het onderzoek werden omschreven en contactgegevens werden vermeld. Indien ouders niet wensten dat hun kind deelnam aan het onderzoek, konden zij het opt-out strookje, dat zich onderaan de brief bevond, ondertekend aan de leerkracht teruggeven.

Uiteraard werd minstens evenveel aandacht besteed aan de toestemming van de kinderen, die op een actieve manier verkregen werd. De onderzoekers besteedden hier veel aandacht aan via de klassikale introductie (zie: de afname).

4. Respons scholen en leerlingen

Alle 51 scholen uit de eerste steekproef werden vanaf februari 2018 op de hoogte gesteld van hun aanwezigheid in de steekproef door hen zowel per post als per e-mail een brief te bezorgen. Vanaf de daaropvolgende week werden de scholen telefonisch gecontacteerd. Al snel bleek dat het moeilijk was de verantwoordelijken (in de meeste gevallen de directie, in sommige gevallen de zorgcoördinator of beiden) persoonlijk aan de lijn te krijgen. Vaak werd er gevraagd om later terug te bellen. Indien na drie weken geen definitief positief antwoord kwam, werd de school niet meer opgebeld. Voor elke school die actief of passief weigerde, werd een andere school uit dezelfde steekproefcel op toevalsbasis geselecteerd en aangesproken op de manier zoals hierboven beschreven. Vier steekproeven waren nodig vooraleer voldoende scholen bereid gevonden werden om te participeren. Op schoolniveau werd een respons behaald van 29% (berekend op alle gecontacteerde scholen), in vergelijking met de doorgaans behaalde respons in scholenonderzoek (waar doorgaans een respons van boven de 50% wordt behaald) in het secundair onderwijs is dit een lage responsgraad. Vooral in het gemeenschapsonderwijs werd een zeer lage responsgraad behaald. Omdat via de reservesteekproeven weigerende scholen vervangen konden worden door een school met dezelfde

⁹ In steekproefcel 7 trokken we op aanraden van de internationale coördinatie een extra school om te verzekeren dat zeker minstens 1 school uit deze cel effectief zou deelnemen.

kenmerken, is deze lage responsgraad evenwel minder problematisch. Het percentage scholen in de verschillende strata in de gerealiseerde steekproef ligt in de lijn van de percentages berekend op de scholen in Vlaanderen. Via poststratificatie werden de data per leeftijdsgroep herwogen. De weegcoëfficiënten zijn van een normale grootteorde en variëren tussen 0,45 en 2,01.

Tabel 3. Respons op schoolniveau

	aantal scholen in Vlaanderen	n scholen in de steekproef	aantal scholen benaderd	Aantal deelnemen de scholen	% scholen in Vlaanderen	% scholen in steekproef (zesde- jaars)
Gesubsidieerd vrij onderwijs						
1. Laag percentage van laag opgeleide moeders	554	12	39	10	24,7	20,0
2. Middelmatig percentage van laag opgeleide moeders	477	11	30	8 & 10j.: 9 12j: 10	21,3	18,0
3. Hoog percentage van laag opgeleide moeders	325	7	28	9	14,5	20,0
Gesubsidieerd officieel onderwijs						
4. Laag percentage van laag opgeleide moeders	149	3	12	4	6,7	8,0
5. Middelmatig percentage van laag opgeleide moeders	186	4	12	3	8,3	6,0
6. Hoog percentage van laag opgeleide moeders	163	4	12	8j: 6 10 & 12j: 7	7,3	14,0
Gemeenschapsonderwijs						
7. Laag percentage van laag opgeleide moeders	43	2	8	1	1,9	2,0
8. Middelmatig percentage van laag opgeleide moeders	84	2	8	2	3,8	4,0
9. Hoog percentage van laag opgeleide moeders	258	6	24	4	11,5	8,0
Totaal	2239	51	173	50	100	100

5. De vragenlijst

De Engelstalige vragenlijst werd aangeleverd door het internationale projectteam en vertaald door het Vlaams onderzoeksteam. Er zijn drie verschillende versies van de vragenlijst: één voor de 12-jarigen, één voor de 10-jarigen en één voor de 8-jarigen, die in de Vlaamse context respectievelijk overeenkomen met de vragenlijsten voor het zesde, vierde en tweede leerjaar. Op het moment dat de vragenlijst werd aangeleverd aan het onderzoeksteam in Vlaanderen, was de vragenlijst al afgestemd op de resultaten van focusgroepen en cognitieve testen bij het jonge doelpubliek. Om de vragenlijst te vertalen en de culturele validiteit en begrijpbaarheid voor de beoogde leeftijdscategorieën te garanderen, werden nog volgende fases doorlopen:

- Vertaling van de vragenlijst via 'forward-back-translation': De vragenlijst werd een eerste keer vertaald door het Vlaamse onderzoeksteam en daarna door een onafhankelijke persoon met een professionele kennis van het Engels terugvertaald naar het Engels en ter feedback voorgelegd aan het internationale projectteam.
- De vragenlijst werd voorgelegd aan een beperkt aantal kinderen uit de beoogde leeftijdscategorieën om na te gaan of de vragen voldoende aangepast waren aan het taalgebruik en -niveau van kinderen.
- De resultaten uit bovenstaande fases werden meegenomen in de vragenlijst die vervolgens afgenomen werd in een beperkte pilootstudie in twee klassen (tweede en vierde leerjaar). Het doel van deze pilootstudie was om zowel de begrijpbaarheid na te gaan als een zicht te krijgen op praktische zaken zoals de inleiding, de tijdsduur, de afspraken die moeten gemaakt worden met directie en leerkrachten,...
- Deze fases resulteerden in de finale vragenlijsten voor het zesde, vierde en tweede leerjaar.

Naast de papieren versie, werd deze vragenlijst ook digitaal ingevoerd via Qualtrics, zodat ze ook op tablet zou kunnen afgenomen worden. De digitale versie was identiek aan de papieren versie. Beide versies werden onderworpen aan feedback van zowel het nationale als het internationale projectteam vooraleer zij in de praktijk werden gebracht.

In de vragenlijst werden acht levensdomeinen bevraagd: (1) het huis waarin kinderen leven en de mensen waarmee ze samenwonen, (2) geld en dingen die kinderen hebben, (3) relaties met vrienden en anderen, (4) hun woonomgeving, (5) hun leven op school, (6) gezondheid, (7) tijdmanagement en vrije tijd en (8) de zelfperceptie. Daarnaast werden een aantal socio-demografische indicatoren bevraagd en enkele vragen en stellingen opgenomen over kinderrechten en het leven in België. Tenslotte werden in de Vlaamse vragenlijst voor de 12-jarigen enkele vragen toegevoegd over verveling¹⁰. De vragenlijsten voor 10- en 12-jarigen zijn sterk vergelijkbaar. De versie voor de 8-jarigen is daarentegen aanzienlijk korter en enkele items werden beoordeeld door het aanduiden van smileys in plaats van met punten. In bijlagen 1, 2 en 3 zijn de vragenlijsten en toegevoegde items terug te vinden.

¹⁰ Dit rapport behandelt alleen de vragen die deel uitmaken van de Children's Worlds vragenlijst. De analyseresultaten over verveling zijn bijgevolg niet opgenomen.

Eveneens is in bijlage (nr. 4) een document terug te vinden met de gebruikte schalen die ontworpen zijn om welzijn via zelfrapportage te meten voor de verschillende leeftijdscategorieën.

6. De afname

6.1. Organisatie van afname

De afname van de enquêtes werd strak georganiseerd. De onderzoekers begaven zich ruim voor aanvang van de les (20 à 30 minuten op voorhand) naar het lokaal waarin de afname zou plaatsvinden. Dit liet toe concrete afspraken te overlopen met de leerkrachten, eventuele last-minute wijzigingen te bespreken en de vragenlijsten (op papier of tablet) klaar te leggen. Aan de leerkrachten werd gevraagd of er weigeringen waren van ouders en de ondertekende opt-out strookjes werden verzameld. Tevens werden afspraken gemaakt voor de leerlingen die niet mochten deelnemen van hun ouders, alsook voor leerlingen die zelf niet wensten deel te nemen en leerlingen die vroeger klaar waren. Meestal maakten die leerlingen een taak of lazen ze een boek. In het merendeel van de gevallen was de leerkracht niet aanwezig tijdens de afnames. In een minderheid van de gevallen bleef de leerkracht in de klas en deed verbeterwerk.

Eenmaal de afnames konden starten, werd de inleiding (voorpagina van de vragenlijst) in heldere en eenvoudige bewoordingen door de onderzoeker uitgelegd. Dit gebeurde in interactie met de klas. Er werd nagegaan of de kinderen de principes van anonimiteit, eigen mening, keuze van deelname en de situering van het onderzoek begrepen. Daarna werd hen gevraagd of zij bereid waren deel te nemen. Er werd hen meegedeeld dat, indien zij de vragenlijst liever niet wensten in te vullen, ze er ook voor mochten kiezen de vragenlijst leeg aan de onderzoeker terug te geven. Dit laatste op voorwaarde dat ze zich in stilte bezighielden en de andere leerlingen niet stoorden. Slechts twee leerlingen beslisten om dit te doen. Een aantal leerlingen beslisten tijdens de afname dat ze de vragenlijst niet wilden afwerken. In de meerderheid van de gevallen waren dit leerlingen die het moeilijk hadden met de lengte en het taalniveau van de vragenlijst.

In het vierde en zesde leerjaar startten de leerlingen na de introductie van het onderzoek met het zelfstandig invullen van de vragenlijst. De onderzoeker bleef aanwezig en beantwoordde doorheen de afname individuele vragen. Vragen die vaak terugkwamen, werden gebundeld en meegenomen naar de volgende afnames, waar ze in de introductie door de onderzoekers verduidelijkt werden.

In een vijftal klassen van het vierde leerjaar werd uiteindelijk beslist om de volledige vragenlijst voor te lezen, omdat de afname té moeizaam verliep en er té veel vragen kwamen. In elk van deze gevallen ging het over klassen waar de meerderheid van de leerlingen een migratieachtergrond hadden en moeite hadden met het taalniveau van de vragenlijst.

In het tweede leerjaar verliepen de afnames lichtjes anders. Tot en met de klassikale introductie verliep de procedure op dezelfde manier als in de hogere leerjaren. Daarna werd de volledige vragenlijst geprojecteerd en door de onderzoeker voorgelezen en toegelicht. Al snel werd duidelijk dat kinderen uit het tweede leerjaar, vanuit hun enthousiasme, de neiging hadden om hun antwoorden luidop te zeggen

en hun ervaringen omtrent de vragen met de klas te delen. Om dit tijdens de afname van de vragenlijst te vermijden, werd extra benadrukt dat de onderzoekers geïnteresseerd waren in de eigen mening van elke leerling. Indien mogelijk werden leerlingen ver uit elkaar gezet. Om tegemoet te komen aan het enthousiasme van de leerlingen werd, indien mogelijk, op het einde van de vragenlijst teruggekomen op hun ervaringen met betrekking tot de vragenlijst.

6.2. Tablets versus papier

Omwille van ecologische motieven (besparing van heel wat papier), een aanzienlijke tijdsbesparing op vlak van het invoeren van resultaten en om aansluiting te vinden met de leefwereld van kinderen, had het onderzoeksteam naast de papieren versies ook 30 tablets ter beschikking om de vragenlijst af te nemen. De bedoeling was om zoveel mogelijk afnames via tablets te doen, maar omwille van praktische redenen (zie hieronder) werden ook vragenlijsten op papier afgenomen. De tablets werden door de leerlingen van het vierde en zesde leerjaar unaniem positief onthaald. Leerlingen vonden het zeer fijn om de vragenlijst op tablet in te vullen en de motivatie was over het algemeen hoger dan bij de papieren vragenlijst.

In het tweede leerjaar verliepen de afnames met tablet minder vlot dan bij het vierde en zesde leerjaar. Niet alle leerlingen konden al goed met een tablet overweg. Het niveauverschil tussen leerlingen in het tweede leerjaar werd duidelijker doordat leerlingen sneller hun eigen niveau volgden en niet meer naar de geleide afname luisterden. Dit bemoeilijkte de afnames met tablet aanzienlijk tegenover de afnames met papieren vragenlijsten. De meeste onderzoekers gaven er dan ook de voorkeur aan om het tweede leerjaar met een papieren vragenlijst te bevragen.

7. Bevindingen van de onderzoekers

Een hoge non-respons bij bepaalde groepen en een sociale bias in de respons werd vermeden door het gebruik van een passieve informed consent. Toch werden ook bepaalde kinderen niet bereikt omdat de ouders expliciet aangaven dat hun kind niet mocht deelnemen. Andere kinderen kozen er zelf voor om niet deel te nemen. We hebben weinig zicht op de beweegredenen van ouders en kinderen om niet te willen deelnemen. Uit gesprekken met leerkrachten kwam onder andere naar voren dat ouders met een migratieachtergrond de brief niet begrepen, dat bepaalde gezinssituaties problematisch waren waardoor ouders de deelname van hun kind weigerden en dat ouders die zelf weigerachtig tegenover de afname stonden in sommige gevallen een invloed uitoefenden op andere ouders.

Door de vervangopdracht was zichtbaar wie mocht meedoen en wie niet. Dit zou kinderen een etiket kunnen bezorgen. De onderzoekers hebben dit proberen ondervangen door op voorhand afspraken te maken met de leerkracht, de vragenlijsten op voorhand uit te delen, de kinderen hier niet over aan te spreken en hen niet apart te laten zitten.

Kinderen uit het vierde en zesde leerjaar schermten hun blad/tablet vaak af zodat anderen hun antwoorden niet konden lezen. Daarom werd na enkele afnames beslist om kinderen aan het begin van de afname de keuze te geven apart te gaan zitten of mappen te zetten als afscherming. Er werd duidelijk aangegeven dat het niet om een toets ging, maar dat het om hun eigen mening ging en het daarom belangrijk was om vooral op het eigen exemplaar te kijken. In bijna elke klas beslisten kinderen dan ook om indien mogelijk apart te werken, of mappen te zetten.

8. Methode van analyse

Alvorens we overgaan tot de resultatensectie, lichten we in deze paragraaf nog even toe hoe de resultatensectie en de daarin gerapporteerde analyses tot stand kwamen en werden opgebouwd.

De resultatensectie wordt opgebouwd volgens de tien grote thema's die verwerkt zijn in de vragenlijsten. Deze thema's zijn: (1) socio-demografische kenmerken ("over jou"), (2) welbevinden met betrekking tot de gezinssituatie ("jouw huis en de mensen bij wie je woont"), (3) welbevinden met betrekking tot de woonsituatie ("het huis waarin je woont"), (4) welbevinden met betrekking tot vrienden en vriendinnen ("je vrienden en vriendinnen"), (5) schoolwelbevinden ("de school"), (6) welbevinden met de buurt en woonomgeving ("de buurt waarin je woont"), (7) materieel welbevinden ("geld en de dingen die je hebt"), (8) welbevinden met betrekking tot tijdsbesteding ("hoe jij je tijd doorbrengt"), (9) algemeen persoonlijk welbevinden ("enkele andere dingen over wat jij vindt van je leven") en (10) vragen over kinderrechten en leven in België.

Bij elk thema starten we met beschrijvende analyses. We beschrijven daarbij eerst hoe kinderen scoren op een aantal objectieve kenmerken die gerelateerd zijn aan het thema, vervolgens op een aantal stellingen in verband met dat thema en tot slot op de tevredenheid met betrekking tot dat thema.

Waar mogelijk worden de data van de drie leeftijdsgroepen samengevoegd. Dit is vaak het geval voor de 10- en 12-jarigen waarbij de thema's doorgaans op dezelfde wijze bevestigd werden. Bij de 8-jarigen werd zoals verduidelijkt vaak een andere wijze van bevestigd gehanteerd. Bijvoorbeeld, voor wat betreft de tevredenheidsvragen werd bij de 8-jarige kinderen gebruik gemaakt van antwoordcategorieën in de vorm van smileys (vijfpunts Likertschaal). Bij de 10- en 12-jarige kinderen werd een elfpunts Likertschaal gebruikt. De stellingen werden bij de drie leeftijdsgroepen wel op dezelfde wijze bevestigd (via een vijfpunts Likertschaal) maar bij de 10- en 12-jarige kinderen werden er soms meer stellingen voorgelegd dan bij de 8-jarige kinderen. Om het rapport eenvoudig leesbaar te maken, werden waar mogelijk verschillende antwoordcategorieën samengenomen in de bespreking van de resultaten. Bijvoorbeeld, 'akkoord' en 'helemaal akkoord' werden samengenomen.

Na de univariate analyses presenteren we multivariate regressieanalyses. Daarin gaan we na of kinderen onderling verschillen in de tevredenheid op verschillende domeinen (gezin, school, vrije tijd, enz.) en hoe we deze verschillen kunnen verklaren. Gezien de verschillende wijze van bevestigd bij de 8-jarigen en bij de 10- en 12-jarigen werden de analyses telkens afzonderlijk uitgevoerd voor de 8-jarigen en voor de 10- en 12-jarigen. De tevredenheidsvragen vormen de afhankelijke variabelen in

deze analyses. Aangezien de tevredenheidsvragen anders bevroegd werden bij de 8-jarigen en bij de 10- en 12-jarigen, werden de tevredenheidsvragen bij de 8-jarigen ook omgezet naar een 0-10 schaal. Dit om de leesbaarheid van het rapport te vergemakkelijken. Deze werkwijze laat ook toe de scores enigszins te vergelijken, al is hier wel voorzichtigheid geboden gezien de andere meetmethode. In bijlage 4 wordt een beschrijving van alle afhankelijke variabelen gegeven.

De regressiemodellen werden stapsgewijs opgebouwd. In een eerste stap gingen we na hoe socio-demografische variabelen zoals gender, financiële (gezins)situatie, migratieachtergrond en gezinssituatie samenhangen met tevredenheid. In een tweede stap voegden we de meer inhoudelijke stellingen toe aan het regressiemodel. Op deze stellingen werd telkens een principale componentenanalyse uitgevoerd om na te gaan welke stellingen samengenomen kunnen worden. Vervolgens werden somschalen berekend. De technische gegevens van deze schaal- en somconstructies zijn opgenomen in bijlage 4. Alle onafhankelijke variabelen werden omgezet naar een 0-10 schaal om de interpretatie te vergemakkelijken. In de bijlage 4 kan ook een overzicht van alle onafhankelijke variabelen zoals ingevoerd in het regressiemodel gevonden worden.

We beschrijven nu eerst de socio-demografische variabelen zoals deze in de regressiemodellen gebruikt werden. Migratieachtergrond en gezinssituatie werden enkel bevroegd bij de 10- en 12-jarigen.

Voor wat betreft *migratieachtergrond* kregen de 10- en 12-jarigen de vraag of hun vader en moeder in België geboren is. Op basis van deze twee vragen werden twee groepen onderscheiden: kinderen waarvan beide ouders in België geboren zijn en kinderen waarvan ten minste één van beide ouders niet in België geboren is. 28,4% van de kinderen heeft ten minste één ouder die niet in België geboren is¹¹. Bij 71,6% van de kinderen zijn beide ouders in België geboren. Deze indicator voor migratieachtergrond beperkt zich tot eerste en tweede generatie migranten. We houden hier dus geen rekening met derde generatie migranten (op basis van geboorteland grootouders).

Om de *gezinssituatie* in kaart te brengen, maakten we gebruik van een vraag die nagaat of kinderen al dan niet altijd in hetzelfde huis wonen. 85,1% van deze kinderen gaf aan altijd of bijna altijd in hetzelfde huis te wonen. 14,9% gaf aan in twee huizen met verschillende volwassenen te wonen.

Aangezien de financiële en materiële situatie uitgebreider bevroegd werd bij de 10- en 12-jarigen (zie verder), werd de variabele *financiële situatie* anders berekend bij de 8-jarigen dan bij de 10- en 12-jarigen. Alle kinderen kregen vragen over specifieke zaken waarover hun gezin al dan niet beschikt. Op basis van verschillende van deze items hebben we samengestelde variabelen gecreëerd die de financiële situatie van het gezin weerspiegelt. Bij de 8-jarigen werd de variabele 'financiële situatie' berekend aan de hand van zes van de acht items in figuur 20 in deel 7 ('kleden die niet kapot of versleten zijn', 'genoeg geld voor schooluitstappen en activiteiten', 'ik kan thuis op het internet', 'de dingen die je nodig hebt voor sport of hobby's', 'twee paar schoenen die niet kapot of versleten zijn' en 'de dingen die je nodig hebt voor school'). Kinderen in gezinnen die het financieel (eerder) makkelijk hebben, zijn kinderen die over 4 tot 6 items beschikken. Kinderen in gezinnen die het financieel (eerder) moeilijk

¹¹ Belangrijk om te benadrukken is dat dit gaat om alle ouders die geboren zijn in een ander land dan België. Het gaat dus ook om ouders die geboren zijn in buurlanden zoals Nederland, Frankrijk en Duitsland. De bevraging liet niet toe om hierin een onderscheid te maken.

hebben zijn kinderen die over 0 tot 3 items beschikken. Volgens deze formule kan 9,5% van de 8-jarige kinderen beschouwd worden als kinderen in gezinnen die het financieel (eerder) moeilijk hebben. Bij de 10- en 12-jarigen werd voor het berekenen van de variabele 'financiële situatie' naast de items die gebruikt werden voor het berekenen van de schaal van de 8-jarigen ook gebruik gemaakt van de vragen die peilen naar hoeveel auto's, bestelwagens of vrachtwagens het gezin heeft (zie figuur 25 in deel 7), hoeveel keer zij tijdens het voorbije jaar op vakantie geweest zijn met het gezin (zie figuur 26 in deel 7), hoeveel computers, laptops en tablets/iPads zij thuis hebben (zie figuur 28 in deel 7) en of zij voldoende te eten hebben elke dag (zie figuur 23 in deel 7). Kinderen in gezinnen die het financieel (eerder) moeilijk hebben zijn dan kinderen in gezinnen die over 0 tot 7 items beschikken. Kinderen in gezinnen die het financieel (eerder) makkelijk hebben zijn kinderen die over 8 tot 10 items beschikken. Volgens deze formule kan 13,9% van de 10- en 12-jarige kinderen beschouwd worden als kinderen in gezinnen die het financieel (eerder) moeilijk hebben. In de volgende tabel geven we beschrijvende gegevens van de socio-demografische variabelen.

Tabel 4. Overzicht van de socio-demografische variabelen (8-jarigen en 10- en 12-jarigen)

	8-jarigen	10- en 12-jarigen
Gender		
Jongens	567 (51,9%)	1085 (50,1%)
Meisjes	525 (48,1%)	1081 (49,9%)
Financiële situatie		
Financieel makkelijk of eerder makkelijk	941 (90,5%)	1866 (86,1%)
Financieel soms moeilijk	99 (9,5%)	301 (13,9%)
Migratieachtergrond		
Beide ouders zijn in België geboren		1507 (71,6%)
Tenminste één van beide ouders is in België geboren		598 (28,4%)
Gezinssituatie		
Ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis		1865 (85,1%)
Ik woon in twee huizen met verschillende volwassenen		328 (14,9%)

9. Resultaten

Deel 1: Over jou

In een eerste deel van de vragenlijst werden een aantal vragen voorgelegd op basis waarvan een socio-demografisch portret van de kinderen in Vlaanderen kon worden opgebouwd: geslacht, leeftijd, herkomst, taal en geloof. Het is geweten dat deze socio-demografische kenmerken verschillen in het welbevinden van kinderen en jongeren voorspellen (González-Carrasco, Casas, Malo, Viñas, & Dinisman, 2017; Proctor, Linley & Matby, 2009; Levin, Dallago & Curie, 2012; Savoye, Moreau, Brault, Leveque, & Godin, 2015; Shoshani & Steinmetz, 2014).

Leeftijd en gender

In totaal namen 3.322 kinderen deel aan het ISCWeB-onderzoek in Vlaanderen. De meeste kinderen die deelnamen waren tussen 7 en 12 jaar oud. De jongste deelnemer was 6 jaar oud en de oudste was 13 jaar oud.

Er namen 1.076 kinderen uit het **zesde leerjaar** deel. Deze waren hoofdzakelijk 11 en 12 jaar oud: 59,6% van hen was 11 jaar oud en 36,7% was 12 jaar oud. 50,1% van de kinderen uit het zesde leerjaar waren jongens en 49,9% waren meisjes.

Er namen 1.112 kinderen uit het **vierde leerjaar** deel. Deze waren hoofdzakelijk 9 en 10 jaar oud: 55,8% van hen was 9 jaar oud en 36,8% was 10 jaar oud. Ook hier werd een evenredige genderverdeling vastgesteld: 50,5% van de deelnemende kinderen uit het vierde leerjaar waren jongens en 49,5% waren meisjes.

Tenslotte namen er 1.134 kinderen uit het **tweede leerjaar** deel. Deze waren hoofdzakelijk 7 en 8 jaar oud: 60,8% van deze kinderen was 7 jaar oud en 34,7% was 8 jaar oud. In deze groep waren er verhoudingsgewijs meer jongens, maar het verschil blijft beperkt: 52,6% van de kinderen uit het tweede leerjaar waren jongens en 47,4% meisjes.

Tabel 5. Leeftijd van de kinderen per leerjaar (alle leeftijdsgroepen, rijpercentages)

	6 jaar	7 jaar	8 jaar	9 jaar	10 jaar	11 jaar	12 jaar	13 jaar	Totaal
Tweede leerjaar	15 (1,3%)	688 (60,8%)	392 (34,7%)	33 (2,9%)	3 (0,3%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	1131 (100%)
Vierde leerjaar	0 (0%)	0 (0%)	19 (1,7%)	609 (55,8%)	402 (36,8%)	55 (5,0%)	7 (0,6%)	0 (0%)	1092 (100%)
Zesde leerjaar	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	0 (0%)	17 (1,6%)	634 (59,6%)	391 (36,7%)	22 (2,1%)	1064 (100%)
Alle leerjaren	15 (0,5%)	688 (20,9%)	411 (12,5%)	642 (19,5%)	422 (12,8%)	689 (21,0%)	398 (12,1%)	22 (0,7%)	3287 (100%)

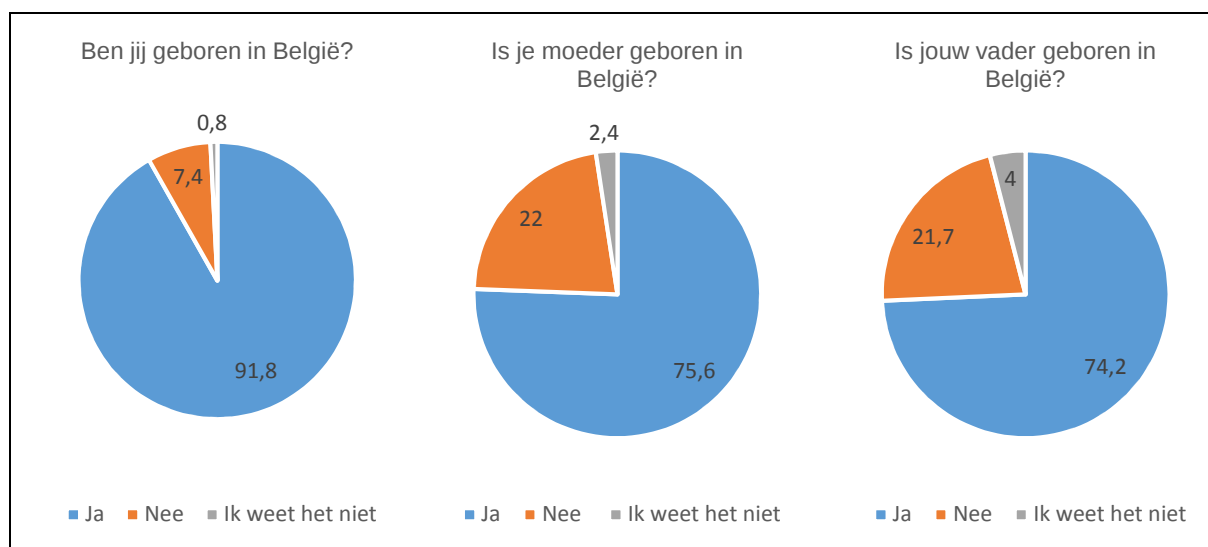
Tabel 6. Gender van de kinderen per leerjaar (alle leeftijdsgroepen, rijpercentages)

	Jongen	Meisje	Totaal
Tweede leerjaar	586 (52,6%)	529 (47,4%)	1115 (100%)
Vierde leerjaar	548 (50,5%)	537 (49,5%)	1085 (100%)
Zesde leerjaar	529 (50,1%)	526 (49,9%)	1055 (100%)
Alle leerjaren	1663 (51,1%)	1592 (48,9%)	3255 (100%)

Om de vergelijkbaarheid met alle landenrapporten mogelijk te maken, zullen we in het vervolg van dit rapport verwijzen naar 8-, 10- en 12- jarigen voor respectievelijk de leerlingen uit het tweede, vierde en zesde leerjaar (ook al is de leeftijdsrange ruimer). Alle kinderen die deelnamen aan het onderzoek werden meegenomen. In het vervolg van dit rapport werken we met gewogen data (zie sectie 2. Methodologie dataverzameling).

Migratieachtergrond

Aan de 10- en 12-jarigen werd gevraagd of zij in België geboren zijn en of hun ouders in België geboren zijn. De overgrote meerderheid (91,8%) van de 10- en 12-jarige kinderen is in België geboren. 75,6% van de moeders en 74,2% van de vaders van de 10- en 12-jarige kinderen is in België geboren. Onder de groep van kinderen met een migratieachtergrond tellen we bijgevolg meer kinderen die tweede generatie migrant zijn dan kinderen die eerste generatie migrant zijn.

Figuur 1. Al dan niet geboren in België (10- en 12-jarigen) (%)

Aan de 10- en 12-jarige kinderen werd ook gevraagd uit welk land zij afkomstig zijn¹². Tabel 7 illustreert dat 80,1% van de 10- en 12-jarige kinderen uit België afkomstig is. 3,6% geeft aan afkomstig te zijn uit Turkije, 3,1% uit Marokko en 2,5% uit Nederland.

Tabel 7. Land van herkomst (10- en 12-jarigen) (%)

Land van herkomst	%
België	80,1
Nederland	2,5
Frankrijk	0,8
Duitsland	0,9
Marokko	3,1
Turkije	3,6
Polen	0,9
Italië	0,4
Andere	8,2
Ik weet het niet	1,5

Talen

Daarnaast werd aan de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd welke talen zij spreken. De meerderheid van de kinderen geeft aan Nederlands te spreken thuis (82,3%), op school (92,8%) en bij vrienden (87,9%). Ongeveer 10% van de leerlingen spreekt Frans thuis (12,2%), op school (10,4%) en bij vrienden (8,5%).

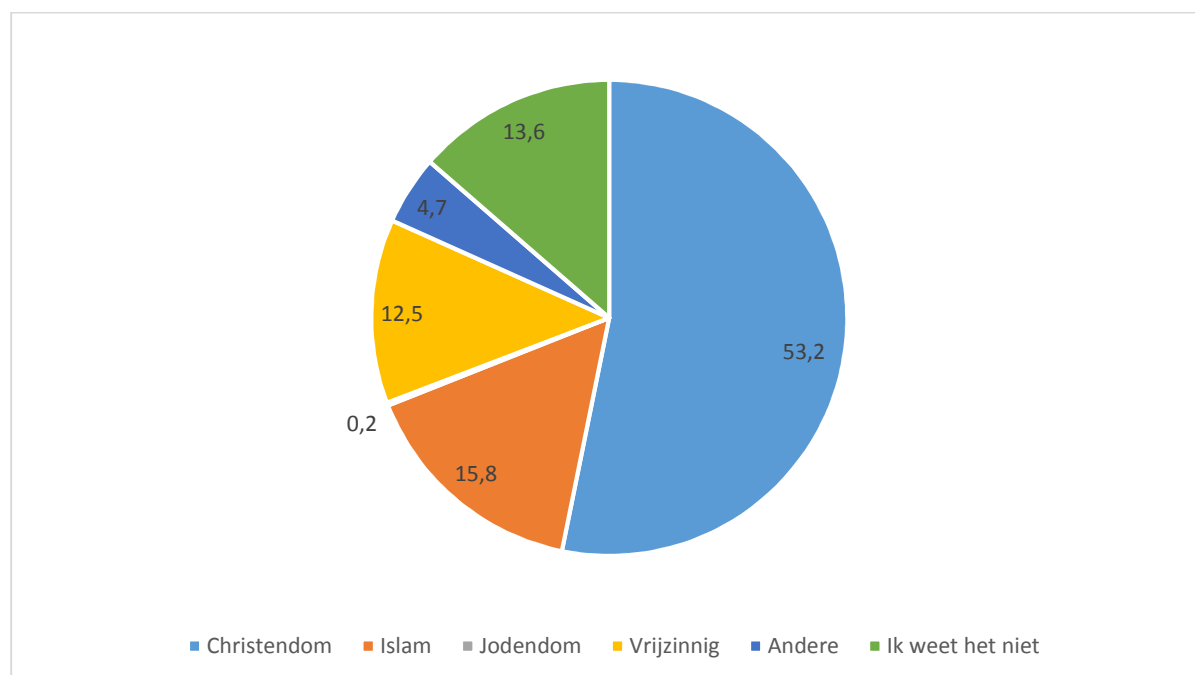
¹² Omwille van de andere vraagstelling kan deze vraag niet gekoppeld worden aan de vraag naar het geboorteland.

Tabel 8. Spreektaal (10- en 12-jarige kinderen) (%)

	Nederlands	Frans	Arabisch	Turks	Andere
Als je thuis bent	82,3	12,2	4,7	5,7	16,5
Als je op school bent	92,8	10,4	0,7	2,2	2,2
Als je bij je vrienden thuis bent	87,9	8,5	1,4	3,9	6,5

Geloof

Tenslotte werd bij de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd naar hun geloof. In Vlaanderen geeft net iets meer dan de helft (53,2%) van de 10- en 12-jarige kinderen aan dat zijn/haar geloof het Christendom is. Op de tweede plaats volgt de Islam (15,8%), daarin gevolgd door vrijzinnigheid (12,5%). Slechts een klein aandeel van de kinderen beschouwt zichzelf joods (0,2%) of behorend tot een andere levensbeschouwelijke groep (4,7%). Ruim één op acht kinderen (13,6%) geeft echter ook aan niet te weten wat zijn/haar geloof is.

Figuur 2. Geloofsovertuiging (10- en 12-jarige kinderen) (%)

Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

Deel 2 van de vragenlijst vormt het eerste inhoudelijk blok. Dit thema werd uitgebreider bevraagd bij de 10- en 12-jarige kinderen. Allereerst werd aan de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd of zij al dan niet altijd in hetzelfde huis wonen. Deze vraag polst op een eenvoudige manier naar het al dan niet opgroeien in een gebroken gezin¹³. 85,1% van deze kinderen gaf aan altijd of bijna altijd in hetzelfde huis te wonen, de overige 14,9% gaf aan in twee huizen met verschillende volwassenen te wonen. Ook werd aan de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd naar hun woonsituatie. De overgrote meerderheid van de kinderen (97,2%) geeft aan te wonen bij zijn/haar gezin. Een minderheid geeft aan in een pleeggezin of kindertehuis (1%) of elders (1,7%) te wonen.

Tabel 9. Woonsituatie (10- en 12-jarigen) (%)

Wat beschrijft het best het huis waar jij meestal woont?	%
Ik woon bij mijn gezin	97,2
Ik woon bij een pleeggezin	0,7
Ik woon in een kindertehuis	0,3
Ik woon ergens anders	1,7
Totaal	100

Aan de 10- en 12-jarige kinderen werd ook gevraagd hoeveel mensen (zichzelf bijgerekend) er in hun huis wonen. De mediaanwaarde was hierbij 4¹⁴.

De 10- en 12-jarigen werden ook gevraagd naar de personen waar zij mee samenwonen in hun eerste en eventueel tweede huis. We focussen eerst op de kinderen die aangeven enkel in het eerste huis te wonen. Tabel 10 geeft de resultaten weer. 89,7% gaf aan te wonen bij moeder en vader. 5,1% woont bij een alleenstaande moeder en 0,5% bij een alleenstaande vader. 1,8% woont in een nieuw samengesteld gezin bij moeder en 0,4% in een nieuw samengesteld gezin bij vader. 2,4% heeft een andere gezinssituatie.

¹³ Een aantal groepen van kinderen die eigenlijk ook opgroeien in gebroken gezinnen, worden op deze manier wel nog bij de intacte gezinnen gerekend, bv. kinderen die maar met één van beide ouders nog contact hebben of kinderen waarvan één van de ouders gestorven is. In die zin onderschatten we het percentage kinderen dat in een gebroken gezin opgroeit. De indicator biedt evenwel een goede proxymaat, is veel eenvoudiger te bevragen bij kinderen en de vraagstelling komt minder negatief over.

¹⁴ Het gemiddeld aantal inwoners bedraagt 4,57. Omwille van de invloed van uitschieters naar boven toe, is het evenwel beter de mediaanwaarde te bekijken.

Tabel 10. Mensen met wie kinderen die enkel in het eerste huis wonen samenwonen. (10- en 12-jarigen)

Woont enkel in eerste huis (n=1899) (%)	
Woont bij moeder en vader	89,7
Woont bij alleenstaande moeder	5,1
Woont bij alleenstaande vader	0,5
Woont in nieuw samengesteld gezin bij moeder	1,8
Woont in nieuw samengesteld gezin bij vader	0,4
Andere gezinssituatie	2,4

Tabel 11 geeft de resultaten weer voor de kinderen die aangaven in twee huizen te wonen en toont dat de meeste kinderen in het eerste huis bij een alleenstaande moeder wonen (40,9%) of in een nieuw samengesteld gezin bij moeder (8,8%). In het tweede huis wonen de meeste kinderen bij een alleenstaande vader (37,1%) of in een nieuw samengesteld gezin bij vader (38,2%).

Tabel 11. Mensen met wie kinderen die in twee huizen wonen samenwonen in het eerste en tweede huis. (10- en 12-jarigen)

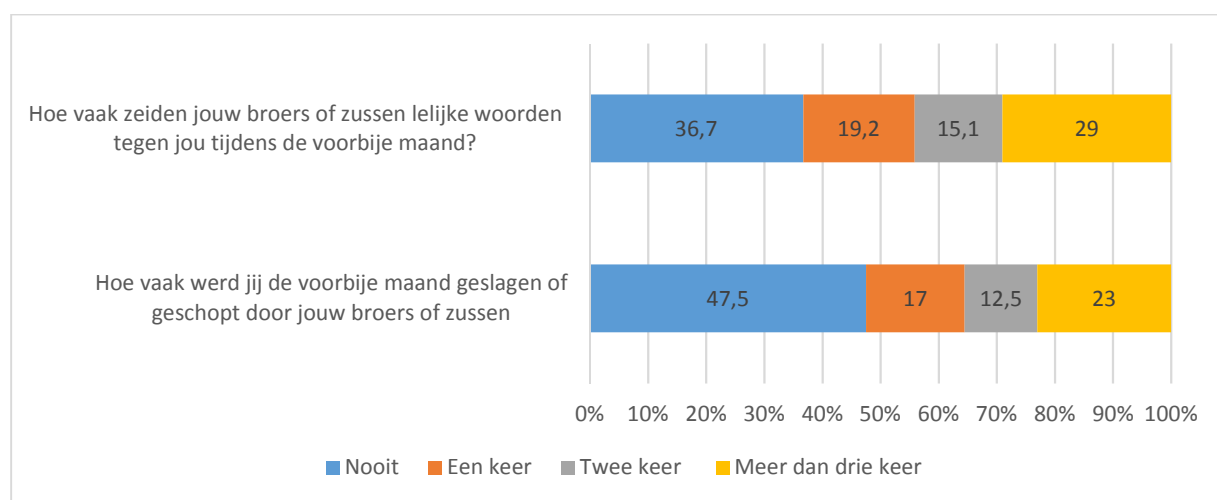
Woont in twee huizen (n=316) (%)		
	Eerste huis	Tweede huis
Woont bij moeder en vader	6%	5%
Woont bij alleenstaande moeder	40,9%	9,7%
Woont bij alleenstaande vader	8,8%	37,1%
Woont in nieuw samengesteld gezin bij moeder	35,0%	6,3%
Woont in nieuw samengesteld gezin bij vader	5,1%	38,2%
Andere gezinssituatie	4,2%	3,6%

Van de kinderen die aangaven gescheiden ouders te hebben (d.i. de kinderen die wonen bij een alleenstaande vader of moeder en/of in een nieuw samengesteld gezin) woont 86,4% afwisselend bij moeder en vader, 5% uitsluitend bij de moeder en slechts 1,6% woont uitsluitend bij de vader (Tabel 12).

Tabel 12. Mensen met wie kinderen met gescheiden ouders samenwonen.

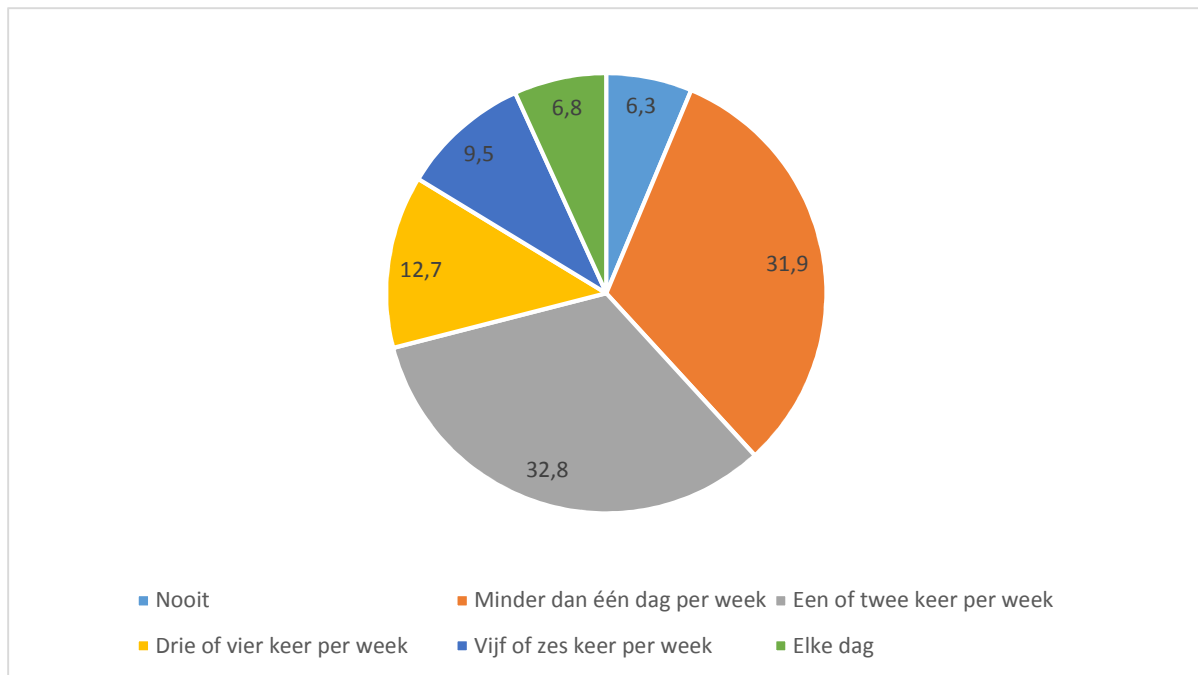
Kinderen met gescheiden ouders (n=316)	
Woont afwisselend bij moeder en vader	86,4%
Woont uitsluitend bij moeder	5,0%
Woont uitsluitend bij vader	1,6%
Woont noch bij moeder noch bij vader	0,6%
Andere woonsituatie	6,3%

Elke ouder kan wel getuigen dat broers en zussen elkaar wel eens in de haren vliegen of al eens minder aangename woorden naar elkaars hoofd slingeren. Meestal gaat het daarbij om vrij onschuldige ruzies van korte duur. Toch kunnen dergelijke ruzies een impact hebben op het welbevinden van kinderen, zeker wanneer deze zich herhaaldelijk voordoen. In de vragenlijst voor de 10- en 12-jarigen werd daarom gepolst naar verbaal en fysiek geweld tussen broers en zussen. De kinderen die aangeven geen broers of zussen te hebben, werden niet meegenomen in deze analyses (n=151). De helft (52,5%) van de kinderen met één of meerdere broers en/of zussen geeft aan één of meerdere keren de voorbije maand te zijn geslagen door broers of zussen. Nog net iets meer kinderen (63,3%) geven aan één of meerdere keren de voorbije maand lelijke dingen naar het hoofd geslingerd te hebben gekregen. Een aanzienlijke groep van respectievelijk 23% en 29% van de 10- en 12-jarigen ervaarde zelfs meer dan drie keer fysiek of verbaal geweld van broer(s) of zus(sen).

Figuur 3. Fysiek en verbaal geweld gesteld door broers en zussen gedurende de voorbije maand (10- en 12-jarigen) (%)

Naast vragen over het kerngezin, werd aan de 10- en 12-jarigen tevens een vraag voorgelegd over de contacten met de ruimere familie. Slechts 6% van de 10- en 12-jarige kinderen ziet hun niet-inwonende familie nooit. Ruim zes op de tien ziet zijn/haar niet-inwonende familie meermaals per week (61,8%). Iets minder dan een derde (31,9%) ziet niet-inwonende familieleden minder dan wekelijks.

Figuur 4. Hoe vaak zie je mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen (10- en 12-jarigen) (%)

Naast deze feitelijke gegevens polste de vragenlijst ook naar de subjectieve ervaringen omtrent het gezinsleven. Over het algemeen zijn Vlaamse kinderen positief over het gezinsleven: 89,7%¹⁵ geeft aan zich thuis veilig te voelen, 88,2% geeft aan dat er in zijn/haar gezin mensen zijn die om hem/haar geven, 86,1% gaat akkoord met de zin 'mijn gezin en ik hebben het leuk samen' en 85,6% is van mening dat hij/zij bij een probleem kan rekenen op de hulp van gezinsleden. Iets minder overtuigd zijn kinderen over de stelling 'mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg', maar ook deze stelling wordt beaamd door ruim een kwart van de kinderen (76,9% is (volledig) akkoord). De 10- en 12-jarigen kregen nog twee extra items voorgelegd die handelden over het nemen van beslissingen. Ook hieruit blijkt dat kinderen over het algemeen vinden dat ouders hen betrekken in beslissingen: 77,2% van de 10- en 12-jarigen geeft aan (volledig) akkoord te gaan met de stelling dat hun ouders samen met hen keuzes maken over hun leven en 65,9% gaat (volledig) akkoord met de stelling dat ze mee beslissingen kunnen nemen in het gezin. Kinderen worden dus vooral betrokken bij beslissingen die hen zelf aanbelangen, iets minder bij beslissingen die niet rechtstreeks op hen betrekking hebben.

¹⁵ We nemen hier de antwoordcategorieën "voor een groot stuk akkoord" en "volledig akkoord" samen.

Tabel 13. Gezinsbeleving (%) (alle leeftijdsgroepen)

	Niet akkoord	Een beetje akkoord	Soms akkoord	Voor een groot stuk akkoord	Volledig akkoord
Alle leeftijdsgroepen					
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	2,4	2,8	6,6	13,3	74,9
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	2,7	3,6	8,1	15,9	69,7
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	1,9	2,6	9,4	17,8	68,3
Ik voel me veilig thuis	2,7	2,8	4,8	12,0	77,7
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	4,2	4,5	14,5	26,8	50,1
Enkel bij 10- en 12-jarigen					
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	5,2	5,0	12,6	27,8	49,4
Ik kan mee beslissingen nemen in mijn gezin	7,5	6,9	19,6	30,6	35,3

Gegeven deze positieve schets van de gezinsrelaties is het niet zo verwonderlijk dat de meerderheid van de kinderen rapporteert (erg) tevreden te zijn met de personen waarmee zij samenwonen. Respectievelijk 92,5% en 78,1% van de 8-jarige kinderen geeft aan (zeer) tevreden te zijn met de mensen waarmee zij samenwonen en met de mensen uit de familie die niet inwonen. Bij de 10- en 12-jarige kinderen geeft respectievelijk 92,3% en 91,5% een score van 7 op 10 of meer voor de tevredenheid met de mensen waarmee hij/zij samenwoont en voor de tevredenheid met niet-inwonende familieleden.

Tabel 14. Tevredenheid met de mensen rondom jou (8-jarige leeftijdsgroep) (%)

					
De mensen waarmee je samenwoont	1,5	1,4	4,5	19,4	73,1
De mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen	9,0	4,3	8,6	17,2	60,9

Tabel 15. Tevredenheid met de mensen rondom jou (10- en 12-jarigen) (%) (schaal: 0-helemaal niet tevreden tot 10-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De mensen waarmee je samenwoont	0,4	0,3	0,2	0,05	0,09	3,4	2,2	4,9	13,6	20,7	53,1
De mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen	1,3	0,7	0,5	0,8	0,9	3,0	2,8	5,2	13,4	20,4	51,1

Op basis van multivariate analyses gingen we na of kinderen onderling verschillen in hun tevredenheid met de mensen waarmee zij samenwonen. We onderzochten daarbij ook of de tevredenheid met de mensen waarmee kinderen samenwonen samenhangt met hoe zij hun gezin beleven. Tabellen 55 - 58 in bijlage 4 beschrijven de principale componentenanalyses en de afhankelijke en onafhankelijke variabelen.

Tabel 16. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met de mensen waarmee men samenwoont als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Tevredenheid met de mensen waarmee je samenwoont		
	Stap 1	Stap 2
Constante	9,02	5,72
Gender (0=jongen)	0,14 (0,04)	0,08 (0,02)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,65 (-0,10)**	-0,30 (-0,04)
Gezinsbeleving kinderen		0,40 (0,40)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,01 (0,01)	0,17 (0,17)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Het eerste model geeft aan dat 8-jarige kinderen die het financieel (eerder) moeilijk hebben minder tevreden zijn over de mensen waarmee ze samenwonen. In het tweede model blijkt dat het effect van de financiële situatie wegvalt eenmaal er rekening gehouden wordt met de gezinsbeleving van de 8-jarige kinderen (zoals gerapporteerd in tabel 13). Dit kan betekenen dat ongunstige materiële situaties mogelijk ook leiden tot een negatievere gezinsbeleving. Achtjarige kinderen die een positievere gezinsbeleving noteren, tonen zich ook meer tevreden over de mensen waarmee zij samenwonen.

Tabel 17. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met de mensen waarmee je samenwoont als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met de mensen waarmee je samenwoont		
	Stap 1	Stap 2
Constante	8,46	5,37
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	0,64 (0,04)	-0,01 (-0,01)
Gender (0=jongen)	-0,02 (-0,01)	0,00 (0,00)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,20 (-0,04)	-0,03 (-0,01)
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,23 (-0,07)**	-0,05 (-0,01)
Gezinssituatie (0=ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis)	-0,66 (-0,15)***	-0,47 (-0,11)***
Gezinsbeleving kinderen		0,45 (0,47)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,03 (0,03)	0,25 (0,24)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

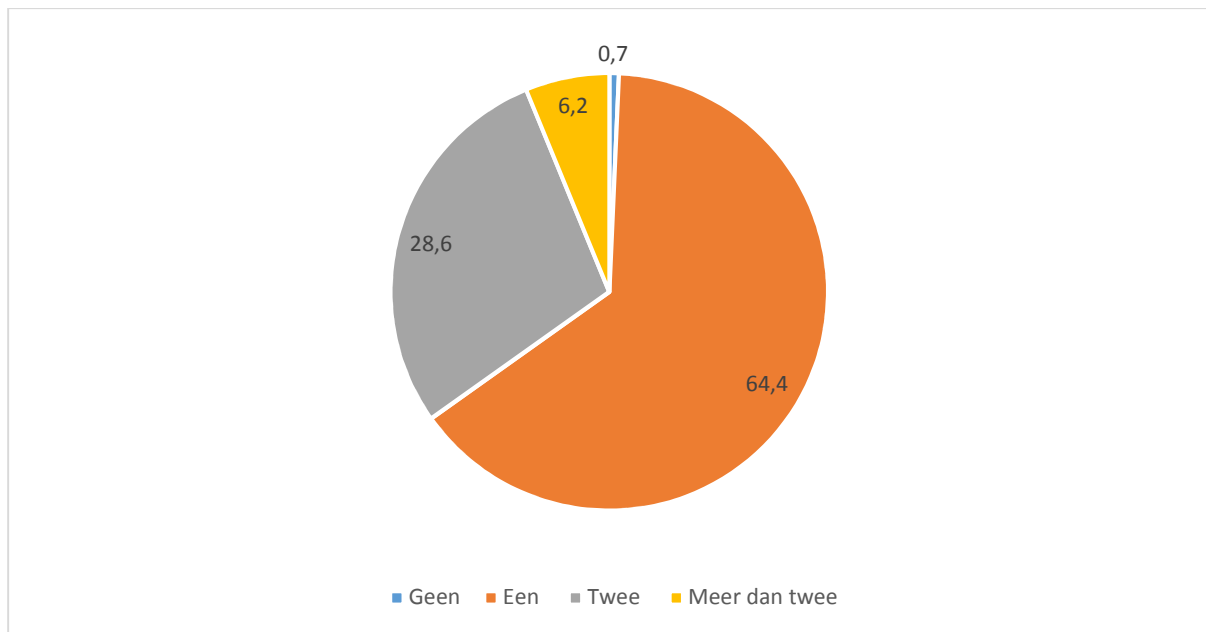
Bij de 10- en 12-jarige kinderen wordt in model 1 geen effect gevonden van gender, leeftijd en financiële situatie op de tevredenheid met de mensen met wie men samenwoont. Migratieachtergrond blijkt daarentegen wel samen te hangen met tevredenheid. Kinderen wiens ouders niet in België geboren zijn en die in twee huizen wonen zijn minder tevreden met de mensen waarmee zij samenwonen. In het tweede model stellen we vast dat 10- en 12-jarige kinderen die hoger scoren op de schaal voor gezinsbeleving ook hoger scoren op de tevredenheid met de mensen waarmee zij samenwonen. Het effect van de gezinssituatie blijft evenwel ongewijzigd. Dit betekent dat ongeacht de relatie die kinderen met hun ouders hebben, kinderen die opgroeien in gebroken gezinnen minder tevreden zijn met de mensen waarmee ze samenwonen.

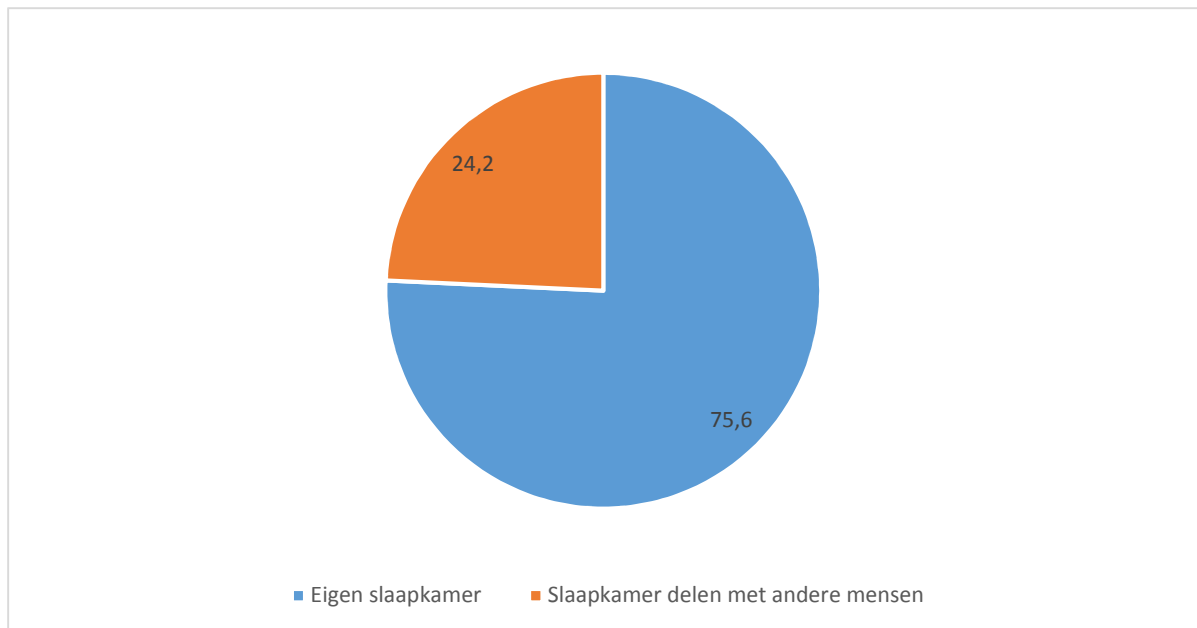
Deel 3: Het huis waarin jij woont

In een derde deel werd gepeild naar kenmerken van en de tevredenheid met het huis waarin het kind woont. De 10- en 12-jarige kinderen kregen daarbij een aantal vragen voorgelegd die peilden naar specifieke kenmerken van het huis waarin zij wonen. Zo werd gepeild naar het aantal slaapkamers en badkamers en het al dan niet hebben van een eigen slaapkamer en een rustige plaats waar huiswerk gemaakt kan worden. De 10- en 12-jarige kinderen geven aan gemiddeld 3,53 slaapkamers te hebben in huis. De helft van de leerlingen zegt dat ze thuis 3 of minder slaapkamers hebben. Minder dan 1 procent van de leerlingen geeft aan thuis niet over een badkamer te beschikken. De meerderheid van de kinderen beschikt over een rustige plaats om huiswerk te maken. Toch geeft 6,4% aan geen rustige

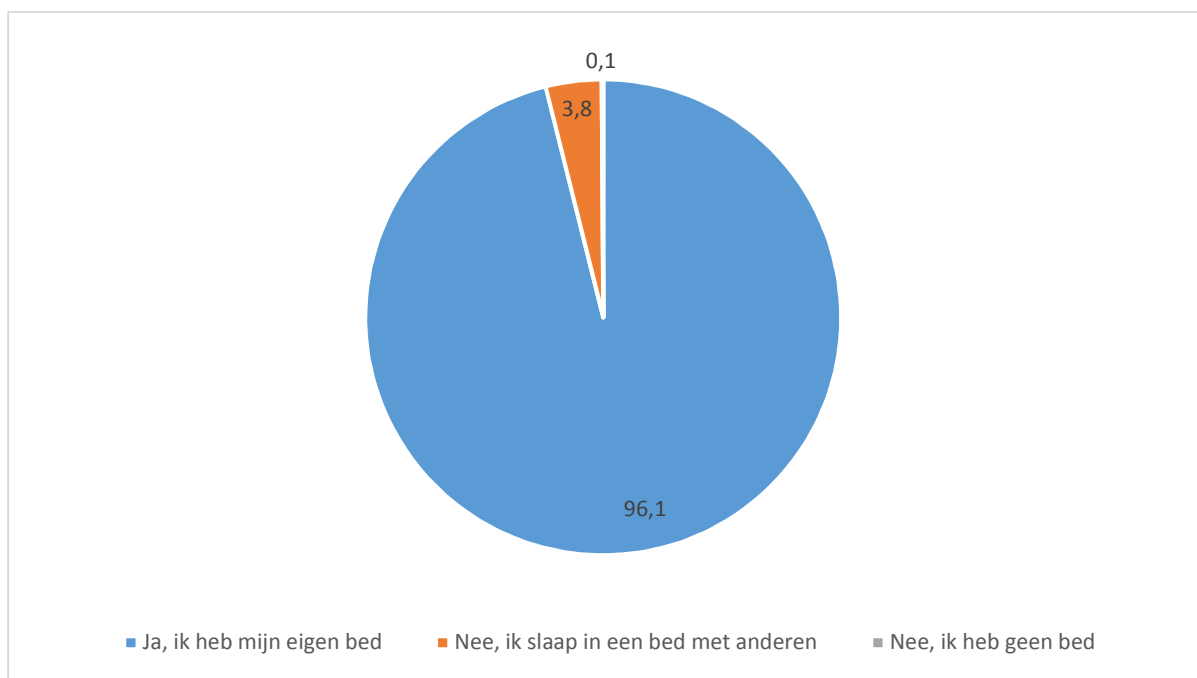
plaats in huis te hebben waar huiswerk gemaakt kan worden en 10,6% twijfelt. Dat betekent dat voor zo'n 17% van de kinderen het niet zeker is dat ze op een rustige wijze huiswerk kunnen maken. Het percentage kinderen dat aangeeft te beschikken over een rustige plaats om huiswerk te maken ligt wel significant hoger bij de 12-jarigen. Bij de 10-jarigen geeft 78% aan over een rustige plaats om huiswerk te maken te beschikken, bij de 12-jarigen is dat 88%. Het delen van een slaapkamer komt meermaals voor bij Vlaamse kinderen. Bijna een kwart (24,2%) van de 10- en 12-jarige kinderen deelt zijn/haar slaapkamer met iemand anders en 3,8% geeft aan in een bed te slapen met iemand anders. Ook het beschikken over een eigen kamer komt meer voor bij de 12- dan bij de 10-jarigen: respectievelijk 72% en 79% van de 10- en 12-jarigen beschikt over een eigen slaapkamer.

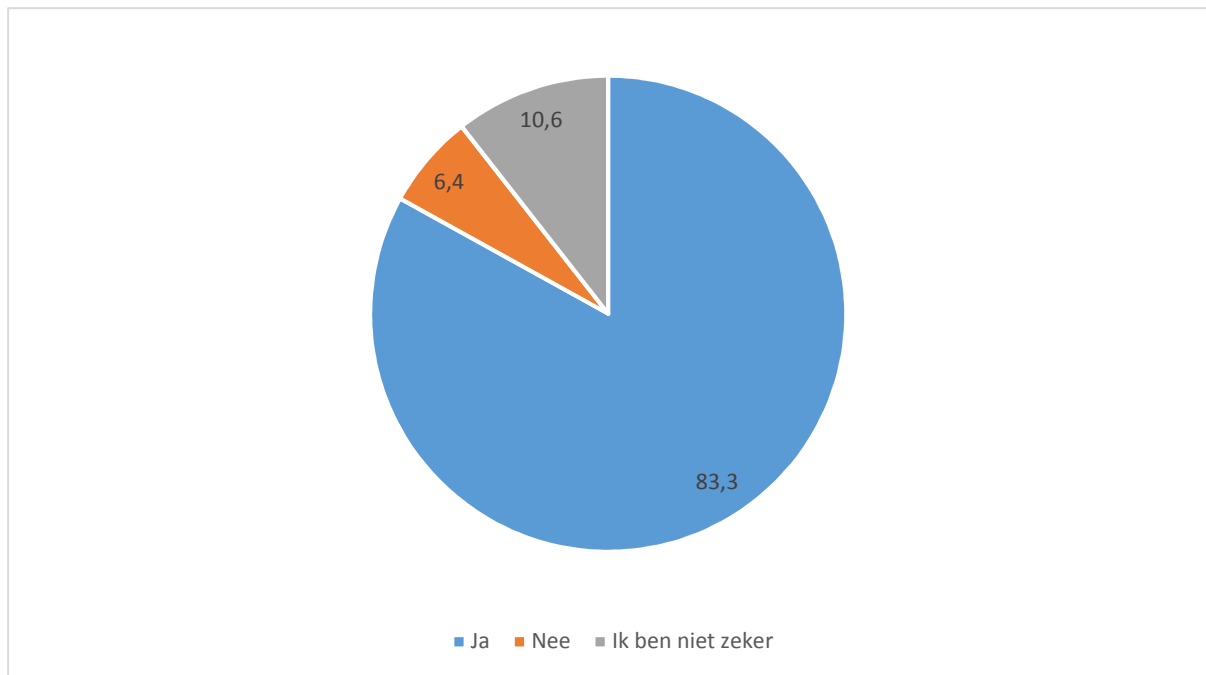
Figuur 5. Hoeveel badkamers zijn er in jouw huis? (10- en 12-jarige leeftijdsgroep) (%)

Figuur 6. Slaap je in een eigen kamer of deel je een kamer met iemand? (10- en 12-jarige leeftijdsgroep) (%)

Figuur 7. Heb je een eigen bed? (10- en 12-jarige leeftijdsgroep) (%)

Figuur 8. Is er een rustige plaats in jouw huis waar je je huiswerk kan maken? (10- en 12-jarige leeftijdsgroep) (%)

Naast een aantal objectieve kenmerken van het huis werd ook gevraagd naar de tevredenheid bij kinderen over het huis waarin ze wonen. Tabel 18 toont de antwoorden van de 8-jarige leeftijdsgroep en tabel 19 van de 10- en 12-jarige leeftijdsgroep. Bij beide groepen is een meerderheid tevreden over het huis waarin men woont: 88,1% van de 8-jarige kinderen geeft aan (zeer) tevreden te zijn over het huis waarin ze wonen. 94,5% van de 10- en 12-jarige kinderen geeft het huis waarin zij wonen een 7 op 10 of meer.

Tabel 18. Tevredenheid met het huis waarin je meestal woont (8-jarige leeftijdsgroep) (%)

					
Het huis waarin je meestal woont	2,7	2,2	7,0	14,7	73,4

Tabel 19. Tevredenheid met het huis waarin je meestal woont (10- en 12-jarige leeftijdsgroep) (%) (helemaal niet tevreden-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Het huis waarin je meestal woont	0,7	0,2	0,2	0,4	0,4	1,9	1,7	3,6	9,8	19,1	62,0

Via multivariate analyses gingen we na of kinderen onderling verschillen in hun tevredenheid met het huis waarin zij wonen en hoe deze verschillen verklaard kunnen worden. Socio-demografische

variabelen en kenmerken van het huis werden gebruikt als voorspellende variabelen. We focussen hier enkel op de 10- en 12-jarige kinderen omdat in de jongste leeftijdsgroep niet gevraagd werd naar de concrete kenmerken van hun huis. Voor de kenmerken van het huis maken we gebruik van de vragen die peilen naar het aantal badkamers, het hebben van een eigen slaapkamer en het al dan niet hebben van een rustige plaats om huiswerk te maken¹⁶. Kinderen die rapporteren geen of één badkamer te hebben werden samengevoegd, evenals kinderen die rapporteren twee of meer badkamers te hebben. Kinderen die aangaven niet zeker te zijn of zij een rustige plaats hebben om huiswerk te maken werden bij de groep gevoegd die aangaven er niet over te beschikken. Tabel 59 in bijlage 4 geeft een beschrijving van de variabelen die de kenmerken van het huis meten zoals ze ingevoerd werden in de regressieanalyses.

Tabel 20. Resultaten van de regressieanalyses naar tevredenheid met het huis waarin men woont als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met het huis waarin je woont		
	Stap 1	Stap 2
Constante	9,40	10,1
Leeftijdsgroep (0=10 jaar)	0,16 (0,01)	-0,04 (-0,03)
Gender (0=jongen)	-0,18 (-0,06)**	-0,20 (-0,07)**
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,43 (-0,10)***	-0,29 (-0,06)**
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,43 (-0,13)***	-0,37 (-0,11)***
Gezinssituatie (0=ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis)	-0,29 (-0,07)**	-0,18 (-0,04)
Aantal badkamers		0,18 (0,06)**
Eigen kamer (0=ja)		-0,19 (-0,05)*
Rustige plaats om te studeren (0=ja)		-0,99 (-0,25)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,04 (0,03)	0,11 (0,10)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Het eerste model toont dat meisjes, kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie, kinderen in gezinnen waar ten minste één van beide ouders niet in België geboren is en kinderen die in twee huizen wonen minder tevreden zijn met het huis waarin zij wonen.

Wanneer in het tweede model een aantal kenmerken van het huis worden toegevoegd, verkleint het effect van de socio-demografische variabelen wel iets maar niet veel. Een uitzondering is het effect van de gezinssituatie. De gezinssituatie heeft niet langer een significante impact. Dit kan betekenen dat

¹⁶ De vragen die peilen naar het hebben van een eigen bed en het aantal slaapkamers werden niet meegenomen in de analyse omwille van de zeer scheve verdeling. Daarnaast kan het aantal slaapkamers zowel hoger liggen naarmate de materiële welvaart toeneemt als naarmate het aantal kinderen in het gezin toeneemt.

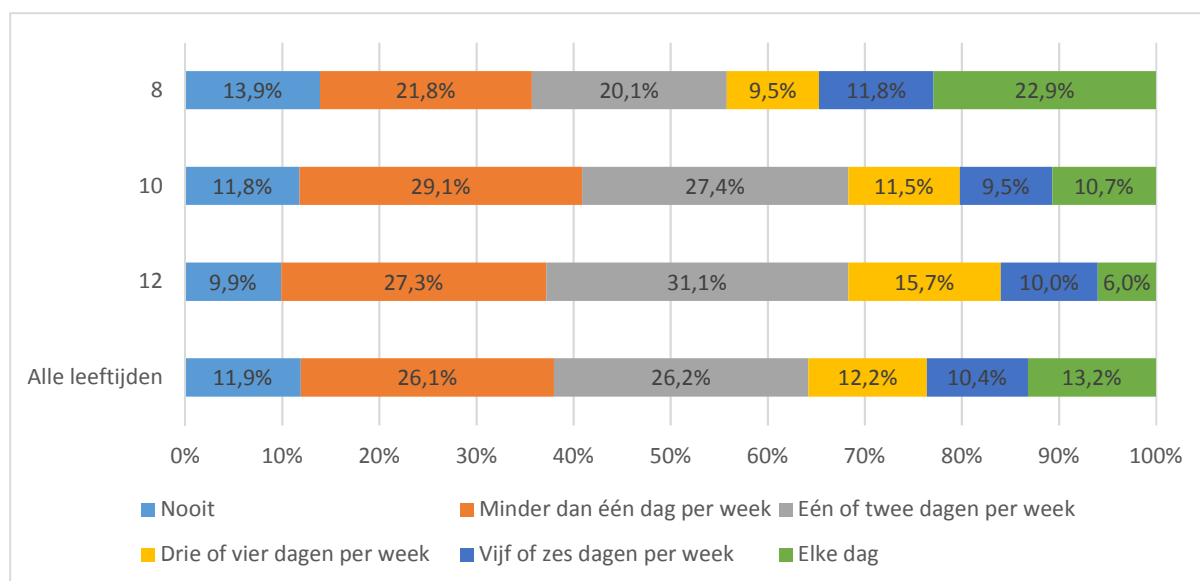
kinderen die opgroeien in gebroken gezinnen lager scoren op hun tevredenheid met het huis waarin zij wonen omwille van de gevolgen die die situatie heeft voor de kenmerken van het huis waarin zij wonen. Als ouders uit elkaar gaan, wordt er immers vaak omwille van financiële redenen verhuisd naar kleinere huizen of appartementen. Kinderen die rapporteren twee of meer badkamers te hebben zijn meer tevreden met het huis waarin zij wonen. Kinderen die aangeven geen eigen kamer te hebben zijn minder tevreden met het huis waarin zij wonen. Ook kinderen die aangeven geen rustige plek te hebben om te studeren of dit niet zeker weten, zijn minder tevreden met het huis waarin zij wonen. Vergelijken we de sterkte van de effectparameters onderling, dan valt op dat met name het hebben van een rustige plaats om huiswerk te maken voor kinderen veel zwaarder doorweegt ($\beta = -0,25$) in vergelijking met de andere kenmerken van het huis ($-0,05 < \beta < 0,06$) in hun globale beoordeling van het huis waarin ze wonen.

Deel 4: Je vrienden en vriendinnen

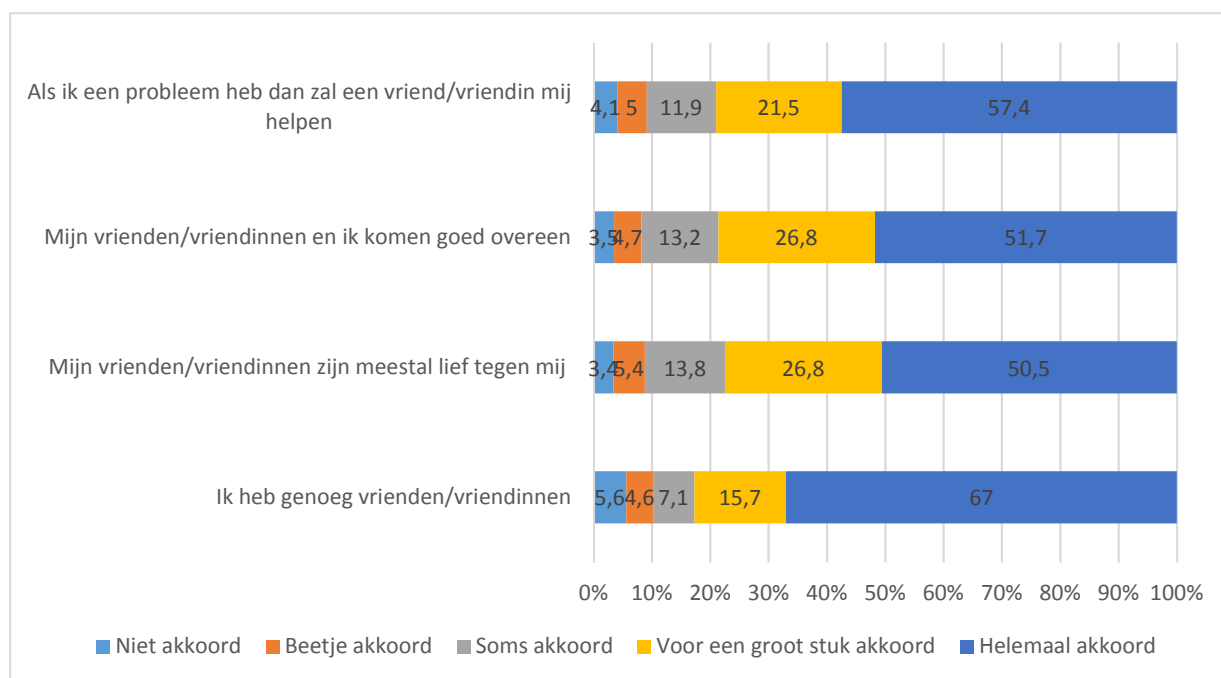
Vriendschap speelt een belangrijke rol in het leven van een kind. Vriendschappen hebben dan ook een belangrijke impact op de persoonlijke en sociale ontwikkeling van een kind. Vriendschappen leren kinderen zich te verbinden met anderen en zich te verplaatsen in anderen. Daarnaast is vriendschap voor kinderen ook van essentieel belang om zich goed in het vel te voelen. Het spreekt dan ook voor zich dat in een studie naar het welbevinden van kinderen, vriendschap een belangrijk thema vormt.

Een eerste vraag betreft daarbij de regelmaat waarmee kinderen hun vrienden en vriendinnen zien buiten de school (Figuur 9). Ruim één op de tien kinderen (11,9%) geeft aan zijn/haar vrienden en vriendinnen nooit te zien buiten de school. Een meerderheid van de kinderen (62%) geeft wel aan vrienden en vriendinnen minstens één keer per week buiten de school te zien, maar binnen die groep zijn de verschillen in de frequentie waarin men zijn vrienden ziet heel erg verschillend. Opvallend is tevens dat naarmate de leeftijd toeneemt de dagelijkse contacten met vrienden buiten de school afnemen. Van de achtjarigen geeft ruim een vijfde (22,9%) aan zijn of haar vrienden dagelijks te zien buiten de school, bij de 10-jarigen is dit al gedaald tot 11% en bij 12-jaren zelfs tot 6%.

Figuur 9. Hoe vaak zie jij je vrienden en vriendinnen buiten school? (alle leeftijdsgroepen) (%)

De kinderen beoordeelden ook enkele stellingen over hun vrienden en vriendinnen. Over het algemeen zijn kinderen positief over hun vrienden en vriendinnen. Zo gaat 82,7% (volledig) akkoord met de stelling 'ik heb genoeg vrienden/vriendinnen', is 78,9% van mening dat ze bij een probleem terecht kunnen bij een vriend/vriendin die hen zal helpen, vindt 78,8% dat ze goed overeenkomen met vrienden/vriendinnen en geeft 77,3% aan dat vrienden/vriendinnen meestal lief zijn voor hen. Echter hoewel het om veel kleinere percentages gaat, bestaat er toch ook een betekenisvolle groep van steeds om en bij de 10% die aangeeft niet akkoord te gaan of slechts een beetje akkoord te gaan met deze stellingen. Ongeveer een tiende van de kinderen ervaart dus wel problemen op het vlak van vriendschappen.

Figuur 10. Stellingen over vrienden (alle leeftijdsgroepen) (%)

Ook op de vraag omtrent de tevredenheid met vrienden en vriendinnen, uit de meerderheid van de kinderen zich positief. Tabel 21 toont dat 88,7% van de 8-jarige kinderen (zeer) tevreden is met zijn/haar vrienden en vriendinnen. Tabel 22 illustreert dat 90,6% van de 10- en 12-jarige kinderen een score van 7 op 10 of meer geeft op de tevredenheid met vrienden en vriendinnen.

Tabel 21. Tevredenheid met je vrienden en vriendinnen (8-jarige leeftijdsgroep) (%)

					
Je vrienden en vriendinnen	2,3	2,1	7,0	20,4	68,3

Tabel 22. Tevredenheid met je vrienden en vriendinnen (10- en 12-jarige leeftijdsgroep) (%) (helemaal niet tevreden-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Je vrienden en vriendinnen	0,4	0,6	0,3	0,7	1,0	3,0	3,3	8,4	16,5	22,4	43,3

Vervolgens bouwden we een drie-staps regressiemodel op waarbij we eerst de socio-demografische variabelen invoegden, vervolgens de frequentie van vrienden ontmoeten en tot slot de vriendschapsbeleving. De resultaten van de principale componentenanalyse op de stellingen omtrent vriendschapsbeleving zijn terug te vinden in tabel 61 in bijlage 4. Tabel 60, 62 en 63 in bijlage beschrijven de afhankelijke en onafhankelijke (som)variabelen.

Tabel 23. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met je vrienden/vriendinnen als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Tevredenheid met je vrienden/vriendinnen			
	Stap 1	Stap 2	Stap 3
Constante	8,81	8,55	4,99
Gender (0=jongen)	0,02 (0,01)	0,06 (0,01)	-0,08 (-0,02)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,37 (-0,05)	-0,45 (-0,06)	-0,22 (-0,03)
Frequentie vrienden ontmoeten buiten school		0,05 (0,08)*	0,02 (0,03)
Vriendschapsbeleving			0,47 (0,52)***
Samenvattende gegevens			
R ² (adjusted R ²)	0,002 (0,000)	0,01 (0,01)	0,27 (0,27)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

In het eerste model van Tabel 23 zien we dat bij 8-jarigen gender en de financiële situatie van het gezin waarin men leeft niet significant samenhangen met de tevredenheid met vrienden en vriendinnen. In het tweede model voegden we de frequentie van vrienden ontmoeten buiten school toe. We zien dat 8-jarige kinderen die aangeven hun vrienden vaker te zien buiten school, hoger scoren op hun tevredenheid met vrienden en vriendinnen. Dit is niet langer significant in het derde model, waar we de vriendschapsbeleving toevoegden als onafhankelijke variabele. In lijn met onze verwachtingen zien we in dit derde model dat 8-jarige kinderen die hun vriendengroep als positiever beleven, hoger scoren op hun tevredenheid met hun vrienden en vriendinnen. Dat suggereert dat voor de tevredenheid de kwaliteit van de vriendengroep belangrijker is dan de frequentie waarmee kinderen hun vrienden en vriendinnen zien, maar dat deze vriendschapsbeleving ook wel deels wordt bepaald door de frequentie waarmee kinderen hun vrienden buiten de school zien.

Tabel 24. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met je vrienden/vriendinnen als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met je vrienden/vriendinnen			
	Stap 1	Stap 2	Stap 3
Constante	7,61	7,53	4,71
Leeftijdsgroep (0=10 jaar)	0,11 (0,07)**	0,11 (0,07)**	0,01 (0,01)
Gender (0=jongens)	-0,16 (-0,05)*	-0,15 (-0,05)*	-0,13 (-0,04)*
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,04 (-0,01)	-0,03 (-0,01)	0,15 (0,03)
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,17 (-0,05)*	-0,18 (-0,05)*	-0,02 (-0,01)
Frequentie vrienden ontmoeten buiten school		0,02 (0,03)	0,01 (0,02)
Vriendschapsbeleving			0,47 (0,57)***
Samenvattende gegevens			
R ² (adjusted R ²)	0,008 (0,006)	0,009 (0,007)	0,33 (0,32)

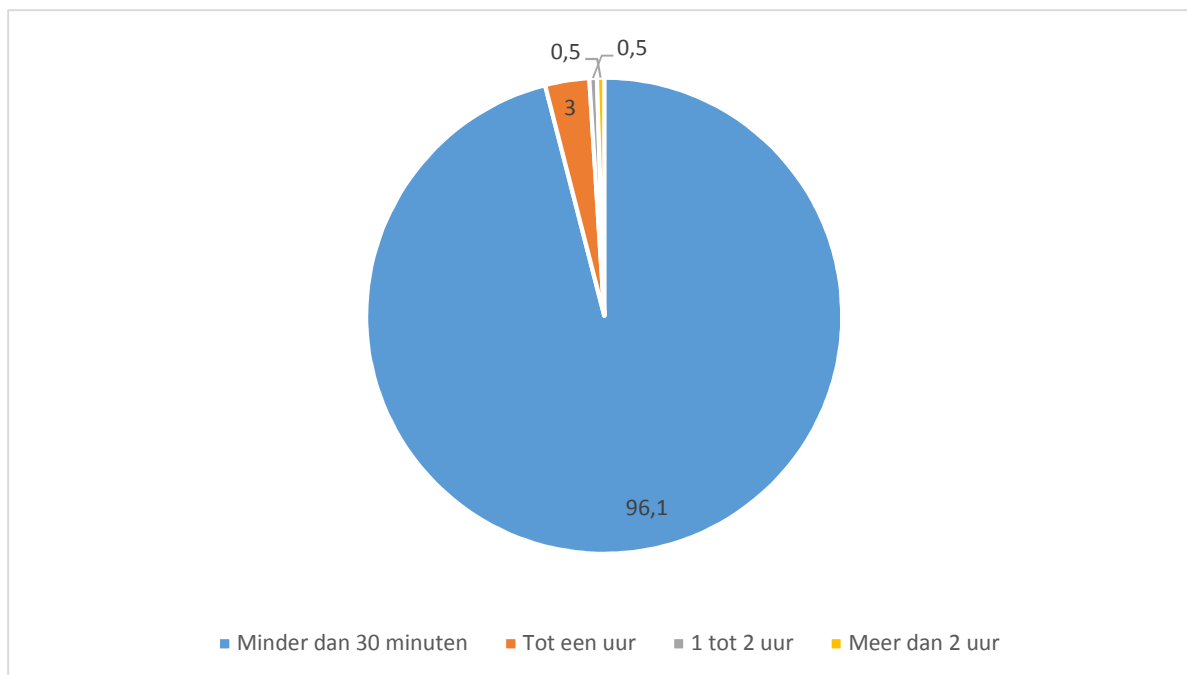
*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Dezelfde analyse werd ook uitgevoerd voor de 10- en 12-jarigen (Tabel 24). In stap 1 stellen we vast dat in deze leeftijdsgroepen meisjes en kinderen met een migratieachtergrond minder tevreden te zijn met hun vrienden en vriendinnen in vergelijking met respectievelijk jongens en kinderen zonder migratieachtergrond. Het betreft in beide gevallen evenwel slechts een klein effect. Daarnaast stellen we vast dat 10-jarigen meer tevreden zijn met hun vrienden en vriendinnen dan 12-jarigen. De frequentie waarin men vrienden ontmoet buiten de school heeft geen invloed op de tevredenheid en verandert bijgevolg ook niets aan deze invloeden (model 2). Veel belangrijker is de vriendschapsbeleving die in het derde model wordt toegevoegd. We zien niet geheel onverwacht dat kinderen die de relatie met hun vrienden en vriendinnen als positiever beleven, hoger scoren op de tevredenheid met hun vrienden en vriendinnen. Enkel het effect van gender blijft nipt significant wat aantoont dat ongeacht hoe kinderen hun vriendschapsbanden beleven, meisjes wat minder tevreden zijn met hun vrienden en vriendinnen.

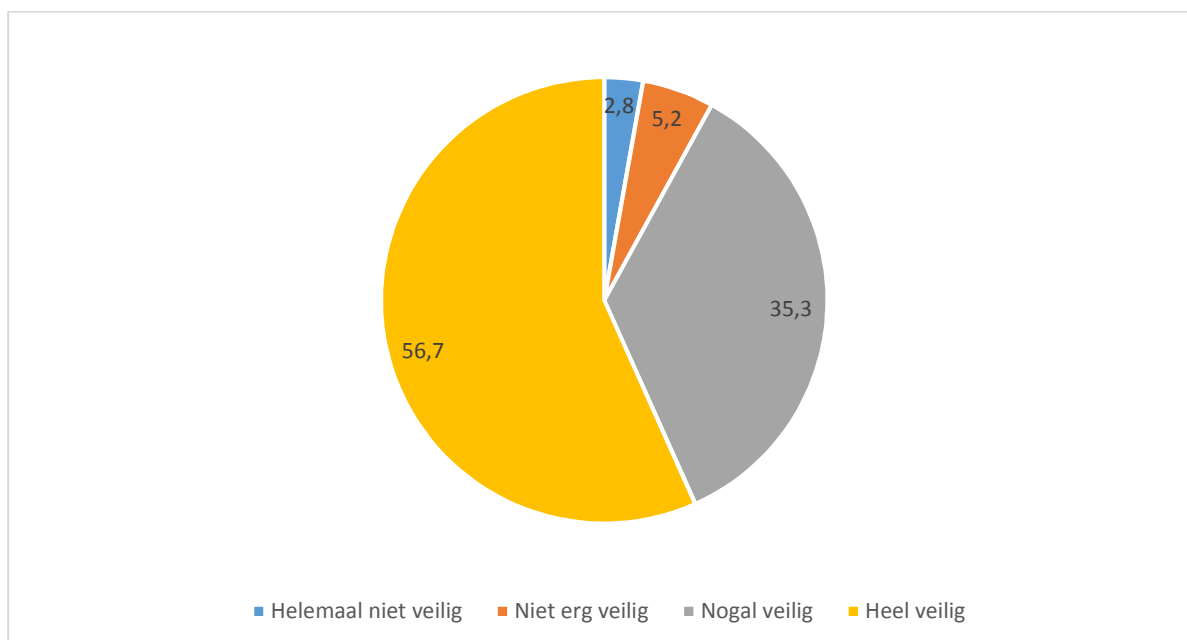
Deel 5: De school

Een volgend belangrijk thema in het leven en de ontwikkeling van kinderen is de school. In Vlaanderen gaan kinderen in de lagere school doorgaans naar een school in de buurt. Dat blijkt ook duidelijk uit hun antwoorden op vragen die verwijzen naar de weg naar school. Nagenoeg alle 10- en 12-jarige kinderen (96,1%) geven aan minder dan 30 minuten te hebben gedaan over de weg naar school. Slechts 1% van de 10- en 12-jarigen is langer dan een uur onderweg naar school.

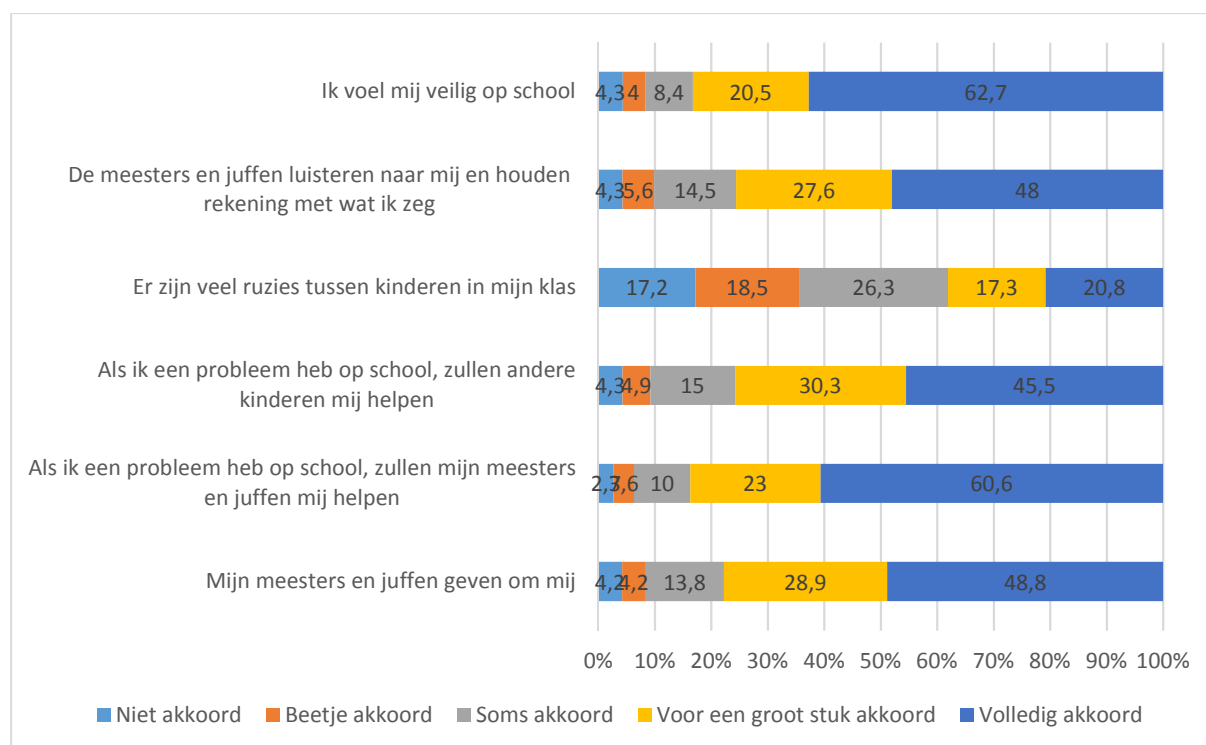
Figuur 11. Hoe lang heb jij vandaag gedaan over de weg naar school? (10- en 12-jarigen) (%)

Aan alle kinderen werd ook gevraagd hoe veilig zij zich voelen op de weg naar school en terug. Ruim de helft van de kinderen (57%) geeft aan zich heel veilig te voelen. Slechts 8% geeft aan zich helemaal niet of niet erg veilig te voelen.

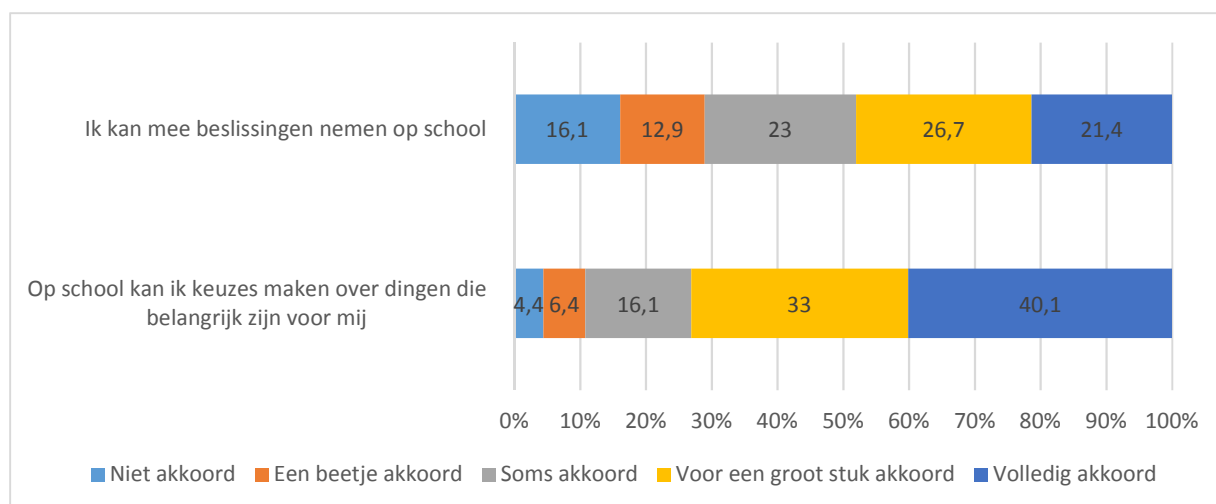
Figuur 12. Hoe veilig voel je je op weg naar school en terug? (alle leeftijdsgroepen) (%)

Ook hier werden aan de kinderen een aantal stellingen voorgelegd over beleavingsaspecten, ditmaal gerelateerd aan het schoolleven. Net als wat betreft de buurt, familie en vrienden, zijn kinderen over het algemeen positief over de leefwereld op school. Een grote meerderheid, meer dan driekwart van de kinderen, gaat (volledig) akkoord met de stellingen 'als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen' (83,6%), 'ik voel me veilig op school' (83,2%), 'mijn meesters en juffen geven om mij' (77,7%), 'als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen' (75,8%) en 'de meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg' (75,6%). Meer verdeeldheid bestaat er over het item over ruzies in de klas. Ruim een derde van de kinderen (38,1%) geeft aan voor een groot stuk of helemaal akkoord te zijn met de stelling dat er veel ruzies tussen kinderen in de klas zijn.

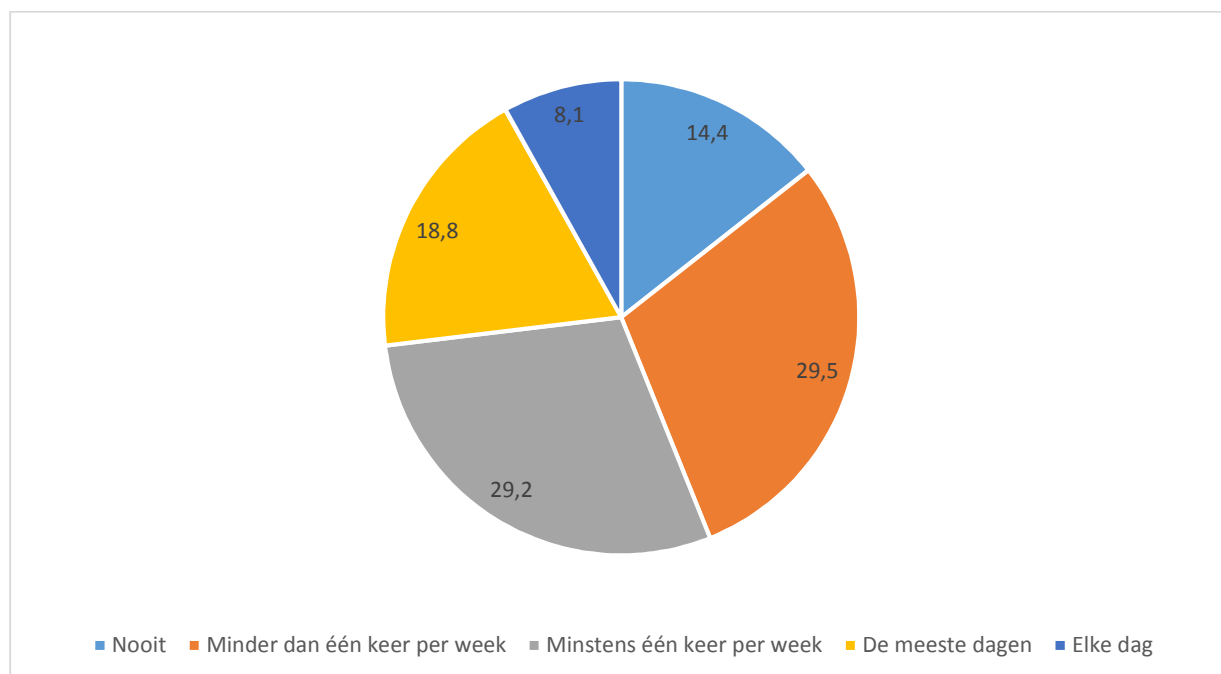
Figuur 13. Schoolbeleving (alle leeftijdsgroepen) (%)

De 10- en 12-jarigen werden nog twee extra stellingen voorgelegd die handelen over de mate waarin ze betrokken worden bij beslissingen op school. Figuur 14 geeft deze resultaten weer. 73,1% van de 10- en 12-jarigen gaat (volledig) akkoord met de stelling 'op school kan ik keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor mij'. Op de stelling 'ik kan mee beslissingen nemen op school' scoren de kinderen gematigder: 48,1% van deze kinderen gaat (volledig) akkoord. Bij de stellingen die handelden over beslissingen in het gezin, zagen we een gelijkaardig verschil maar minder uitgesproken. In het schoolleven blijft inspraak dus veel meer beperkt tot het betrekken van leerlingen in keuzes die hen aanbelangen dan beslissingen over het schoolleven in het algemeen.

Figuur 14. Schoolbeleving (10- en 12-jarigen) (%)

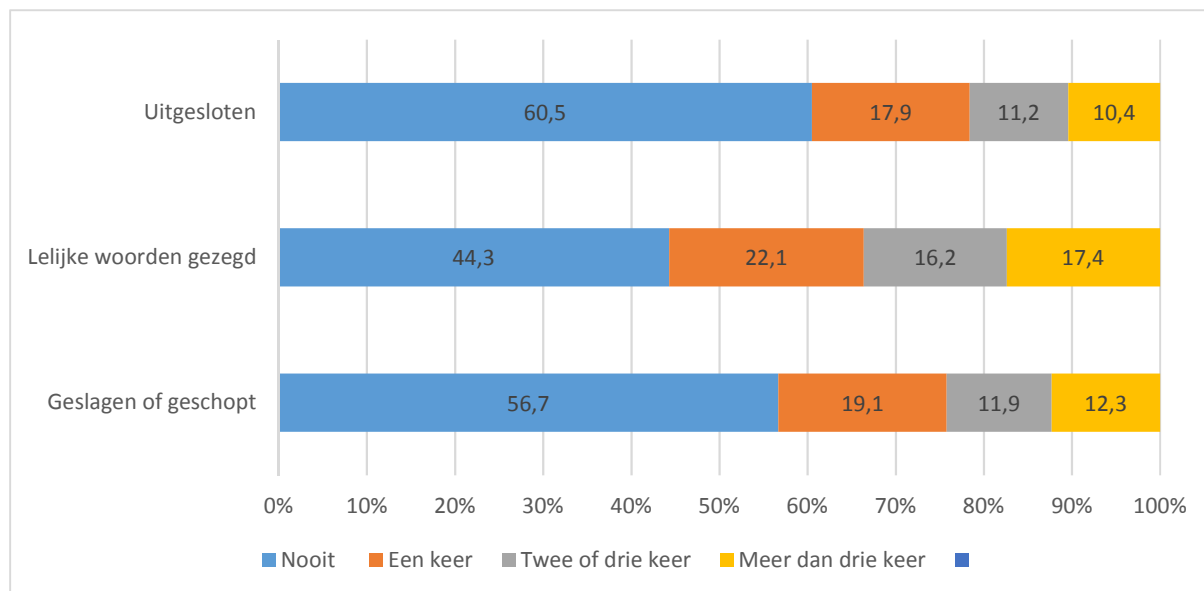
Eerder zagen we reeds dat ruim een derde van de kinderen aangeeft dat er veel ruzies zijn in de klas. Aan de 10- en 12-jarigen werd ook gevraagd hoe vaak er gevochten wordt tussen de kinderen op hun school. Daarbij werd expliciet vermeld dat het niet ging om vechten of schelden 'om te spelen'. Figuur 15 illustreert dat maar liefst 56,1% aangeeft dat er minstens één keer per week gevochten wordt tussen de kinderen op school; bij 18,8% is dat op de meeste dagen en bij 8,1% zelfs elke dag. Figuur 15 suggereert daarmee dat er in Vlaamse lagere scholen toch best wel vaak gevochten wordt.

Figuur 15. Hoe vaak wordt er gevochten tussen de kinderen op jouw school? (10- en 12-jarigen) (%)

Verder werd aan alle leeftijdsgroepen gevraagd hoe vaak kinderen uit hun school hen de voorbije maand geslagen of geschopt hebben, lelijke woorden tegen hen hebben gezegd en hen hebben uitgesloten.

De hoge cijfers voor fysiek en verbaal geweld op school zijn opvallend: 43,3% geeft aan dat zij tijdens de voorbije maand minstens één keer geslagen of geschopt zijn en 55,7% dat zij minstens één keer lelijke woorden naar het hoofd geslingerd kregen. Verder geeft 39,5% aan dat zij minstens één keer uitgesloten werden.

Figuur 16. Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school jou tijdens de voorbije maand geslagen of geschopt, lelijke woorden tegen jou gezegd of jou uitgesloten? (alle leeftijdsgroepen) (%)

Tot slot werd aan de kinderen gevraagd hoe tevreden zij zijn met verschillende zaken op school. Tabel 25 toont dat ongeveer 8 op de 10 8-jarige kinderen (heel) tevreden is met de dingen die hij/zij leert op school (82,1%), met de andere kinderen in de klas (82,1%) en met zijn/haar leven als leerling (76,7%). Bij de 10- en 12-jarigen werden op de verschillende items telkens door (meer dan) 8 op de 10 kinderen een 7 of meer gegeven: de dingen die geleerd worden op school (89,7%), het leven als leerling op school (83,7%) en de andere kinderen in de klas (82,9%).

Tabel 25. Tevredenheid op school (8-jarige leeftijdsgroep) (%)

Tevredenheid met					
Jouw leven als leerling op school	4,5	4,4	14,4	29,1	47,6
Dingen die je leert op school	2,9	3,5	11,6	26,9	55,2
Andere kinderen in jouw klas	2,4	3,2	12,2	21,3	60,8

Tabel 26. Tevredenheid op school (10- en 12-jarige leeftijdsgroep (%)) (helemaal niet tevreden-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jouw leven als leerling op school	1,4	0,4	1,1	1,1	2,0	5,2	5,2	11,3	22,2	24,6	25,6
Dingen die je leert op school	0,6	0,3	0,7	1,0	1,4	3,1	3,1	8,8	19,4	25,3	36,2
Andere kinderen in jouw klas	0,7	0,6	0,8	1,3	2,4	5,0	6,3	12,4	19,2	23,8	27,5

Aan de hand van regressieanalyses gingen we opnieuw na of de schooltevredenheid van de kinderen samenhangt met socio-demografische variabelen en schoolbeleving. Er werd een principale componentenanalyse uitgevoerd op de drie items die peilen naar de schooltevredenheid van de kinderen en op de zes items die peilen naar de schoolbeleving van de kinderen¹⁷. De resultaten van deze analyses worden beschreven in tabellen 64, 66 en 67 in bijlage. Ook de afhankelijke en onafhankelijke variabelen die vervolgens werden geconstrueerd, worden in tabellen 65 en 68 in bijlage beschreven. In wat volgt presenteren we de resultaten van de analyses.

Tabel 27. Resultaten van de regressieanalyses met schooltevredenheid als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Schooltevredenheid		
	Stap 1	Stap 2
Constante	8,06	4,08
Gender (0=jongens)	0,26 (0,07)*	0,07 (0,02)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,27 (-0,04)	0,18 (0,03)
Schoolbeleving		0,49 (0,56)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,01 (0,00)	0,30 (0,30)

*p<.05.**p<.01.***p<.001.

Het eerste model in tabel 27 toont dat 8-jarige meisjes significant hoger scoren op hun tevredenheid met verschillende dingen op school. De financiële thuissituatie heeft geen impact op de tevredenheid van 8-jarige kinderen met verschillende dingen op school. In het tweede model zien we dat het effect van gender wegvalt door het toevoegen van de schoolbeleving. Als 8-jarige kinderen de schoolomgeving (o.a. interacties met meesters, juffen en andere kinderen, veiligheid op school) als positiever beoordelen dan scoren zij hoger op hun tevredenheid met verschillende dingen op school. Dit betekent dus dat 8-jarige jongens lager scoren op schooltevredenheid omdat zij de schoolomgeving in haar geheel ook minder positief beoordelen.

¹⁷ Op basis van een principale componentenanalyse hebben we besloten het item 'er zijn veel ruzies tussen kinderen in mijn klas' niet mee te nemen in de constructie van de somschaal.

Tabel 28. Resultaten van de regressieanalyses met schooltevredenheid als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Schooltevredenheid		
	Stap 1	Stap 2
Constante	8,29	5,09
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	-0,004 (0,003)	-0,03 (-0,02)
Gender (0=jongen)	0,11 (0,04)	0,03 (0,01)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,15 (-0,03)	0,03 (0,01)
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,14 (-0,04)	-0,05 (-0,02)
Schoolbeleving		0,46 (0,57)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,004 (0,002)	0,32 (0,32)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

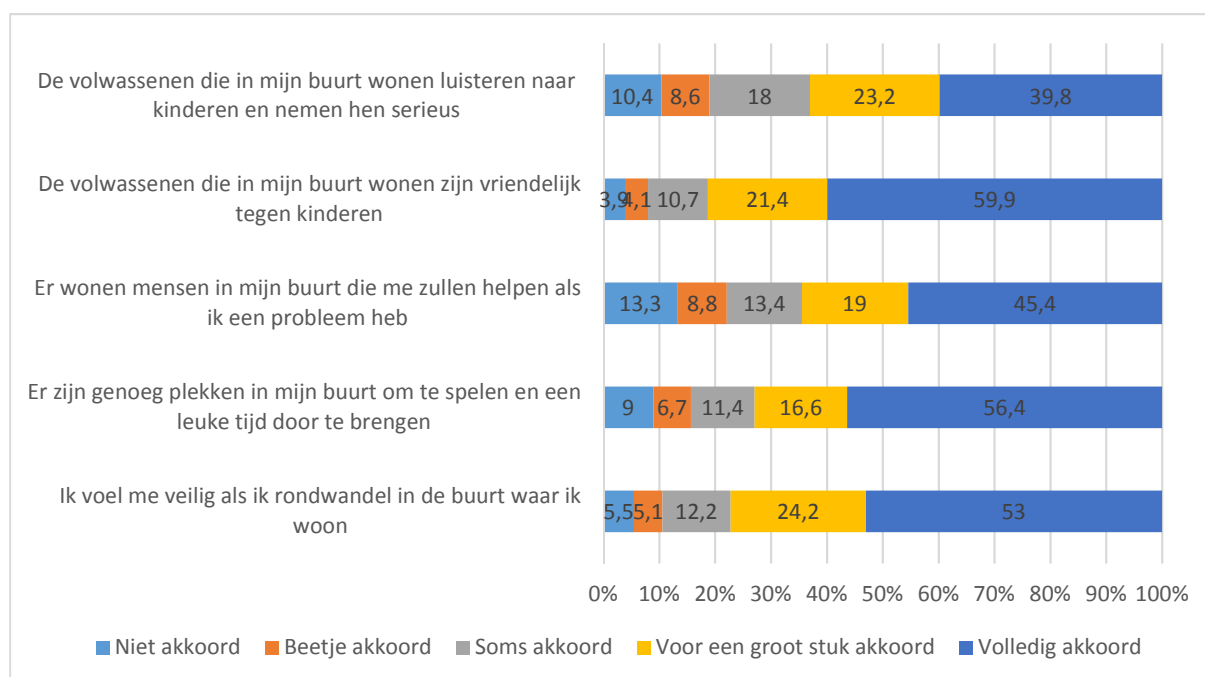
Ook voor de 10- en 12-jarigen werd dezelfde analyse gedraaid (tabel 28). Het eerste model toont aan dat er geen significante verschillen zijn in de schooltevredenheid van 10- en 12-jarige kinderen volgens leeftijd, gender, financiële situatie en migratieachtergrond. In het tweede model zien we dat een positievere beoordeling van de schoolomgeving (o.a. interacties met meesters, juffen en andere kinderen, veiligheid op school) samengaat met een hogere schooltevredenheid.

Deel 6: De buurt waarin jij woont

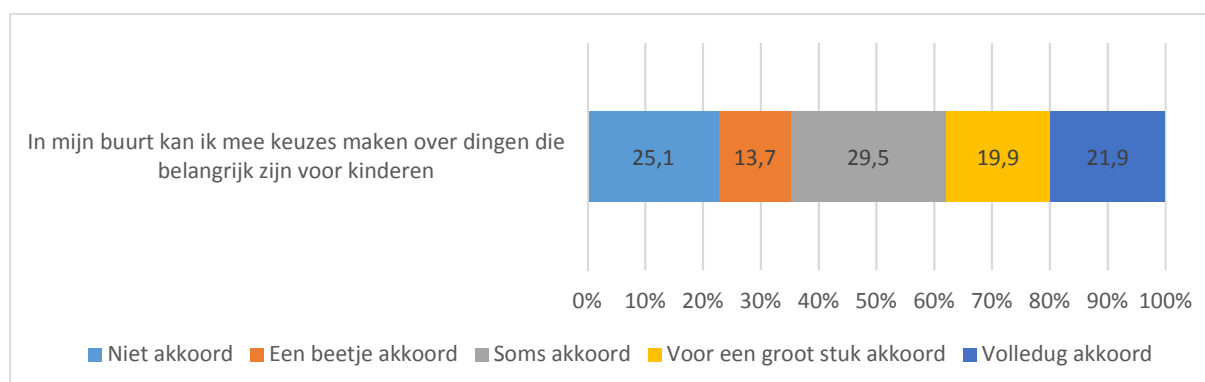
Ook omtrent de ruimere woonomgeving of de buurt waarin kinderen wonen, werden enkele vragen voorgelegd aan de kinderen. De grote meerderheid (meer dan 7 op de 10) is (volledig) akkoord met de stellingen 'de volwassenen die in mijn buurt wonen zijn vriendelijk tegen kinderen' (81,3%), 'ik voel me veilig als ik rondwandelen in de buurt waar ik woon' (77,2%) en 'er zijn genoeg plekken in mijn buurt om te spelen en een leuke tijd door te brengen' (73%). Op dat vlak zijn Vlaamse kinderen erg tevreden over de buurt waarin ze wonen. Iets gematigder staan kinderen tegenover de stelling dat er mensen wonen in hun buurt die hen zullen helpen als ze een probleem ervaren (64,4%) en de stelling dat de volwassenen die in hun buurt wonen, luisteren naar kinderen en hen serieus nemen (63%). Nog altijd een meerderheid gaat akkoord met deze stellingen maar toch geeft ook ruim één op de tien kinderen aan niet akkoord te gaan met beide stellingen.

Op basis van deze cijfers kunnen we dus stellen dat kinderen oordelen dat hun woonbuurt een fijne plek is om in te vertoeven. Echter, als het gaat over de buurt als mede-opvoeder, de buurt als een plek waar er naar kinderen geluisterd wordt en waar zij geholpen worden als zij met een probleem zitten, zien we toch een meer gematigde score.

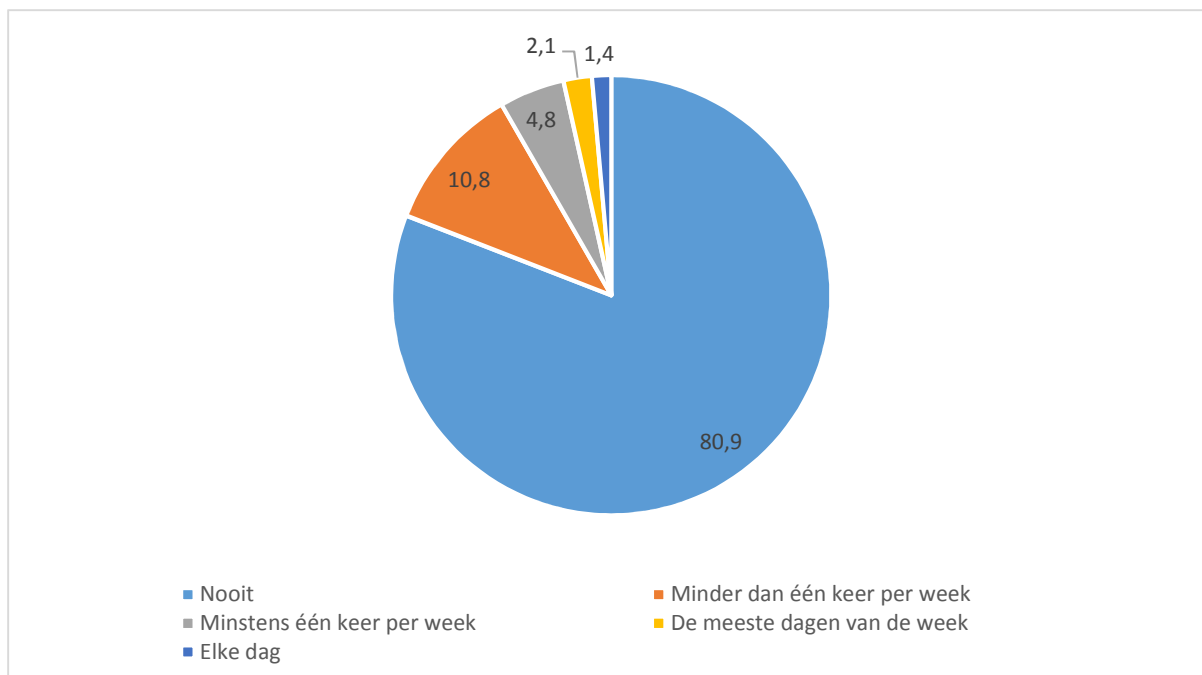
Figuur 17. Buurtbeleving (alle leeftijdsgroepen) (%)

Bij de 10- en 12-jarigen werd nog een extra stelling voorgelegd over het betrekken van kinderen in voor kinderen belangrijke beslissingen. Kinderen zijn hierover verdeeld: slechts 41,8% van de kinderen geeft aan (volledig) akkoord te gaan met de stelling ‘in mijn buurt kan ik mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor kinderen’. Een kwart van de kinderen geeft ook aan niet akkoord te zijn met deze stelling.

Figuur 18. Buurtbeleving (10- en 12-jarigen) (%)

Ook met betrekking tot de buurt waarin men woont, werd aan de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd hoe vaak er gevochten wordt. 8,3% van de kinderen geeft aan dat er minstens één keer per week gevochten wordt in hun woonbuurt. 80,9% geeft aan dat er nooit gevochten wordt in hun woonbuurt.

Figuur 19. Hoe vaak wordt er gevochten in de buurt waar jij woont? (10- en 12-jarigen) (%)

Tot slot werd ook voor dit thema aan de kinderen gevraagd hoe tevreden zij zijn. Tabel 29 toont dat 85,8% van de 8-jarige kinderen (zeer) tevreden is met de buurt waarin zij wonen. Tabel 30 toont aan dat 89,2% van de 10- en 12-jarige kinderen de buurt waarin zij wonen een score van 7 op 10 of meer geven.

Tabel 29. Tevredenheid met de buurt waarin je woont (8-jarigen) (%)

Tevredenheid met					
De buurt waarin je woont	3,7	2,5	8,0	18,5	67,3

Tabel 30. Tevredenheid met de buurt waarin je woont (10- en 12-jarigen) (%) (helemaal niet tevreden-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De buurt waarin je woont	1,0	0,4	0,5	0,8	1,1	3,2	3,8	8,1	16,4	20,0	44,7

Aan de hand van regressieanalyses gingen we vervolgens na of kinderen onderling verschillen in hun tevredenheid met de buurt waarin ze wonen en hoe we deze verschillen kunnen begrijpen. Naast de socio-demografische variabelen werd de somschaal 'buurtbeleving' ingebracht als onafhankelijke variabele. De resultaten van de principale componentenanalyses zijn te vinden in tabellen 70 en 71 in bijlage. Tabel 72 in bijlage beschrijft de somschalen. Onderstaande tabellen geven de resultaten van de regressieanalyses weer.

Tabel 31. Resultaten van de regressieanalyses met buurttevredenheid als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Buurttevredenheid		
	Stap 1	Stap 2
Constante	8,74	5,59
Gender (0=jongen)	-0,01 (-0,001)	-0,03 (-0,01)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,70 (-0,08)*	-0,41 (-0,05)
Buurtbeleving		0,40 (0,42)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,01 (0,01)	0,18 (0,18)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Het eerste model uit tabel 31 toont dat 8-jarige kinderen die opgroeien in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie significant minder tevreden zijn over de buurt waarin ze leven. In het tweede model zien we dat het effect van financiële situatie wegvalt door rekening te houden met kenmerken van de buurt. Kinderen die hoger scoren op de somschaal 'buurtbeleving' (o.a. volwassenen in de buurt zijn vriendelijk, luisteren naar kinderen en helpen bij problemen) scoren hoger op buurttevredenheid. Het wegvallen van het effect van de financiële situatie doet vermoeden dat 8-jarige kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie vaker in minder kwaliteitsvolle buurten wonen en daardoor lager scoren op buurttevredenheid.

Tabel 32. Resultaten van de regressieanalyses met buurttevredenheid als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Buurttevredenheid		
	Stap 1	Stap 2
Constante	9,02	5,17
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	-0,01 (-0,01)	0,05 (0,03)
Gender (0=jongen)	0,01 (0,003)	-0,07 (-0,02)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,60 (-0,11)***	-0,32 (-0,06)**
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,47 (-0,11)***	-0,26 (-0,06)**
Buurtbeleving		0,45 (0,52)***
Frequentie vechtpartijen in de buurt		-0,13 (-0,13)***
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,03 (0,02)	0,32 (0,32)

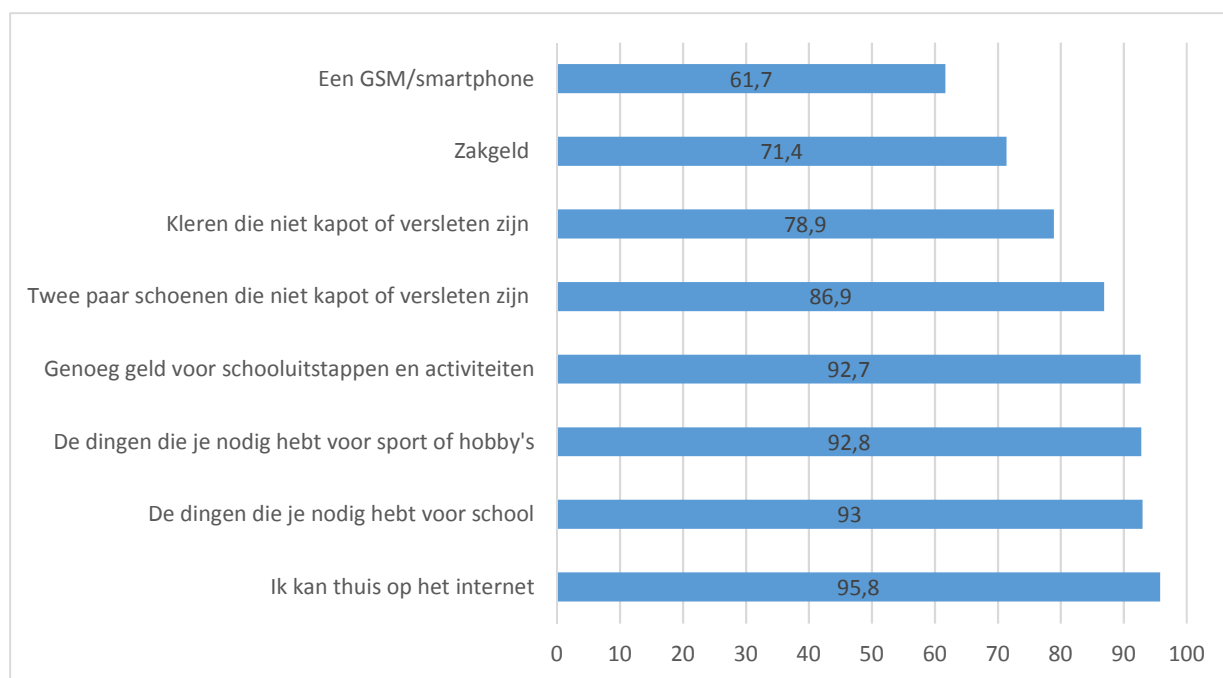
*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Voor de 10- en 12-jarige kinderen toont het eerste model uit tabel 32 dat kinderen uit gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie en/of met een migratieachtergrond lager scoren op buurttevredenheid. In het tweede model namen we ook de buurtbeleving en de frequentie van vechtpartijen in de buurt in rekening. Kinderen die de buurt als positiever beleven (o.a. er zijn volwassenen die vriendelijk zijn, luisteren en kinderen helpen) scoren hoger op hun tevredenheid met de buurt. Als kinderen rapporteren dat er vaker gevochten wordt in de buurt waarin zij wonen dan scoren zij ook lager op buurttevredenheid. De effecten van financiële situatie en migratieachtergrond worden voor een deel verklaard (effecten worden kleiner) maar blijven ook in het finale model significant. Dit betekent dat ongeacht hoe kinderen hun buurt beleven en hoeveel vechtpartijen in de buurt zij rapporteren, kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie en in gezinnen waarbij ten minste één van beide ouders niet in België geboren is, minder tevreden zijn met de buurt waarin zij wonen.

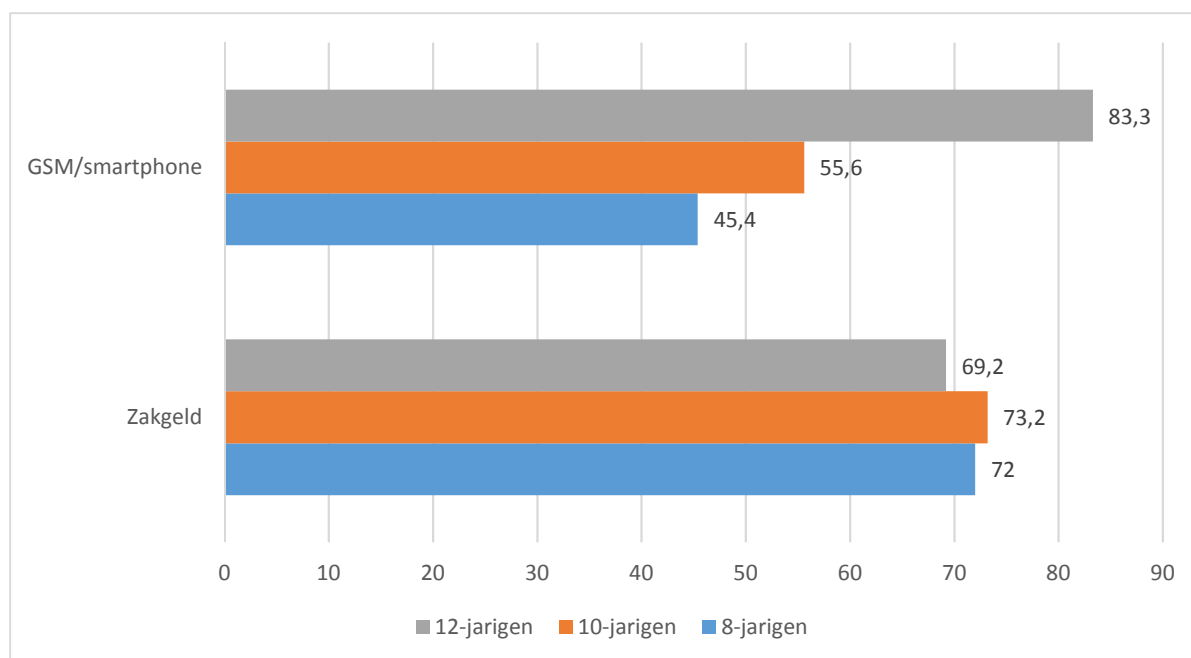
Deel 7: Geld en de dingen die je hebt

Ondanks het spreekwoordelijke “geld maakt niet gelukkig”, relateren we geluk en welbevinden toch vaak ook aan materiële aspecten. In de vragenlijst werd daarom ook ingegaan op materiële zaken. Ten eerste werd gepeild naar de feitelijke situatie door kinderen te vragen welke materiële zaken zij al dan niet hebben. De zaken waarover minstens acht op de tien kinderen beschikt zijn: internet thuis (95,8%), dingen die men nodig heeft voor school (93%), dingen die men nodig heeft voor sport of hobby's (92,8%), voldoende geld voor schooluitstappen en activiteiten (92,7%), en twee paar schoenen die niet stuk of versleten zijn (86,9%). Het laatste item geeft al aan dat wat betreft het hebben van goede kledij er toch een betekenisvol aandeel van de kinderen aangeeft er niet te kunnen over beschikken. Zo geeft meer dan 1 op de 5 kinderen aan dat ze niet beschikken over kleren die niet stuk of versleten zijn (78,9% geeft aan er wel over te beschikken). Ongeveer zeven op de tien kinderen in het lager onderwijs beschikt tevens al over zakgeld (71,4%). Minder kinderen beschikken over een GSM of smartphone maar toch beschikt hier ook ruim zes op de tien kinderen over (61,7%).

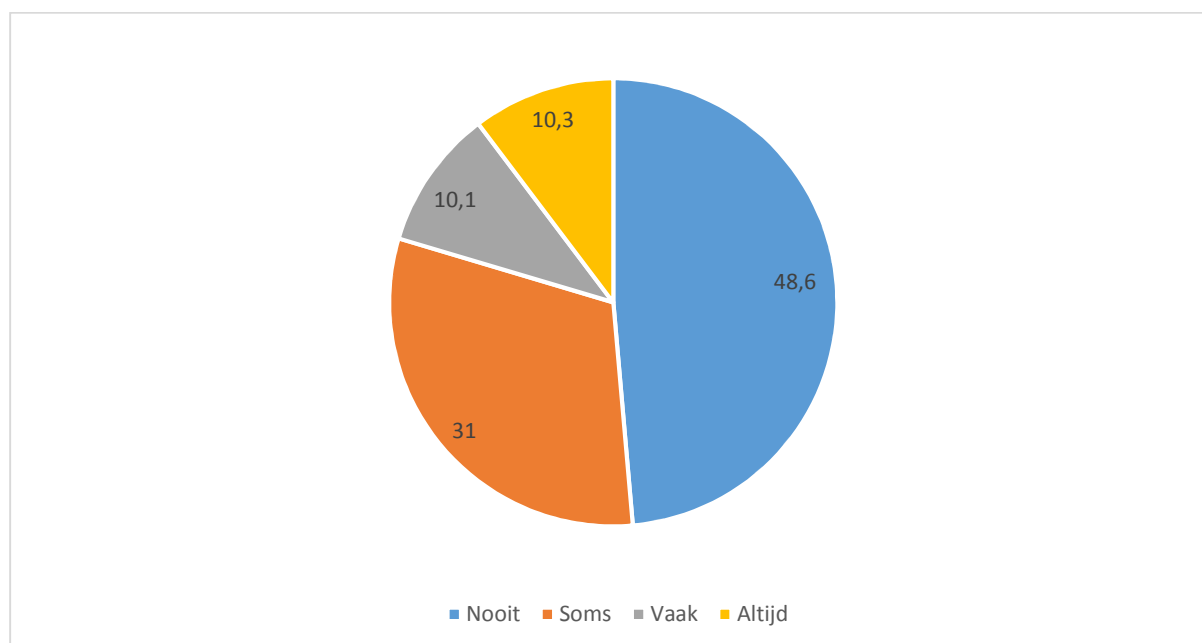
Figuur 20. Percentage kinderen dat beschikt over ... (alle leeftijdsgroepen) (%)

Omdat zakgeld en een GSM/smartphone zaken zijn die sterk leeftijdsgebonden zijn, maakten we ook een opsplitsing naar leeftijdsgroep. Opvallend is dat het aandeel kinderen dat op 8-jarige leeftijd zakgeld krijgt zeer hoog is (72%). Dit is echter in lijn met eerder onderzoek van Van der Schors en Wassink (2013) in Nederland. Ook deze auteurs vonden dat 71% van de kinderen op 8-jarige leeftijd reeds zakgeld krijgt. We zien dat dit niet toeneemt – zelfs lichtjes afneemt – met de leeftijd. Met andere woorden, onze cijfers suggereren dat kinderen al op een zeer jonge leeftijd zakgeld krijgen en dat er niet zozeer leeftijdsverschillen zijn in het al dan niet ontvangen van zakgeld maar mogelijk wel in de hoeveelheid zakgeld. Onze data laat echter niet toe om dit na te gaan. Daarnaast zien we dat het aantal kinderen dat een GSM/smartphone heeft sterk toeneemt met de leeftijd: 45,4% van de 8-jarige kinderen, 55,6% van de 10-jarige kinderen en 83,3% van de 12-jarigen rapporteert te beschikken over een GSM/smartphone.

Figuur 21. Zakgeld en een GSM/smartphone hebben volgens leeftijdsgroep (%)

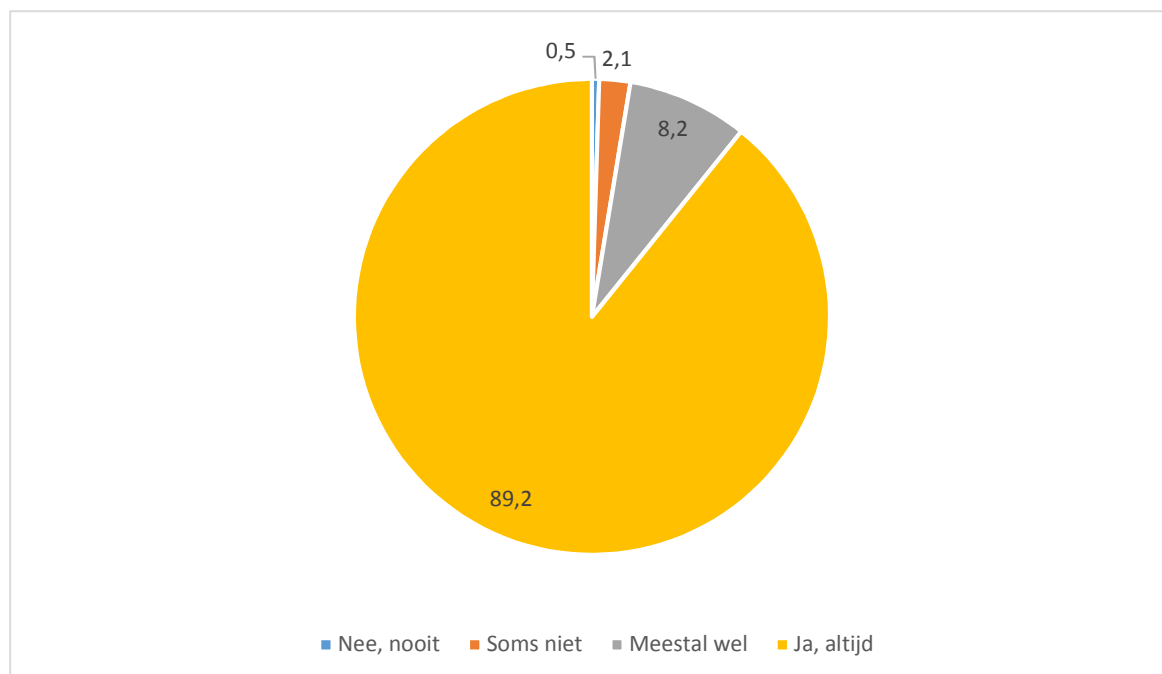
Aan de kinderen werd ook gevraagd hoe vaak zij zich zorgen maken over het geld dat hun gezin heeft. Opmerkelijk is dat 20,4% van de kinderen zich vaak of altijd zorgen maakt over het gezinsbudget.

Figuur 22. Hoe vaak maak je je zorgen over hoeveel geld jouw gezin heeft? (alle leeftijdsgroepen) (%)¹⁸

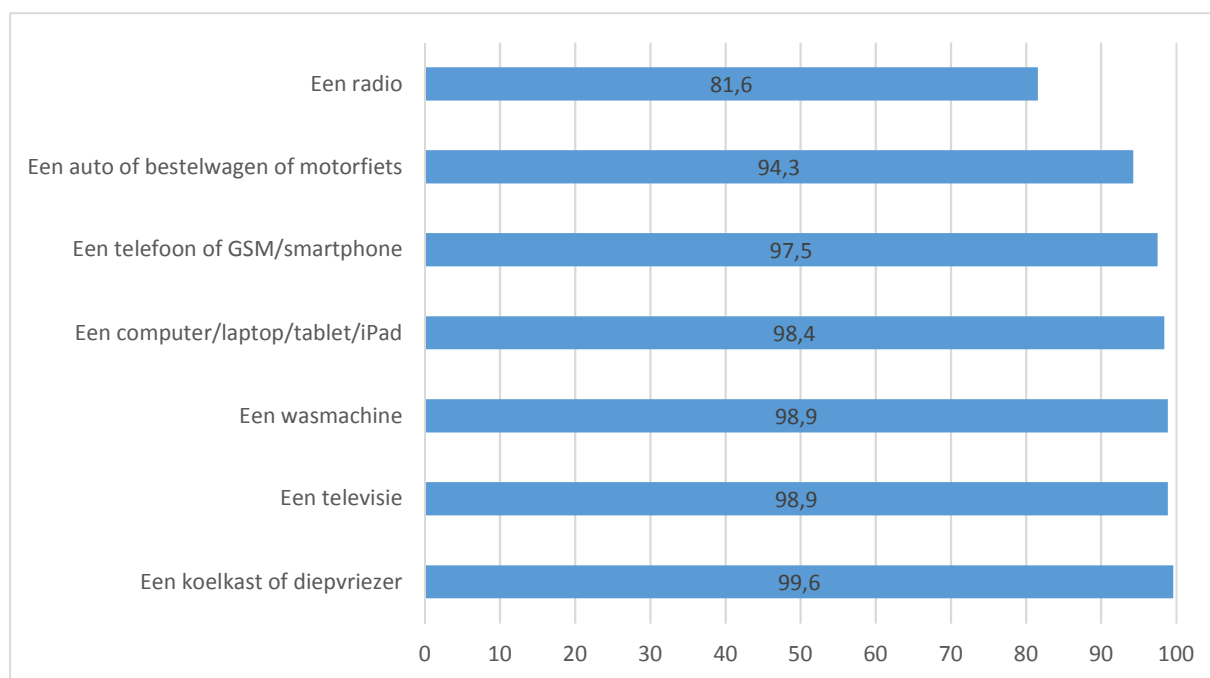
¹⁸ 330 kinderen hebben 'ik weet het niet' aangeduid en 108 kinderen hebben deze vraag niet ingevuld. Er zijn dus 438 missings.

Aan de kinderen werd verder gevraagd of zij genoeg te eten hebben elke dag. Slechts 2,6% van de kinderen geeft aan nooit of soms genoeg eten te hebben elke dag.

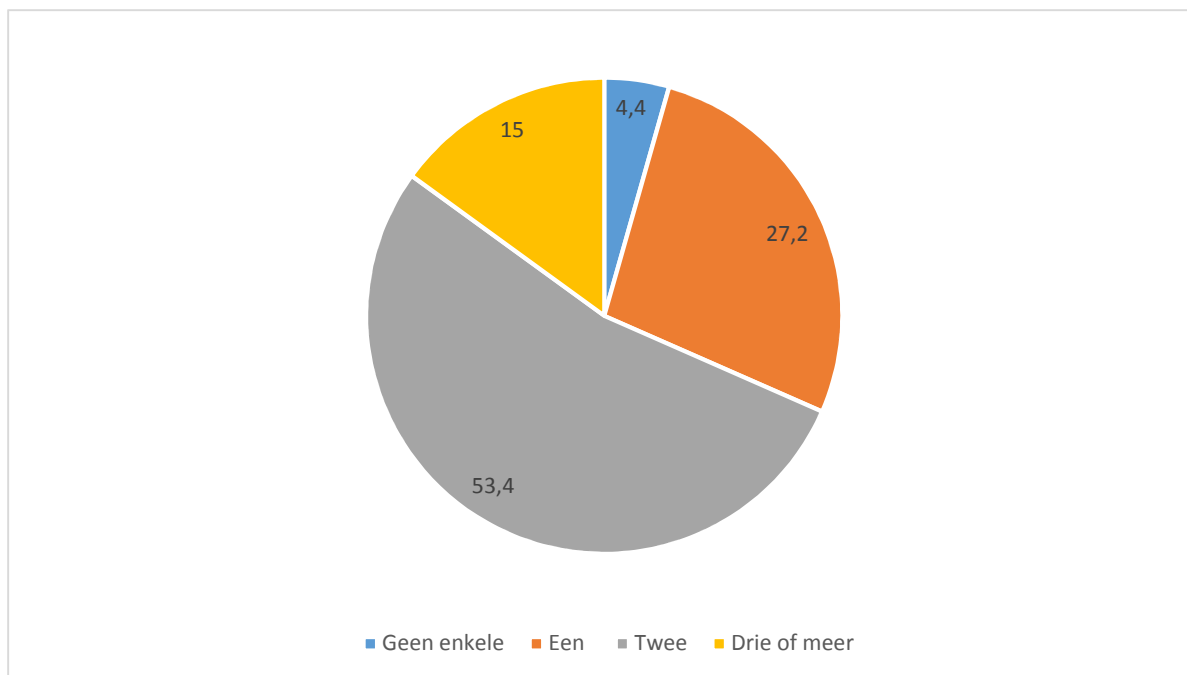
Figuur 23. Heb jij genoeg te eten elke dag? (alle leeftijdsgroepen) (%)

Bij de 10- en 12-jarigen werden de materiële zaken waarover ze beschikken uitgebreider bevraagd. De items waarover bijna alle (meer dan 9 op de 10) 10- en 12-jarige kinderen of hun gezin beschikken zijn: een televisie (98,9%), een wasmachine (98,9%), een koelkast of diepvriezer (99,6%), een computer/laptop/tablet/iPad (98,4%), een telefoon of GSM/smartphone (97,5%) en een auto of bestelwagen of motorfiets (94,3%). Bij een radio zien we wat meer verschil (81,6%).

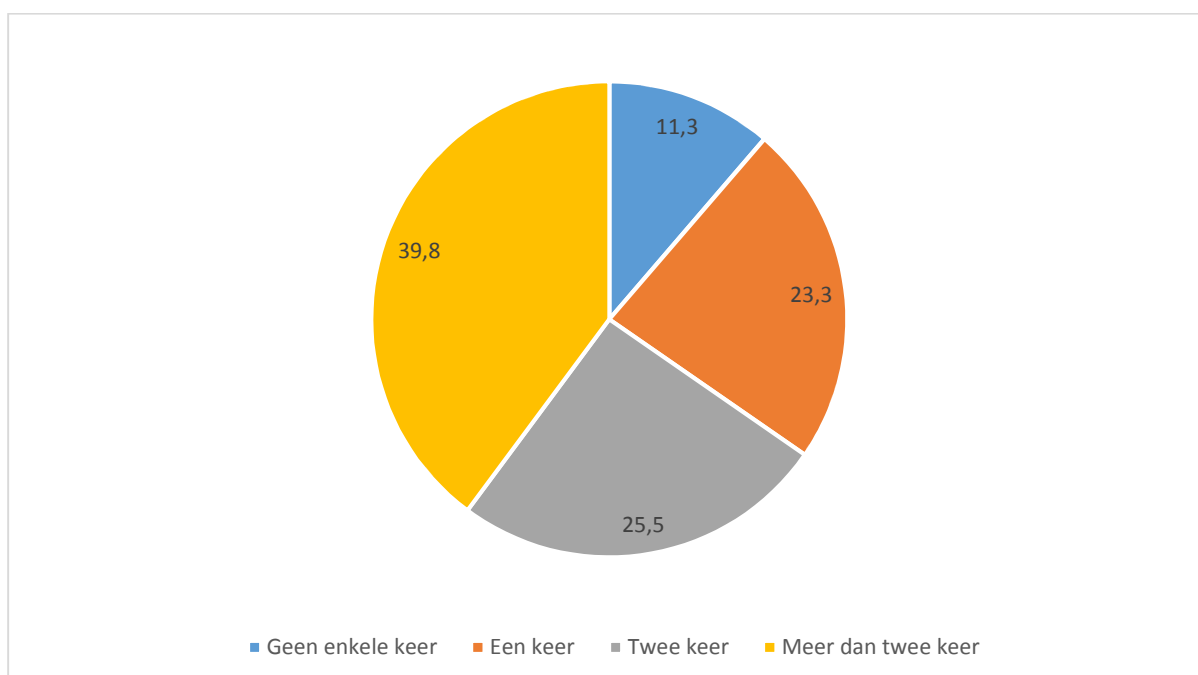

Figuur 24. Percentage kinderen dat beschikt over ... (10- en 12-jarigen) (%)

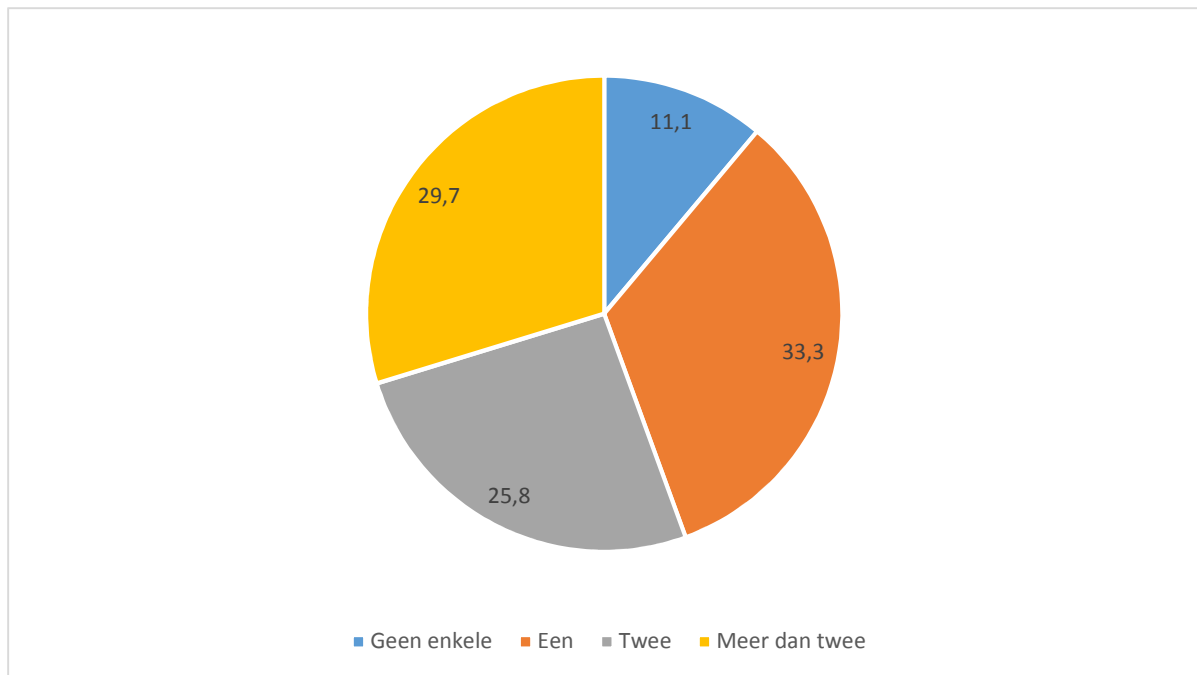
Daarnaast werd voor voertuigen, vakanties en computers nog doorgevraagd naar aantallen en frequenties. Zo werd aan de 10- en 12-jarige kinderen gevraagd hoeveel auto's, bestelwagens of vrachtwagens hun gezin heeft, hoe vaak zij tijdens het voorbije jaar op vakantie geweest zijn met hun gezin en hoeveel van deze vakanties in het buitenland waren en hoeveel computers, laptops en tablets/iPads zij thuis hebben. Figuur 25 illustreert dat 4,4% van de kinderen aangeeft geen auto, bestelwagen of vrachtwagen te hebben. Iets meer dan een tiende van de kinderen (11,3%) is het voorbije jaar geen enkele keer op vakantie geweest. Anderzijds ging 40% van de kinderen het afgelopen jaar meer dan twee keer op vakantie. Van de kinderen die wel op vakantie geweest zijn, geeft 11,1% aan dat dit geen enkele keer in het buitenland was, maar daarnaast geeft ook 30% van deze kinderen aan dat twee of meer van deze reizen in het buitenland was. De overgrote meerderheid van de kinderen beschikt thuis over meerdere computers, laptops of tablets. Maar liefst 71% van de kinderen geeft aan over meer dan twee van dergelijke toestellen thuis te beschikken. Gezinnen waar men niet over een computer, laptop of tablet beschikt worden schaars, maar toch is er nog steeds een, weliswaar kleine, groep van 1,3% die er niet over beschikt.

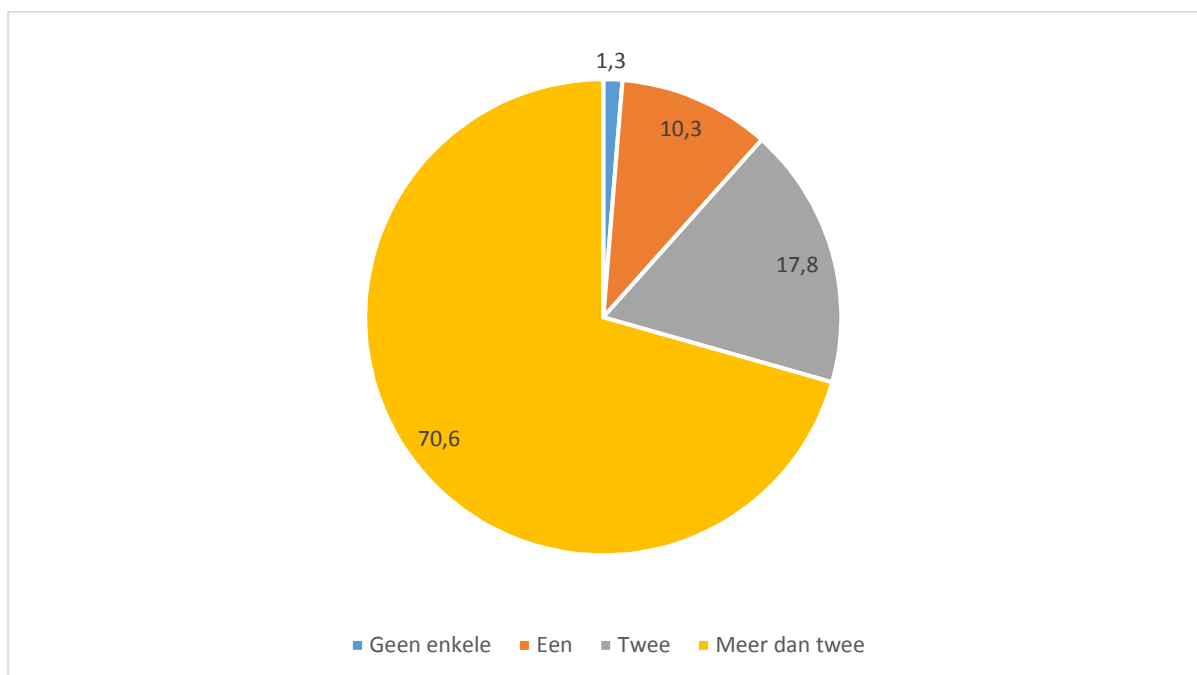
Figuur 25. Hoeveel auto's, bestelwagens of vrachtwagens heeft jouw gezin? (10- en 12-jarigen) (%)

Figuur 26. Hoeveel keer ben je tijdens het voorbije jaar (=12 maanden) op vakantie geweest met jouw gezin? (10- en 12-jarigen) (%)

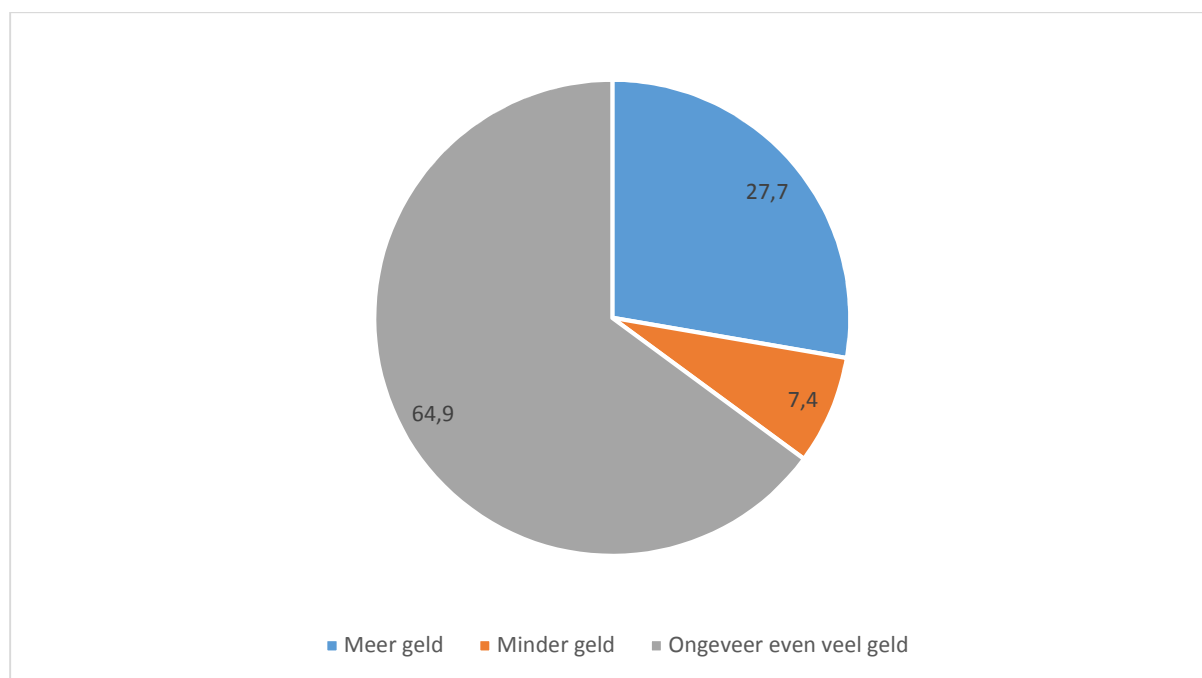
Figuur 27. Hoeveel van deze vakanties waren in het buitenland? (10- en 12-jarigen) (%)

Figuur 28. Hoeveel computers, laptops en tablets/iPads hebben jullie thuis? (10- en 12-jarigen) (%)

Naast deze meer objectieve meting van welvaartsindicatoren, werd aan de 10- en 12-jarige kinderen ook gevraagd of hun gezin meer, minder of ongeveer evenveel geld heeft als hun vrienden hebben. Met die vraag wordt gepeild naar een gevoel van relatieve deprivatie. 7,4% geeft aan dat zijn/haar gezin minder geld heeft als dat van zijn/haar vrienden. Een duidelijke minderheid geeft dus aan over minder

geld te beschikken. Drie zaken kunnen in deze context een rol spelen. Allereerst hebben kinderen vaak een rooskleuriger beeld van de financiële situatie thuis: financiële problemen zijn niet altijd zichtbaar voor hen. Het is ook mogelijk dat kinderen het label 'arm' willen vermijden en daarom hun eigen financiële situatie beter scoren dan ze in werkelijkheid is. De meest plausibele verklaring is echter dat het hier gaat om een relatieve vergelijking en de homogeniteit van netwerken ervoor zorgt dat vrienden zich in een min of meer gelijkaardige positie bevinden als de kinderen zelf.

Figuur 29. Heeft jouw gezin meer geld, minder geld of ongeveer evenveel geld als dat van jouw vrienden? (10- en 12-jarigen) (%)¹⁹

Aan de kinderen werd tot slot gevraagd hoe tevreden zij zijn met de dingen die zij hebben. Tabel 33 geeft de resultaten voor de 8-jarigen weer en toont dat 94,8% van de 8-jarige kinderen tevreden of zeer tevreden is met de dingen die zij hebben. Tabel 34 illustreert de resultaten voor de 10- en 12-jarigen en laat zien dat 96,5% zijn/haar tevredenheid met de dingen die hij/zij heeft een 7 op 10 of meer geeft.

Tabel 33. Tevredenheid met de dingen die je hebt (8-jarigen) (%)

Tevredenheid met					
de dingen die je hebt	1,2	0,9	3,1	15,3	79,5

¹⁹ Dit was voor kinderen een moeilijke vraag. 899 kinderen duiden dan ook de optie 'ik weet het niet' aan. Daarnaast vulden 72 kinderen de vraag niet in. In totaal zijn er dus 971 missings.

Tabel 34. Tevredenheid met de dingen je hebt (10- en 12-jarigen) (%) (helemaal niet tevreden-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tevreden met de dingen die je hebt	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	1,4	1,0	2,5	7,8	19,1	67,1

Aan de hand van regressieanalyses gingen we vervolgens na of de tevredenheid van kinderen met de dingen die zij hebben verschilt naargelang socio-demografische kenmerken en de materiële situatie waarin ze opgroeien (tabel 35).

Tabel 35. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met de dingen die je hebt als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Tevredenheid met de dingen die je hebt	
Constante	9,37
Gender (0=jongen)	-0,10 (-0,03)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,57 (-0,10)**
Samenvattende gegevens	
R ² (adjusted R ²)	0,01 (0,01)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Een vaststelling die niet hoeft te verbazen is dat we in tabel 35 zien dat 8-jarige kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie lager scoren op hun tevredenheid met de dingen die ze hebben. Het meest opvallend echter is dat dit verband eerder zwak is ($\beta = -0,10$). Bij het beoordelen van de tevredenheid met wat men heeft, spelen dus duidelijk veel meer zaken mee dan alleen de objectieve kenmerken van de financiële situatie van het gezin waarin men opgroeit.

Tabel 36. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met de dingen die je hebt als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met de dingen die je hebt	
Constante	9,25
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	0,03 (0,02)
Gender (0=jongens)	-0,08 (-0,03)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,21 (-0,06)**
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,26 (-0,10)***
Gezinssituatie (0=ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis)	-0,16 (-0,05)*
Samenvattende gegevens	
R ² (adjusted R ²)	0,02 (0,01)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

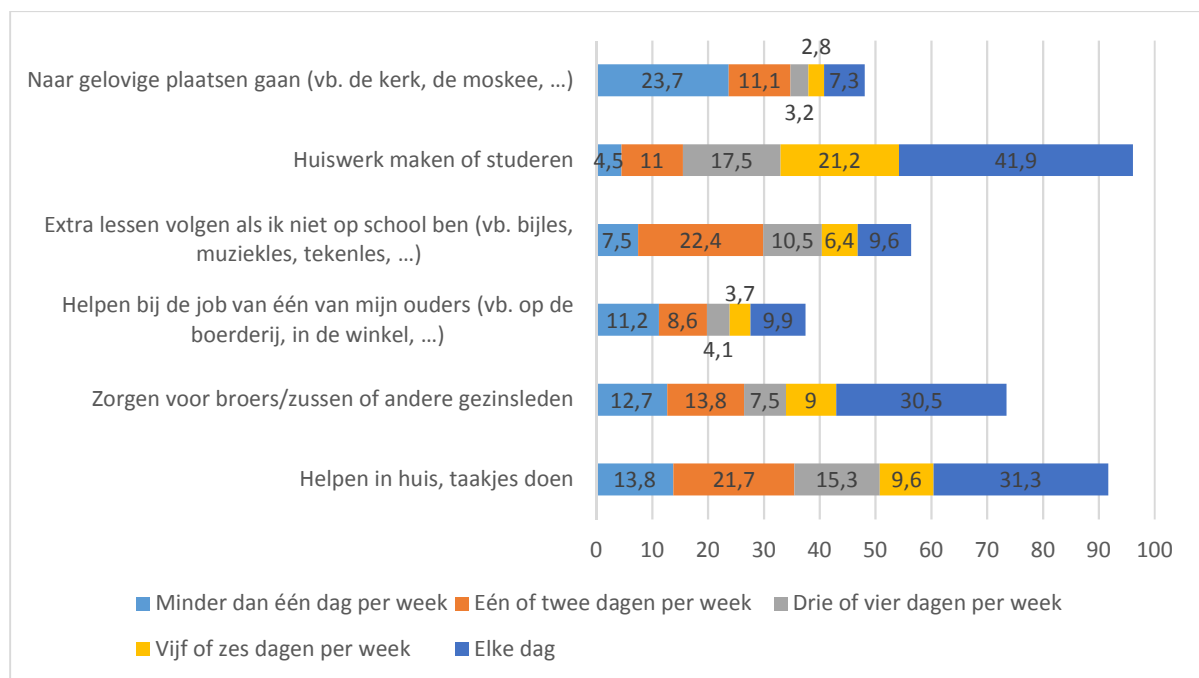
Ook bij de 10- en 12-jarige kinderen wordt de tevredenheid bepaald door de financiële situatie waarin men opgroeit (tabel 36). Ook bij deze groep is het verband zwak. Daarnaast zijn kinderen die in meerdere huishoudens leven ook minder tevreden met de dingen die zij hebben. Opvallend is echter vooral dat migratieachtergrond de sterkste invloed heeft op de tevredenheid. Kinderen die opgroeien in gezinnen waar ten minste één van beide ouders niet in België geboren is, zijn duidelijk minder tevreden met de dingen die ze hebben en dit onafhankelijk van de reële financiële positie van het gezin waarin ze leven.

Deel 8: Hoe jij je tijd doorbrengt

De leefwereld van kinderen speelt zich, naast op school, voor een groot deel af in de vrije tijd. Het is geweten dat de vrijetijdsagenda van kinderen vaak behoorlijk volgeladen is. Deels omdat zij zelf zoveel mogelijk activiteiten willen doen tijdens de vrije tijd, deels ook door een (sterke) sturing vanuit de ouders. Om zicht te krijgen op de beschikbare vrije tijd (de schooltijd is voor iedereen quasi identiek) werd aan de 10-jarigen en 12-jarigen gevraagd hoe laat zij de avond voordien waren gaan slapen en hoe laat zij die ochtend waren opgestaan. Op basis daarvan berekenden we de slaaptijd van de kinderen. Gemiddeld slapen kinderen bijna 10 uur (9,90) per dag. Ook de middelste waarde (mediaan) is 10 uur. Als we acht uur schooltijd rekenen, betekent dit dat kinderen gemiddeld per dag zo'n 6 uur niet-schoolse tijd hebben tijdens een schoolweek. Een belangrijk thema in de vragenlijsten peilde ook naar hoe kinderen hun buitenschoolse tijd doorbrengen. Een deel van de buitenschoolse tijd blijft gereserveerd voor school- en huistaken. Figuur 30 toont dat bijna alle kinderen aangeven minstens één keer per week

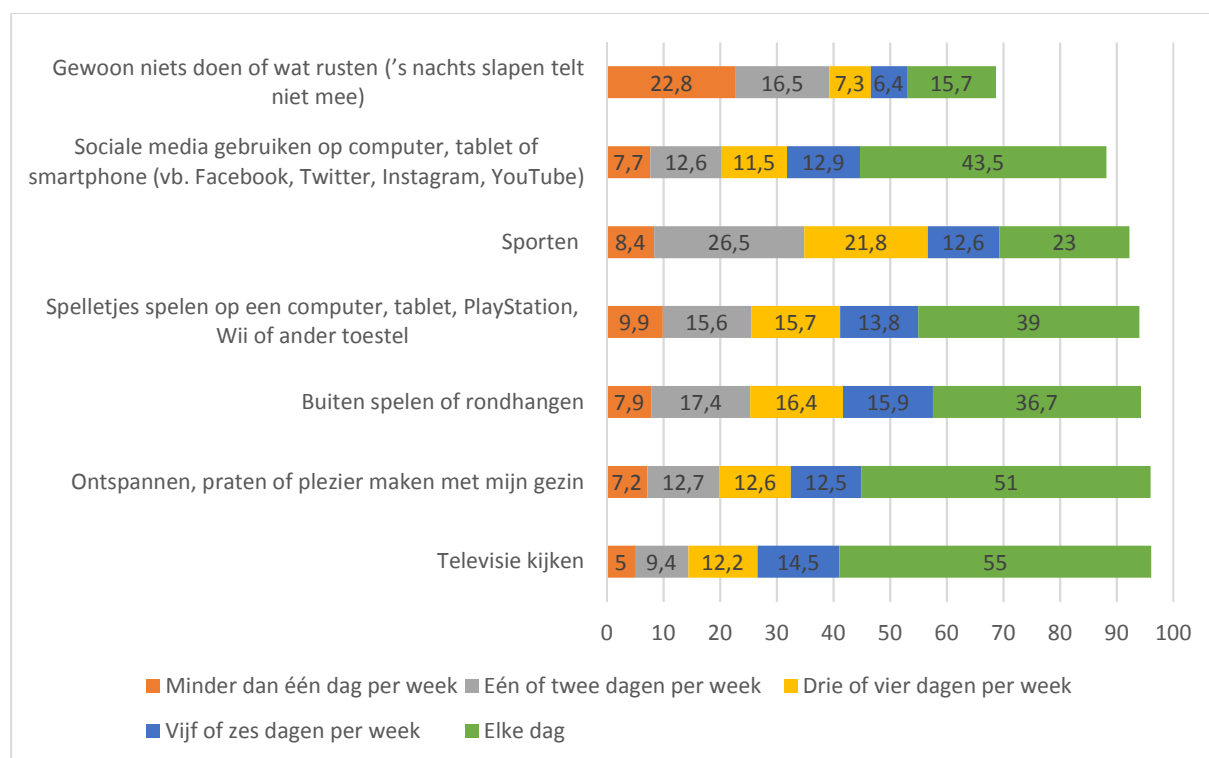
huiswerk te maken of te studeren (91,6%). Meer dan zes op de tien kinderen geeft aan minstens één keer per week te helpen in huishouden (77,9%) en te zorgen voor broers, zussen of andere gezinsleden (60,5%). Voor een deel van de kinderen behoren ook religieuze tijdsbestedingen en hulp bij de ouders tot de wekelijkse activiteiten: bijna een kwart van de kinderen (24,4%) gaat minstens één keer per week naar een religieuze plaats en net iets meer dan een kwart (26,3%) geeft aan minstens één keer per week te helpen bij de job van één van hun ouders. Op het snijpunt van vrijetijd en schooltijd bevindt zich het volgen van lessen of cursussen. Bijna de helft (48,9%) geeft aan dit minstens één keer per week te doen. Op basis van de vraagstelling kunnen we evenwel niet achterhalen of dit gaat om school gerelateerde lessen (bv. bijles) dan wel hobby gerelateerde lessen (bv. muziekles).

Figuur 30. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent? (alle leeftijdsgroepen) (%)

Figuur 31 toont de vrijetijdsactiviteiten van de kinderen. Uit deze figuur blijkt meteen de drukke vrijetijdsagenda van kinderen. Slechts een minderheid (15,7%) geeft aan dat ze dagelijks wel een moment hebben dat ze gewoon niets doen. Dubbel zoveel kinderen (31%) geven aan dat ze nooit momenten hebben dat ze niets doen en gewoon wat uitrusten. Hun vrijetijdsagenda blijkt voor de rest met vrij diverse activiteiten gevuld. De overgrote meerderheid van de kinderen (8 op de 10 en meer) geven aan minstens één keer per week televisie te kijken (91,1%), zich te ontspannen, praten of plezier te maken met hun gezin (88,8%), spelletjes te spelen op een computer, tablet, smartphone, PlayStation, Wii of ander toestel (84,1%) en sociale media te gebruiken op computer, tablet of smartphone (80,5%). Ook meer actieve activiteiten worden door een meerderheid van de kinderen minstens één keer per week gedaan: buiten spelen of rondhangen en sporten wordt door respectievelijk 86,4% en 83,9% minstens wekelijks gedaan. Deze actieve activiteiten worden minder frequent gedaan dan de meer

passieve activiteiten maar ook hier zien we dat bijna een kwart van de kinderen (23%) dagelijks sport en ruim een derde van de kinderen dagelijks buiten speelt of rondhangt (36,7%).

Figuur 31. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent? (alle leeftijdsgroepen) (%)

Aan alle kinderen werd tot slot gevraagd hoe tevreden zij zijn met hoe zij hun tijd doorbrengen. Tabel 37 toont dat 90,5% van de 8-jarige kinderen (zeer) tevreden is met de manier waarop ze hun tijd doorbrengen. Bij de 10- en 12-jarige kinderen geeft 93,8% een score van 7 of meer aan zijn/haar tevredenheid met de tijdsbesteding. Aan de 10- en 12-jarigen werd tevens gevraagd hoe tevreden zij zijn met hoeveel vrije tijd zij hebben. Vrije tijd werd daarbij omschreven als de tijd waarin men kan doen wat men wil. Negen op de tien (90,7%) gaf daarbij een score van 7 op 10 of meer.

Tabel 37. Hoe tevreden ben jij met hoe jij je tijd doorbrengt? (8-jarigen) (%)

					
Tevreden met tijdsgebruik	2,5	1,3	5,8	22,1	68,4

Tabel 38. Tevredenheid met tijdsgebruik en hoeveelheid vrije tijd (10- en 12-jarigen) (%)

Tevreden met	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
tijdsgebruik	0,4	0,3	0,2	0,4	0,6	2,0	2,3	6,2	16,8	29,0	41,8
hoeveelheid vrije tijd	0,7	0,4	0,3	0,8	1,4	2,5	3,2	6,8	15,5	22,6	45,8

In tabellen 39 en 40 kijken we naar de samenhang met socio-demografische kenmerken en de activiteiten die kinderen doen als zij niet op school zijn. Bij de 10- en 12-jarige kinderen werd ook rekening gehouden met de slaaptijd. Zoals reeds beschreven kregen de kinderen 13 items voorgelegd en dienden zij aan te geven hoe vaak zij die activiteiten doen als ze niet op school zijn (zie figuur 30 en 31). Enkel de activiteiten die significant verband hielden met de tevredenheid met de tijdsbesteding werden in de hier gepresenteerde finale regressiemodellen behouden.

Tabel 39. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met hoe jij je tijd doorbrengt als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Tevredenheid met hoe jij je tijd doorbrengt		
	Stap 1	Stap 2
Constante	8,99	7,79
Gender (0=jongen)	-0,08 (-0,02)	-0,04 (-0,01)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-1,10 (-0,15)***	-1,02 (-0,14)***
Ontspannen, praten of plezier maken met mijn gezin		0,15 (0,12)***
Sporten		0,09 (0,07)*
Televisie kijken		0,10 (0,08)*
Samenvattende gegevens		
R ² (adjusted R ²)	0,02 (0,02)	0,05 (0,05)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Tabel 39 toont dat 8-jarige kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie minder tevreden zijn met hun tijdsbesteding. Het gaat hier om een vrij substantieel effect dat ook na controle voor effectieve kenmerken van de tijdsbesteding ongewijzigd blijft. Kinderen die aangeven zich vaker te ontspannen, te praten of plezier te maken met het gezin, te sporten en televisie te kijken, zijn meer tevreden met hun tijdsbesteding. De meest doorslaggevende activiteiten daarbij zijn deze met het gezin.

Tabel 40. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met hoe jij je tijd doorbrengt als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met hoe jij je tijd doorbrengt			
	Stap 1	Stap 2	Stap 3
Constante	9,69	9,02	7,59
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	-0,06 (-0,04)	-0,05 (-0,03)	-0,02 (-0,02)
Gender (0=jongen)	-0,12 (-0,04)	-0,12 (-0,04)	-0,15 (-0,05)*
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,35 (-0,08)**	-0,34 (-0,07)**	-0,22 (-0,05)*
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,29 (-0,08)***	-0,28 (-0,08)***	-0,23 (-0,07)**
Gezinssituatie (0=ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis)	-0,22 (-0,05)*	-0,21 (-0,05)*	-0,20 (-0,05)*
Slaaptijd		0,06 (0,04)	0,05 (0,04)
Ontspannen, praten of plezier maken met mijn gezin			0,23 (0,22)***
Buiten spelen of rondhangen			0,13 (0,13)***
Gewoon niets doen of wat rusten			-0,06 (-0,06)**
Samenvattende gegevens			
R ² (adjusted R ²)	0,02 (0,02)	0,02 (0,02)	0,10 (0,10)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Tabel 40 toont dat ook bij de 10- en 12-jarigen, kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie minder tevreden zijn over hun tijdsbesteding. Daarnaast stellen we ook vast dat kinderen met een migratieachtergrond en kinderen die opgroeien in gebroken gezinnen minder tevreden zijn over hun tijdsbesteding. In een tweede stap voegden we de slaaptijd van de kinderen toe. Deze blijkt niet gerelateerd te zijn aan de tevredenheid over de tijdsbesteding. Tot slot voegden we in een derde stap enkele activiteiten toe die kinderen doen als zij niet op school zijn. Kinderen die vaker ontspannen, praten of plezier maken met hun gezin en buiten spelen of rondhangen zijn meer tevreden met hoe ze hun tijd doorbrengen. Kinderen die vaker rapporteren niets te doen of wat te rusten zijn minder tevreden met hoe zij hun tijd besteden. Een meer actief vrijetijdsleven leidt dus tot meer tevredenheid. We merken op in het finale model dat er een significant genderverschil is waarbij meisjes minder tevreden blijken te zijn met hoe zij hun tijd doorbrengen. Ook de andere achtergrondkenmerken blijven significant samenhangen met de tevredenheid omtrent de tijdsbesteding en worden slechts voor een beperkt gedeelte verklaard door de activiteiten die in rekening worden gebracht. Dit betekent dat de lagere tevredenheid van deze groepen niet zozeer te maken heeft met het al dan niet stellen van deze activiteiten of met de frequentie waarin men deze activiteiten stelt. Mogelijk houdt hun lagere tevredenheid wel verband met de specifieke inhoud van deze activiteiten (daarover wordt in deze vragenlijst geen informatie verzameld).

De multivariate analyses naar de tevredenheid met de hoeveelheid vrije tijd tonen een vrij gelijkaardig beeld (tabel 41). Dit aspect werd enkel bevraagd bij de 10- en 12-jarige leeftijdsgroepen. Ook met

betrekking tot de hoeveelheid vrije tijd, stellen we in het eerste model vast dat kinderen die opgroeien in minder gunstige financiële situaties en kinderen met een migratieachtergrond minder tevreden zijn. Dit blijft ongewijzigd in het tweede model waar de slaaptijd van de kinderen in rekening wordt gebracht. De tijd die kinderen slapend doorbrengen is dus niet significant gerelateerd aan de tevredenheid van de kinderen met hoeveel vrije tijd zij hebben. In een laatste stap werden een aantal activiteiten toegevoegd die kinderen doen wanneer zij niet op school zijn (ook hier werden enkel de significante activiteiten behouden in de gepresenteerde modellen). Kinderen die vaker ontspannen, praten of plezier maken met hun gezin, buiten spelen of rondhangen en sociale media gebruiken blijken daarbij meer tevreden met de hoeveelheid vrije tijd waarover ze beschikken.

Tabel 41. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met hoeveel vrije tijd je hebt als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met hoeveel vrije tijd je hebt			
	Stap 1	Stap 2	Stap 3
Constante	8,86	8,16	6,63
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	0,01 (0,01)	0,02 (0,01)	0,02 (0,01)
Gender (0=jongen)	-0,12 (-0,04)	-0,12 (-0,04)	-0,16 (-0,05)*
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,42 (-0,08)***	-0,41 (-0,08)***	-0,29 (-0,06)*
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,27 (-0,07)**	-0,26 (-0,07)**	-0,23 (-0,06)**
Gezinssituatie (0=ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis)	-0,20 (-0,04)	-0,19 (-0,04)	-0,18 (-0,04)
Slaaptijd		0,06 (0,04)	0,07 (0,04)
Ontspannen, praten of plezier maken met mijn gezin			0,20 (0,17)***
Buiten spelen of rondhangen			0,14 (0,13)***
Sociale media gebruiken op computer, laptop of smartphone			0,06 (0,06)*
Samenvattende gegevens			
R ² (adjusted R ²)	0,02 (0,01)	0,02 (0,02)	0,09 (0,08)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Deel 9: Algemeen welbevinden

De voorgaande delen peilden elk naar de tevredenheid omtrent specifieke zaken uit de leefwereld van kinderen. In een laatste deel van de vragenlijst werd het meer algemene welbevinden van kinderen onderzocht. Verschillende aspecten van het algemeen welzijn werden daarbij bevraagd, met name: het cognitief subjectief welzijn (gebaseerd op de *Student Life Satisfaction Scale* van Heubner (1991)), het psychologisch subjectief welzijn (gebaseerd op Ryff, 1989), het affectief subjectief welzijn (gebaseerd op Barrett & Russell, 1998) en tenslotte de persoonlijke welzijnsindex (Cummins & Lau, 2005).

Het cognitief subjectief welzijn van de kinderen (gebaseerd op de *Student Life Satisfaction Scale* van Heubner (1991)) werd bij de 8-jarigen bevraagd aan de hand van een vijfpunts Likertschaal, bij de 10- en 12-jarigen aan de hand van een elfpunts Likertschaal. In tabellen 42 en 43 zien we dat de overgrote meerderheid van de kinderen over het algemeen tevreden is over zijn/haar leven. Minstens acht op de tien 8-jarigen 'is blij met zijn/haar leven' (groot stuk of volledig akkoord: 85,3%), 'vindt dat hij/zij een goed leven heeft' (81,1%), 'houdt van zijn/haar leven' (81%), 'geniet van het leven' (81%) en 'vindt dat het goed gaat met zijn/haar leven' (79,9%). Ongeveer zeven op de tien kinderen geeft ook aan (volledig) akkoord te gaan met de stelling 'de dingen die in mijn leven gebeuren zijn super' (72%). Gelijkaardige resultaten vinden we bij de 10- en 12-jarigen: ongeveer negen op de tien scoort 7 of meer op de volgende stellingen: 'ik heb een goed leven' (91%), 'ik ben blij met mijn leven' (90,2%), 'ik geniet van mijn leven' (90,0%), 'ik hou van mijn leven' (89,1%) en 'mijn leven gaat goed' (88,9%). Opnieuw zien we een iets lagere score voor wat betreft de stelling 'de dingen die in mijn leven gebeuren zijn super': 'slechts' 83% van de kinderen geeft een score van 7 of meer. We zien hier dus dat bij heel wat kinderen hun leven min of meer loopt zoals zij wensen. Desalniettemin mogen we ook niet de groep veronachtzamen waarmee het niet goed gaat. Voor elk van de stellingen geeft 4 à 5,5% van de 8-jarigen aan niet akkoord te gaan. En ook bij de 10- en 12-jarigen zien we dat er items zijn waar 3,5% ('ik geniet van mijn leven') tot 6,4% ('de dingen die gebeuren in mijn leven zijn super') een score onder de 5 geeft.

Tabel 42. Algemeen cognitief subjectief welzijn (8-jarigen) (%)

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord
Ik geniet van mijn leven	5,4	4,2	9,4	13,6	67,4
Mijn leven gaat goed	4,3	4,7	11,2	17,0	62,9
Ik heb een goed leven	4,5	4,3	10	13,5	67,6
De dingen die gebeuren in mijn leven zijn super	5,5	7,4	15,2	20,9	51,1
Ik hou van mijn leven	4,3	5,9	8,8	14,0	67,0
Ik ben blij met mijn leven	3,8	4,3	6,6	11,7	73,6

Tabel 43. Algemeen cognitief subjectief welzijn (10- en 12-jarigen) (%) (helemaal niet akkoord-volledig akkoord)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik geniet van mijn leven	0,6	0,3	0,4	1,0	1,2	2,6	2,9	6,0	12,5	22,0	50,4
Mijn leven gaat goed	0,7	0,4	0,8	0,7	1,5	3,3	3,6	5,9	12,3	23,0	47,7
Ik heb een goed leven	0,6	0,6	0,7	1,0	0,9	2,2	3,0	5,2	10,2	19,6	56,0
De dingen die gebeuren in mijn leven zijn super	1,1	0,4	1,1	1,8	2,0	6,1	4,7	10,6	18,4	26,2	27,4
Ik hou van mijn leven	1,2	0,5	0,8	1,2	1,6	2,7	2,8	6,1	9,7	17,9	55,4
Ik ben blij met mijn leven	1,3	0,6	0,5	1,1	1,4	2,5	2,3	4,0	8,5	16,5	61,2

De 12-jarigen kregen daarnaast nog zes items voorgelegd die peilen naar het psychologisch subjectief welzijn (gebaseerd op Ryff, 1989). Ongeveer negen op de tien kinderen geeft een score van 7 of meer op het item 'over het algemeen zijn mensen vriendelijk tegen mij' (93,7%), 'ik heb genoeg keuze over de dingen die ik kan doen in mijn vrije tijd' (93,3%), 'ik kan goed omgaan met de dingen die ik elke dag moet doen' (91,8%), 'ik ben blij met wie ik ben' (91,5%) en 'ik voel me positief over mijn toekomst' (90,7%). Acht op de tien kinderen geeft een score van 7 of meer op het item 'ik heb het gevoel dat ik veel leer op dit moment' (80,2%). De kinderen zijn dus positief over hun persoonlijk functioneren en elementen zoals autonomie en zelfacceptatie.

Tabel 44. Psychologisch subjectief welzijn (12-jarigen) (%) (helemaal niet akkoord-volledig akkoord)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik ben blij met wie ik ben	1,0	0,1	0,4	0,8	1,5	1,6	3,0	7,1	12,5	20,1	51,8
Ik kan goed omgaan met de dingen die ik elke dag moet doen	0,1	0,2	0,5	1,4	1,0	1,6	3,3	10,0	18,1	25,8	37,9
Over het algemeen zijn mensen vriendelijk tegen me	0,1	0,1	0,4	0,7	0,6	1,6	2,8	7,3	18,1	25,3	43,0
Ik heb genoeg keuze over de dingen die ik kan doen in mijn vrije tijd	0,3	0,4	0,7	0,2	0,6	1,7	2,6	6,5	14,7	21,3	50,8
Ik heb het gevoel dat ik veel leer op dit moment	2,2	1,1	0,7	2,1	2,7	3,5	7,5	10,8	17,9	20,7	30,8
Ik voel me positief over mijn toekomst	0,8	0,2	0,7	0,5	0,9	2,4	3,4	6,0	15,1	23,9	45,8

Vervolgens werd het affectief subjectief welzijn bevraagd (gebaseerd op Barrett & Russell, 1998). Aan de kinderen werd gevraagd hoe vaak zij tijdens de voorbije twee weken diverse gevoelens ervaren (bv. blij en verdrietig) hebben. Bij de 8-jarige kinderen werd een vierpunts Likertschaal gebruikt en bij de 10- en 12-jarige kinderen een elfpunts Likertschaal. Bij deze laatste groep werden ook meer verschillende gevoelens bevraagd: naast gevoelens van blijdschap en verdriet werd ook gepolst naar de mate waarin men zich de voorbije twee weken rustig, gespannen of zenuwachtig en vol van energie gevoeld heeft en verveeld heeft. Gevoelens van blijdschap blijken te overheersen bij de 8-jarigen: 79,9% van de 8-jarige kinderen geeft aan zich vaak of altijd blij gevoeld te hebben de voorgaande twee weken. Toch geeft ook 20% van de 8-jarigen aan zich de voorbije twee weken vaak of altijd verdrietig gevoeld te hebben en rapporteert slechts een kwart (25,2%) van de 8-jarige kinderen zich nooit verdrietig gevoeld te hebben. Bij de 10- en 12-jarigen primeren eveneens gevoelens van blijheid en daarnaast rapporteren velen ook dat ze zich energievool voelden: 91% geeft aan dat zij zich (redelijk) vaak (minstens een score van 7 op 10) blij gevoeld hebben de voorgaande twee weken en 81,9% geeft aan dat zij zich vaak energiek voelden. Tevens geeft een meerderheid van de 10- en 12-jarigen (59,5%) zich (redelijk) vaak rustig gevoeld te hebben (score van minstens 7 op de 10). Toch geeft ook 37,3% aan zich (redelijk) vaak gespannen of zenuwachtig gevoeld te hebben, geeft een vijfde (20,8%) aan zich (redelijk) vaak verveeld gevoeld te hebben en 14,8% zich (redelijk) vaak verdrietig gevoeld te hebben de voorgaande twee weken.

Tabel 45. Affectief subjectief welzijn: mate waarin de voorgaande twee weken gevoelens werden ervaren (8-jarigen) (%)

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Blij	2,6	17,6	39,6	40,3
Verdrietig	25,2	54,8	13,7	6,3

Tabel 46. Affectief subjectief welzijn: mate waarin de voorgaande twee weken gevoelens werden ervaren (10- en 12-jarigen) (%) (helemaal niet-heel vaak)

	Helemaal niet									Heel vaak	
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Blij	0,3	0,2	0,4	1,1	1,1	3,2	2,7	6,0	14,9	26,7	43,4
Verdrietig	16,3	18,7	16,2	11,9	7,0	10,2	4,9	4,5	3,6	3,5	3,2
Rustig	3,9	2,7	3,1	3,3	4,9	14,3	8,3	11,7	14,9	12,8	20,1
Gespannen of zenuwachtig	11,0	9,6	9,1	8,5	6,5	10,4	7,4	8,8	8,9	7,6	12,0
Vol van energie	1,1	0,6	1,2	2,7	2,8	5,2	4,6	7,3	13,8	17,1	43,7
Verveeld	19,3	14,1	10,8	10,0	8,0	10,9	6,1	6,0	5,5	4,0	5,3

Aan de kinderen werd tot slot op basis van de persoonlijke welzijnsindex (Cummins & Lau, 2005) gevraagd hoe tevreden zij zijn met hun leven. Bij de oudere leeftijdsgroepen werden daarbij opnieuw meer aspecten bevraagd. Tabel 47 illustreert dat acht op de tien 8-jarigen (zeer) tevreden is met 'hoe veilig zij zich voelen' (85,3%), 'hoe zij eruit zien' (85,4%), 'het leven in het algemeen' (85%) en 'hun gezondheid' (83,2%). Eenzelfde positief beeld nemen we waar bij de 10- en 12-jarige kinderen. Ongeveer negen op de tien 10- en 12-jarige kinderen geven een score van 7 of meer op volgende aspecten: 'de dingen waar jij goed in wil zijn' (94,8%), 'de band die je hebt met mensen die je kent' (94,2%), 'hoe veilig je je voelt' (93,3%), 'jouw gezondheid' (93,1%), 'jouw leven in het algemeen' (93,1%), 'de dingen die je buitenshuis doet' (92,5%), 'de vrijheid die je hebt' (91%) en 'wat later kan gebeuren in jouw leven' (89,4%). Acht op de tien 10- en 12-jarige kinderen scoort 7 of meer op de items 'hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen' (87,5%) en 'hoe je er uit ziet' (85,1%).

Tabel 47. Persoonlijke welzijnsindex: mate waarin men tevreden is met ... (8-jarigen) (%)

					
Hoe veilig je je voelt	3,4	2,0	9,3	21,1	64,2
Hoe je er uit ziet	3,5	2,1	9,0	18,9	66,5
Jouw gezondheid	3,2	3,4	10,2	19,2	64,0
Jouw leven in het algemeen	3,0	2,5	9,5	18,2	66,8

Tabel 48. Persoonlijke welzijnsindex: mate waarin men tevreden is met ... (10- en 12-jarigen) (%)
(helemaal niet tevreden-helemaal tevreden)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hoe veilig je je voelt	0,2	0,0	0,2	0,5	1,0	2,6	2,2	5,5	13,9	25,6	48,3
De vrijheid die je hebt	0,3	0,2	0,3	0,8	1,4	2,8	3,2	6,6	15,3	22,7	46,4
Hoe je er uitziet	1,7	0,6	1,0	1,3	1,9	3,2	5,1	8,4	15,5	19,4	41,8
Wat later kan gebeuren in jouw leven	1,3	0,4	0,3	0,8	0,9	3,4	3,4	7,5	16,7	24,8	40,4
Hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen	0,9	0,3	0,5	1,0	1,8	3,9	3,9	9,1	18,1	25,8	34,5
Jouw gezondheid	0,4	0,1	0,2	0,3	0,9	1,8	2,8	5,4	10,9	20,4	56,8
Jouw leven in het algemeen	0,5	0,0	0,2	0,5	0,9	2,5	2,3	5,2	11,8	22,3	53,8
De dingen waar jij goed in wil zijn	0,4	0,1	0,3	0,3	0,7	1,5	2,0	5,0	15,2	24,6	50,0
De band die je hebt met mensen die je kent	0,4	0,3	0,2	0,4	0,7	2,1	1,7	3,9	11,6	26,2	52,5
De dingen die je buitenshuis doet	0,9	0,5	0,4	0,5	1,4	1,8	2,2	5,7	13,8	24,7	48,3

In het vervolg gaan we na hoe de tevredenheid met het leven in het algemeen samenhangt met een aantal socio-demografische variabelen. Onderstaande tabellen geven de resultaten weer. Tabel 49 toont dat 8-jarige kinderen die opgroeien in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie minder tevreden zijn met hun leven in het algemeen. Tabel 50 illustreert dat 10- en 12-jarige meisjes lager scoren op tevredenheid met het leven in het algemeen. Ook 10- en 12-jarige kinderen in gezinnen met een (eerder) moeilijke financiële situatie, in gezinnen met migratieachtergrond en in gebroken gezinnen rapporteren minder tevreden te zijn met hun leven in het algemeen.

Tabel 49. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met je leven in het algemeen als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (8-jarigen)

Tevredenheid met je leven in het algemeen	
Constante	8,67
Gender (0=jongen)	-0,03 (-0,01)
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,54 (-0,26)**
Samenvattende gegevens	
R ² (adjusted R ²)	0,004 (0,002)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

Tabel 50. Resultaten van de regressieanalyses met tevredenheid met je leven in het algemeen als afhankelijke variabele (ongestandaardiseerde effectparameters (gestandaardiseerde effectparameters)) (10- en 12-jarigen)

	Tevredenheid met je leven in het algemeen
Constante	9,12
Leeftijdsgroep (0=10-jarigen)	0,02 (0,01)
Gender (0=jongen)	-0,26 (-0,09)***
Financiële situatie (0=financieel (eerder) makkelijk)	-0,45 (-0,10)***
Migratieachtergrond (0=beide ouders zijn in België geboren)	-0,30 (-0,09)***
Gezinssituatie (0=ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis)	-0,54 (-0,12)***
Samenvattende gegevens	
R ² (adjusted R ²)	0,04 (0,04)

*p<.05. **p<.01. ***p<.001.

We onderzochten ook hoe de tevredenheid met het leven in het algemeen samenhangt met de tevredenheid met andere aspecten van het leven. Tabellen 51 en 52 geven deze resultaten weer. De items die het sterkst samenhangen met de algemene levenstevredenheid bij de 8-jarigen zijn: tevredenheid met hoe veilig men zich voelt, tevredenheid met hoe men zijn/haar tijd doorbrengt, tevredenheid met de dingen die men heeft, tevredenheid met de mensen waarmee men samenwoont en tevredenheid met de gezondheid. Opvallend is dat de algemene levenstevredenheid bij de 10- en 12-jarigen het sterkst samenhangt met de tevredenheid met hoe er naar hen geluisterd wordt door volwassenen terwijl we doorheen dit rapport net zagen dat kinderen niet altijd overal evenveel mede beslissingsmacht hebben. Zo zagen we in dit rapport dat ruim één op de tien kinderen aangeeft niet akkoord te gaan met de stelling 'er zijn volwassenen in mijn buurt die luisteren naar kinderen en hen serieus nemen'. Vervolgens hangt algemene levenstevredenheid bij 10- en 12-jarigen het sterkst samen met hoe veilig men zich voelt, de vrijheid die men heeft, hoe men de toekomst ziet, hoe men eruit ziet, hoe men de tijd doorbrengt, de eigen gezondheid en de band die men heeft met mensen die men kent.

Tabel 51. Correlaties tevredenheidsvragen (8-jarigen)

	Tevredenheid met je leven in het algemeen
Tevredenheid met hoe veilig je je voelt	0,48***
Tevredenheid met hoe jij je tijd doorbrengt	0,40***
Tevredenheid met de mensen waarmee je samenwoont	0,35***
Tevredenheid met de dingen die je hebt	0,35***
Tevredenheid met jouw gezondheid	0,35***
Tevredenheid met hoe je er uit ziet	0,33***
Tevredenheid met je leven als leerling op school	0,31***
Tevredenheid met de buurt waarin je woont	0,29***
Tevredenheid met de dingen die je leert op school	0,28***
Tevredenheid met het huis waarin jij meestal woont	0,26***
Tevredenheid met je vrienden en vriendinnen	0,23***
Tevredenheid met andere kinderen in jouw klas	0,20***
Tevredenheid met de mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen	0,16***

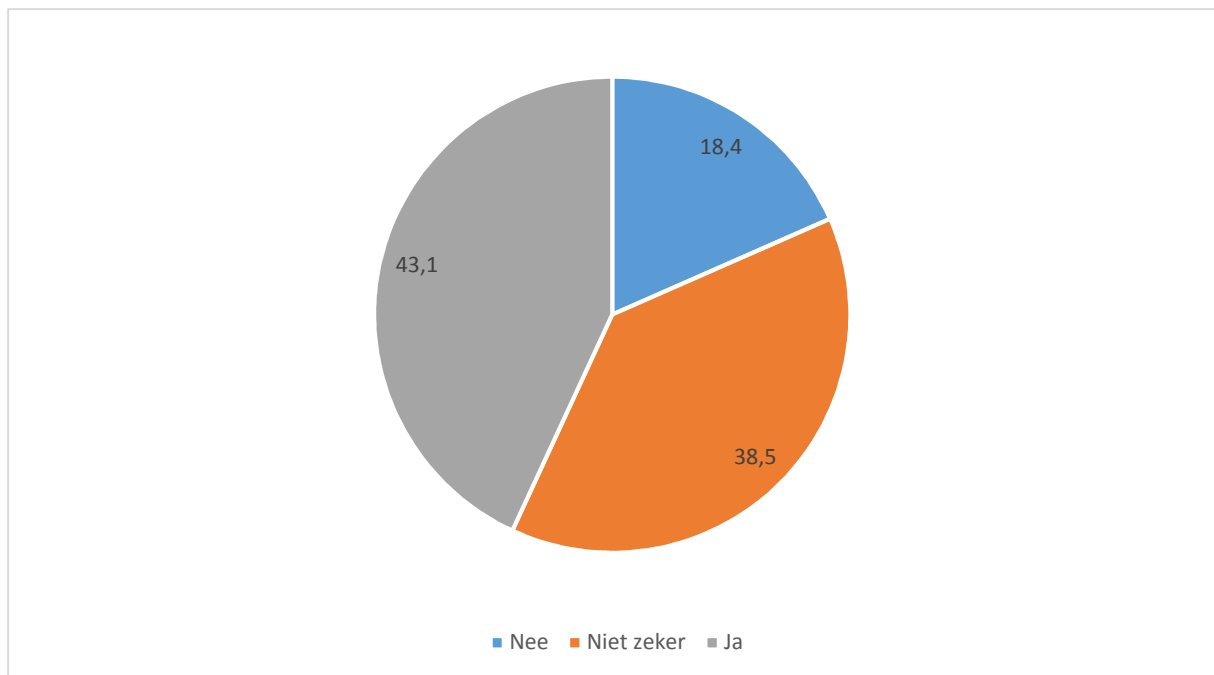
Tabel 52. Correlaties tevredenheidsvragen (10- en 12-jarigen)

	Tevredenheid met je leven in het algemeen
Tevredenheid met hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen	0,54***
Tevredenheid met hoe veilig je je voelt	0,53***
Tevredenheid met de vrijheid die je hebt	0,52***
Tevredenheid met wat later kan gebeuren in jouw leven	0,52***
Tevredenheid met hoe je er uit ziet	0,51***
Tevredenheid met hoe jij je tijd doorbrengt	0,50***
Tevredenheid met jouw gezondheid	0,50***
Tevredenheid met de band die je hebt met mensen die je kent	0,50***
Tevredenheid met de mensen waarmee je samenwoont	0,46***
Tevredenheid met de dingen waar jij goed in wil zijn	0,46***
Tevredenheid met de dingen die je hebt	0,45***
Tevredenheid met hoeveel vrije tijd je hebt	0,44***
Tevredenheid met het huis waarin jij meestal woont	0,42***
Tevredenheid met de dingen die jij buitenshuis doet	0,41***
Tevredenheid met je leven als leerling op school	0,40**
Tevredenheid met andere kinderen in jouw klas	0,37***
Tevredenheid met de buurt waarin je woont	0,36***
Tevredenheid met je vrienden en vriendinnen	0,33***
Tevredenheid met de dingen die je leert op school	0,31***
Tevredenheid met de mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen	0,27***

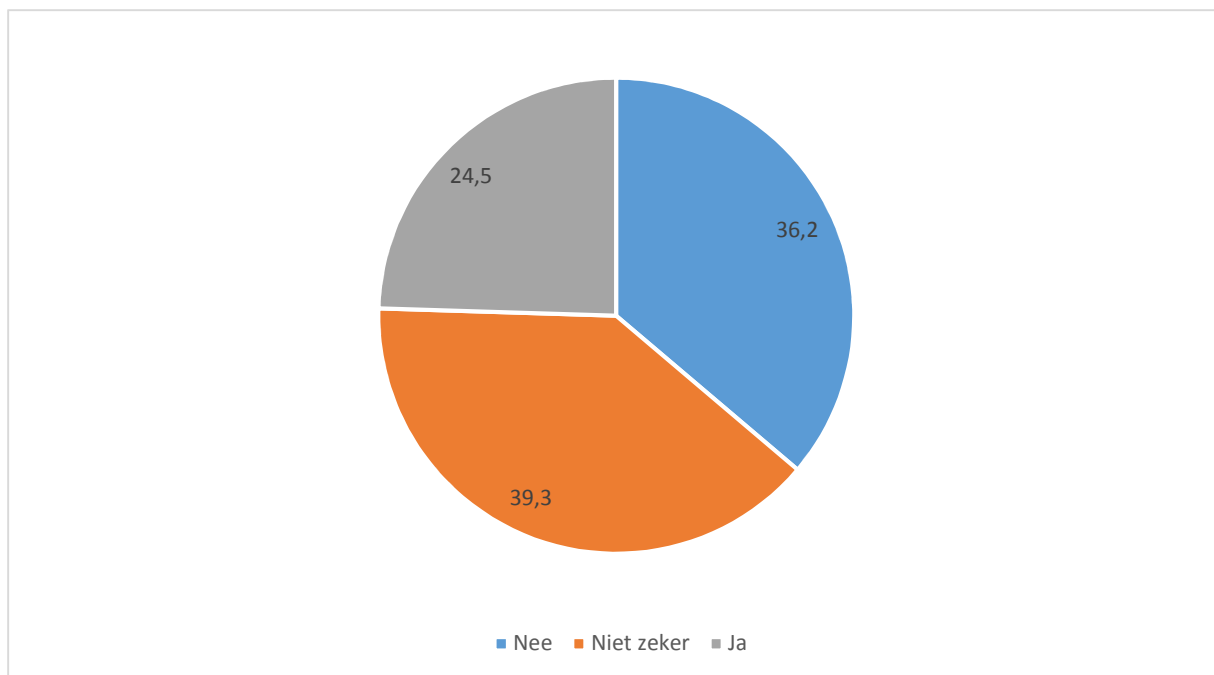

Deel 10: Over kinderrechten en leven in België

In een laatste deel van de vragenlijst, werden vragen gesteld over kinderrechten en het leven in België. In Vlaanderen is kennis en inzicht in de kinderrechten opgenomen in de onderwijsdoelen van het lager onderwijs. De wijze waarop kinderrechten aan bod komen en wanneer deze aan bod komen, verschilt evenwel van school tot school. Onderstaande figuren illustreren wel dat een aanzienlijk deel van de kinderen, namelijk 43,1% aangeeft te weten welke rechten ze hebben. Daarnaast antwoordt ook ruim een derde het niet zeker te weten. Iets minder dan een vijfde van kinderen weet niet welke rechten kinderen hebben. De kennis over het kinderrechtenverdrag zelf is beperkter. Ongeveer een kwart (24,5%) geeft aan iets te kennen over het kinderrechtenverdrag, 40% weet het niet maar ook ruim een derde (36,2%) geeft aan er niets over te weten.

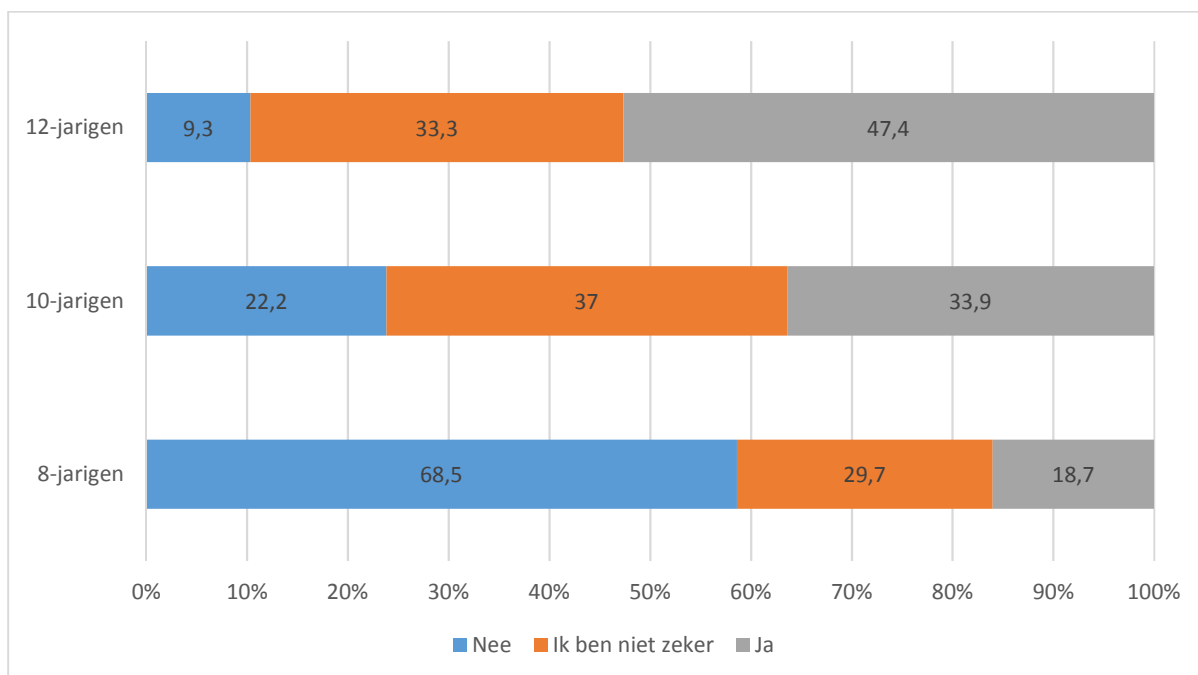

Figuur 32. Ik weet welke rechten kinderen hebben (alle leeftijdsgroepen) (%)

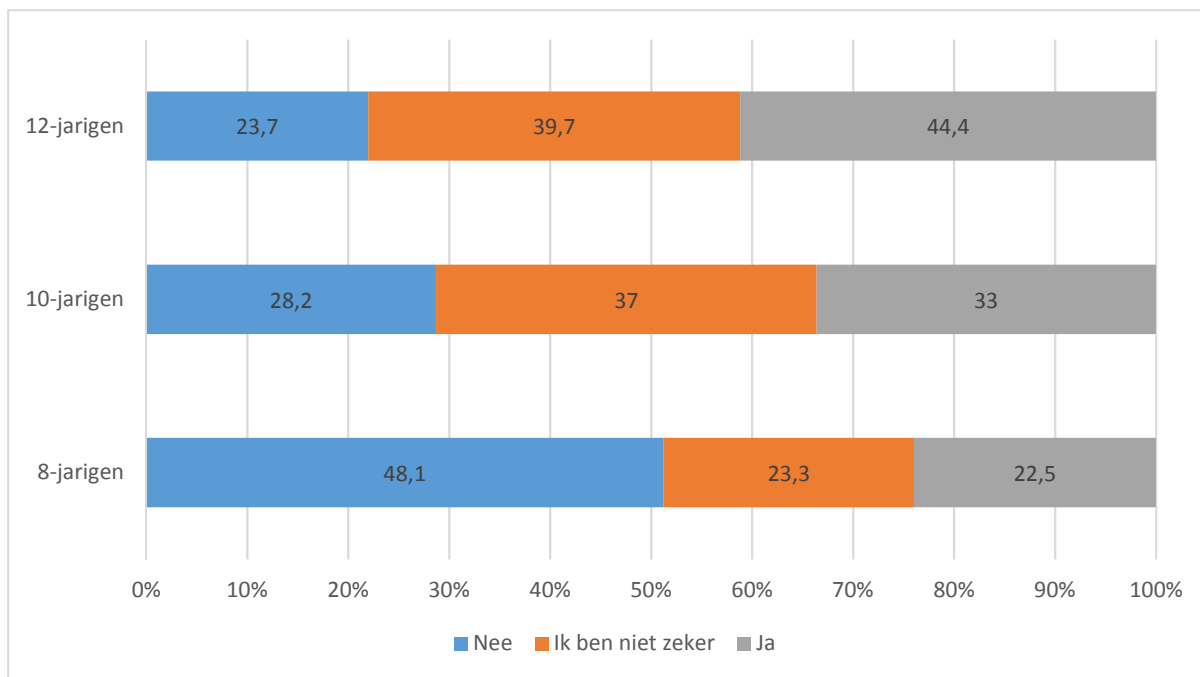

Figuur 33. Ik ken iets over het kinderrechtenverdrag (alle leeftijdsgroepen) (%)

Figuren 34 en 35 tonen dat het vooral de jongste kinderen zijn die niet weten welke rechten kinderen hebben (68,5%) en die niets kennen over het kinderrechtenverdrag (48,1%). Bij de 12-jarigen is dat nog respectievelijk 9,3% en 23,7%.

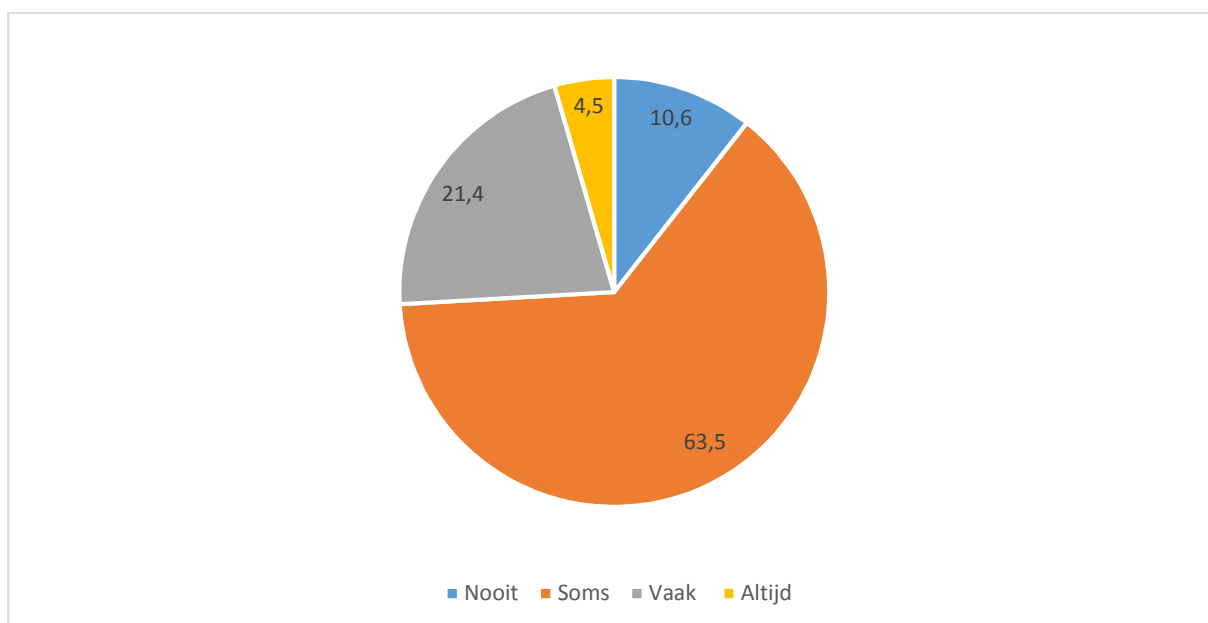

Figuur 34. Ik weet welke rechten kinderen hebben volgens leeftijd (alle leeftijdsgroepen) (%)

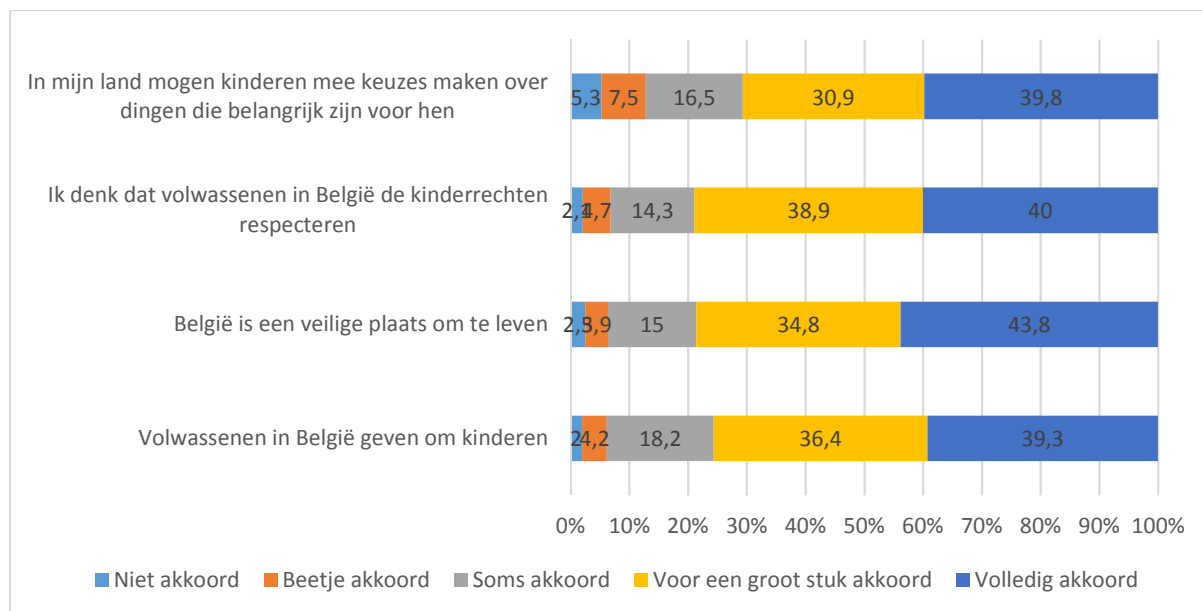
Figuur 35. Ik ken iets over het kinderrechtenverdrag volgens leeftijd (alle leeftijdsgroepen) (%)

Aan de 12-jarigen werd daarnaast gevraagd hoe vaak zij zich zorgen maken over dingen die gebeuren in België, zoals bijvoorbeeld dingen die men hoort in het nieuws. Een meerderheid van de kinderen maakt zich wel eens zorgen. Een kwart (25,9%) van de 12-jarige kinderen geeft aan zich vaak of altijd zorgen te maken. Slechts 10,6% maakt zich nooit zorgen.

Figuur 36. Hoe vaak maak je je zorgen over dingen die gebeuren in België, zoals bijvoorbeeld dingen die je hoort in het nieuws (12-jarigen) (%)

Tot slot werden aan de 10- en 12-jarige kinderen enkele stellingen voorgelegd over kinderrechten en leven in België. 78,9% gaat (volledig) akkoord met de stelling 'ik denk dat volwassenen in België de kinderrechten respecteren', 78,6% met de stelling 'België is een veilige plaats om te leven', 75,7% met de stelling 'volwassenen in België geven om kinderen' en 70,7% met de stelling 'in mijn land mogen kinderen mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor hen'.

Figuur 37. Mate van akkoord met stellingen over leven in België (10- en 12-jarigen) (%)

10. Samenvattend

In 2018 nam Vlaanderen voor het eerst deel aan de *International Survey of Children's Well-Being*. In deze grootschalige survey die al voor de derde maal georganiseerd wordt, werden in 43 landen/regio's kinderen van 8, 10 en 12 jaar bevraagd over verschillende aspecten van hun leven. De survey tracht kinderen een stem te geven en ouders, leerkrachten, beleidsmakers een zicht te geven op het leven van kinderen *vanuit* het perspectief van kinderen. Dit rapport rapporteert de eerste voornamelijk beschrijvende analyses van de resultaten voor Vlaanderen.

In het algemeen gesteld gaat het goed tot zeer goed met de Vlaamse kinderen (zie tabel 53 en 54 voor een overzicht). Zowel met de afzonderlijke facetten als met hun leven in het algemeen, zijn Vlaamse kinderen tevreden tot zeer tevreden. Vlaamse kinderen zijn tevreden over het huis waarin ze wonen, de relaties met de mensen waarmee ze samenwonen, hun vrienden en de school. Ze voelen zich veilig in de buurt waar ze wonen, beschikken over veel materiële zaken (computer, ...) en zijn tevreden over de zaken die ze hebben. Die algemene conclusie dient echter op twee punten genuanceerd te worden.

Tabel 53. Overzicht van de tevredenheidsvragen: Percentages (8-jarigen)

Tevredenheid met					
De mensen waarmee je samenwoont	1,5	1,4	4,5	19,4	73,1
De mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen	9,0	4,3	8,6	17,2	60,9
Het huis waarin je meestal woont	2,7	2,2	7,0	14,7	73,4
Je vrienden en vriendinnen	2,3	2,1	7,0	20,4	68,3
Jouw leven als leerling op school	4,5	4,4	14,4	29,1	47,6
Dingen die je leert op school	2,9	3,5	11,6	26,9	55,2
Andere kinderen in jouw klas	2,4	3,2	12,2	21,3	60,8
De buurt waarin je woont	3,7	2,5	8,0	18,5	67,3
De dingen die je hebt	1,2	0,9	3,1	15,3	79,5
Tijdsgebruik	2,5	1,3	5,8	22,1	68,4
Hoe veilig je je voelt	3,4	2,0	9,3	21,1	64,2
Hoe je er uitziet	3,5	2,1	9,0	18,9	66,5
Jouw gezondheid	3,2	3,4	10,2	19,2	64,0
Jouw leven in het algemeen	3,0	2,5	9,5	18,2	66,8

Tabel 54. Overzicht van de tevredenheidsvragen: Percentages (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met	Scores op 10				
	0-1	2-3	4-5-6	7-8	9-10
De mensen waarmee je samenwoont	0,7	0,25	5,69	18,5	73,8
De mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen	2	1,3	6,7	18,6	71,5
Het huis waarin je meestal woont	0,9	0,6	4	13,4	81,1
Je vrienden en vriendinnen	1	1	7,3	24,9	65,7
Jouw leven als leerling op school	1,8	2,2	12,4	33,5	50,2
Dingen die je leert op school	0,9	1,7	7,6	28,2	61,5
Andere kinderen in jouw klas	1,3	2,1	13,7	31,6	51,3
De buurt waarin je woont	1,4	1,3	8,1	24,5	64,7
De dingen die je hebt	0,3	0,4	2,7	10,3	86,2
Tijdsgebruik	0,7	0,6	4,9	23	70,8
Hoeveelheid vrije tijd	1,1	1,1	7,1	22,3	68,4
Hoe veilig je je voelt	0,2	0,7	5,8	19,4	73,9
De vrijheid die je hebt	0,5	1,1	7,4	21,9	69,1
Hoe je er uitziet	2,3	2,3	10,2	23,9	61,2
Wat later kan gebeuren in jouw leven	1,7	1,1	7,7	24,2	65,2
Hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen	1,2	1,5	9,6	27,2	60,3
Jouw gezondheid	0,5	0,5	5,5	16,3	77,2
Jouw leven in het algemeen	0,5	0,7	5,7	17	76,1
De dingen waar jij goed in wil zijn	0,5	0,6	4,2	20,2	74,6
De band die je hebt met mensen die je kent	0,7	0,6	4,5	15,5	78,7
De dingen die je buitenshuis doet	1,4	0,9	5,4	19,5	73

Ten eerste signaleren de data een aantal specifieke aandachtspunten. Zo is het aandeel kinderen dat aangeeft dat er regelmatig fysiek (gevochten) of psychisch (uitsluiting, schelden) geweld voorkomt op school vrij aanzienlijk. Eén op de drie (33,2%) geeft aan dat er op school minstens meermaals per week gevochten wordt en 20-30% van de leerlingen stelt dat er de afgelopen maand op school kinderen uitgescholden of buitengesloten werden. We merken tevens dat de tevredenheidsscores ten aanzien van het leven op school bij alle leeftijdsgroepen lager liggen dan bij de andere levensdomeinen. Gegeven de ingrijpende impact die dergelijke vormen van geweld kunnen hebben op het functioneren en de ontwikkeling van kinderen, zijn dit percentages die niet zomaar genegeerd kunnen worden.

Een tweede belangrijke nuance is dat als het gaat over het welzijn van kinderen we ons niet mogen laten misleiden door gemiddeldes. Via het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties verbonden staten, waaronder België, zich ertoe *'het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn'* (Artikel 3.2). Vanuit dat perspectief is niet zozeer het *gemiddelde* kind van belang, maar wel *elk* kind. Indien men op die manier naar de data kijkt, stelt men vast dat een gedeelte van de kinderen in Vlaanderen zich (al eens) minder goed in hun vel of gespannen

voelen en/of ontevreden zijn met de omstandigheden waarin ze opgroeien. Een deel van de Vlaamse kinderen groeit wel degelijk in een erg kwetsbare en soms moeilijke situatie op. Zo heeft 16,7% van de kinderen geen rustige plaats om huiswerk te maken, heeft tussen de 3-10% van de kinderen geen (goede relatie met) vrienden, is 10% niet echt tevreden met zijn leven op school, heeft meer dan 20% geen kleren die niet versleten of kapot zijn, maakt meer dan 20% zich vaak tot altijd zorgen over geld, en kan meer dan 10% niet zeggen dat ze altijd voldoende eten hebben. Afhankelijk van het specifiek item variëren de cijfers en voor elk item kan uiteraard wel een reden bedacht worden waarom sommige jongeren hoog scoren zonder dat ze effectief in gedepriveerde omstandigheden leven. Maar in hun globaliteit sluiten deze cijfers aan bij andere statistieken rond deprivatie en armoede die duidelijk maken dat in een welvarende regio als Vlaanderen nog altijd teveel kinderen in suboptimale omstandigheden opgroeien. Gegeven het omvangrijk onderzoek dat toont (1) hoe cruciaal deze levensfase is voor zaken als schoolsucces en de meer algemene psychosociale ontwikkeling van het kind en (2) hoe armoede en deprivatie een duurzame impact hebben op mensen, vormen de cijfers uit dit rapport een duidelijk signaal om aan deze problematiek blijvend aandacht te besteden.

In dit rapport lag de focus op de beschrijvende gegevens. Als een eerste stap naar verdere analyse voerden we voor alle onderzochte facetten ook een aantal regressieanalyses uit die sociale verschillen bestudeerden. De gevonden verbanden zijn daarbij logisch consistent. Kinderen die in meer gedepriveerde omstandigheden opgroeien, zijn ook minder tevreden met de verschillende facetten van hun leven. Ook kinderen met een migratieachtergrond blijken vaak minder tevreden met (facetten van) hun leven te zijn. Het gaat hier om een verschil *na* controle voor de meer economische positie van het gezin waarin men leeft. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen hoe dat verband precies tot stand komt. Opvallend is daarbij wel dat de gevonden verbanden tussen 'objectieve' indicatoren van levensomstandigheden en sociale achtergrond en de tevredenheidsindicatoren niet erg sterk zijn. Dat impliceert dat de subjectieve beleving van het eigen leven een zekere zelfstandigheid heeft en een beleid dat het welzijn van kinderen wenst te bevorderen altijd een meersporenbeleid zal moeten zijn. De resultaten wezen tevens uit dat de algemene levenstevredenheid bij 10- en 12-jarigen het sterkst samenhangt met de mate waarin ze tevreden zijn over hoe er naar hen geluisterd wordt door volwassenen. Bij het uitwerken van een dergelijk beleid is het daarom van primair belang dat ook naar de mening van kinderen wordt geluisterd.

11. Referenties

- Barrett, L. F. & Russell, J. A. (1998). Independence and bipolarity in the structure of current affect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(4), 967-984.
- Cummins, R. A., & Lau, A. D. L. (2005). *Personal wellbeing index: School children (PWI-SC)* (3rd ed). Melbourne: Deakin University.
- Gonzalez-Carrasco, M., Casas, F., Vinas, F., Malo, S., Gras, M. E., & Bedin, L. (2017). What leads subjective well-being to change throughout adolescence? An exploration of potential factors. *Child Indicators Research*, 10(1), 33-56.
- Heubner, E. S. (1991). Initial development of the student's life satisfaction scale. *School Psychology International*, 12(3), 231-240.
- Levin, K., Dallago, L., & Currie, C. (2012). The association between adolescent life satisfaction, family structure, family affluence and gender differences in parent-child communication. *Social Indicators Research*, 106(2), 287-305.
- Proctor, C., Linley, P., & Maltby, J. (2009). Youth Life Satisfaction: A Review of the Literature. *Journal of Happiness Studies*, 10(5), 583-630.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–1081.
- Savoye, I., Moreau, N., Brault, M. C., Leveque, A., & Godin, I. (2015). Well-being, gender, and psychological health in school-aged children. *Archives of Public Health*, 73, 52.
- Shoshani, A., & Steinmetz, S. (2014). Positive psychology at school: A school-based intervention to promote adolescents' mental health and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 15(6), 1289-1311.
- Van der Schors, A. & Wassink, A. (2013). *Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting kinderonderzoek. Onderzoek naar basisschoolkinderen en hun geldzaken*. Nederland: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.

12. Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst 8-jarigen

Beste leerling,

Met deze vragenlijst willen wij graag jouw mening te weten komen over je huis en de mensen bij wie je woont, wat je doet in je vrije tijd, wie je vrienden zijn, hoe je je voelt op school en nog een heleboel andere dingen.

Kinderen van landen over de hele wereld zullen dezelfde vragen beantwoorden. Zo kunnen wij zien of er verschillen zijn tussen jouw mening en de mening van een leerling uit bijvoorbeeld Oeganda, een land in Afrika. Is dat niet leuk?

Door deze vragenlijst in te vullen, help jij ons om meer te weten te komen over wat jij belangrijk vindt in jouw leven.

Je hoeft je naam niet op te schrijven. Niemand zal dus weten wat jij ingevuld hebt. Jouw ouders of leerkrachten zullen deze vragenlijst niet lezen.

Neem je tijd om de vragen rustig te lezen. Wij willen graag jouw mening horen. Er zijn dus geen juiste of foute antwoorden! Als je een vraag niet begrijpt, mag je dit steeds vragen aan één van ons.

Toch hoeft je de vragenlijst niet in te vullen als je dit liever niet wil. Je kan er ook voor kiezen om deze vragenlijst leeg terug aan ons te geven. Je kiest dit helemaal zelf.

Dank je dat je ons wil verder helpen door volgende vraagjes in te vullen!

Deel 1: over jou

1. Hoe oud ben jij?

7 jaar oud	☐
8 jaar oud	☐
9 jaar oud	☐
10 jaar oud	☐
11 jaar oud	☐
12 jaar oud	☐
13 jaar oud	☐
Andere	☐

2. Ben jij...

Een meisje	☐
Een jongen	☐
Ik weet het niet	☐

3. In welk dorp of welke stad woon jij?

Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

4. Hoe tevreden ben jij met de mensen waarmee je samenwoont?

				
☐	☐	☐	☐	☐

5. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veilig thuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen)

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak werd jij de voorbije maand geslagen door jouw broers of zussen? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak zeiden jouw broers of zussen lelijke woorden tegen jou tijdens de voorbije maand?	☐	☐	☐	☐	☐

7. Hoe tevreden ben jij met de mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen?

				
☐	☐	☐	☐	☐

8. Hoe tevreden ben jij met het huis waarin jij meestal woont?

				
☐	☐	☐	☐	☐

Deel 4: Je vrienden en vriendinnen

9. Hoe tevreden ben jij met je vrienden en vriendinnen?

				
☐	☐	☐	☐	☐

10. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga helemaal akkoord	Ik weet het niet
Ik heb genoeg vrienden/vriendinnen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen zijn meestal lief tegen mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen en ik komen goed overeen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, dan zal een vriend/vriendin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Hoe vaak zie jij je vrienden/vriendinnen buiten school?

Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 5: School

12. Hoe tevreden ben jij met deze dingen op school?

					
Jouw leven als leerling op school	☐	☐	☐	☐	☐
Dingen die je leert op school	☐	☐	☐	☐	☐
Andere kinderen in jouw klas	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hoe veilig voel jij je op weg naar school en terug?

Helemaal niet veilig	Niet erg veilig	Nogal veilig	Heel veilig	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

14. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Mijn meesters en juffen geven om mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn veel ruzies tussen kinderen in mijn klas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mij veilig op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen):

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school jou tijdens de voorbije maand geslagen of geschopt? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school tijdens de voorbije maand lelijke woorden tegen jou gezegd?	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw klas jou de voorbije maand uitgesloten?	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 6: Jouw leven in het algemeen

16. Ga jij akkoord met deze zinnen over jouw leven in het algemeen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord
Ik geniet van mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn leven gaat goed	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb een goed leven	☐	☐	☐	☐	☐
De dingen die gebeuren in mijn leven zijn super	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou van mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben blij met mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 7: De buurt waarin jij woont

17. Hoe tevreden ben jij met de buurt waarin je woont?

				
☐	☐	☐	☐	☐

18. Ga jij akkoord met deze zinnen over jouw buurt?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Ik voel me veilig als ik rondwandelen in de buurt waar ik woon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn genoeg plekken in mijn buurt om te spelen en een leuke tijd door te brengen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wonen mensen in mijn buurt die me zullen helpen als ik een probleem heb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De volwassenen die in mijn buurt wonen zijn vriendelijk tegen kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De volwassenen die in mijn buurt wonen luisteren naar kinderen en nemen hen serius	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 7: Enkele andere dingen over wat jij vindt van je leven

19. Hoe tevreden ben jij met..

					
Hoe veilig je je voelt	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe je er uitziet	☐	☐	☐	☐	☐
Jouw gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐
Jouw leven in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐

20. Hieronder vind je twee verschillende gevoelens. Duid aan hoe vaak je je zo hebt gevoeld tijdens de voorbije twee weken.

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Blij	☐	☐	☐	☐
Verdrietig	☐	☐	☐	☐

Deel 8: Over geld en dingen die je hebt

21. Wat van de volgende dingen heb jij:

	Ja	Nee
Kleren die niet kapot of versleten zijn	☐	☐
Genoeg geld voor schooluitstappen en activiteiten	☐	☐
Ik kan thuis op het internet	☐	☐
De dingen die je nodig hebt voor sport en hobby's	☐	☐
Zakgeld	☐	☐
Twee paar schoenen die niet kapot of versleten zijn	☐	☐
Een gsm/smartphone	☐	☐
De dingen die je nodig hebt voor school	☐	☐

22. Hoe tevreden ben jij met de dingen die je hebt?

				
☐	☐	☐	☐	☐

23. Hoe vaak maak jij je zorgen over hoeveel geld jouw gezin heeft?

Nooit	Soms	Vaak	Altijd	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

24. Heb jij genoeg te eten elke dag?

Nee, nooit	Soms niet	Meestal wel	Ja, altijd
☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐

Deel 10: Hoe jij je tijd doorbrengt

25. Hoe tevreden ben jij met hoe jij je tijd doorbrengt?

				
☐	☐	☐	☐	☐

26. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent?

	Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
Helpen in huis, taakjes doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgen voor broers/ zussen of andere gezinsleden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helpen bij de job van één van mijn ouders (vb. op de boerderij, in de winkel,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Extra lessen volgen als ik niet op school ben (vb. bijles, muziekles, tekenles,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huiswerk maken of studeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naar gelovige plaatsen gaan (vb. de kerk, de moskee,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent?

	Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
Televisie kijken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sporten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ontspannen, praten of plezier maken met mijn gezin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buiten spelen of rondhangen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media gebruiken op computer, tablet of smartphone (vb. Facebook, Twitter, Instagram, YouTube)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelletjes spelen op een computer, tablet, smartphone, PlayStation, Wii of ander toestel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gewoon niets doen of wat rusten ('s nachts slapen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 11: Over kinderrechten**28. Ik weet welke rechten kinderen hebben**

Nee	Ik ben niet zeker	Ja
☐	☐	☐

29. Ik ken iets over het kinderrechtenverdrag (van de Verenigde Naties)

Nee	Ik ben niet zeker	Ja
☐	☐	☐

Bijlage 2: Vragenlijst 10-jarigen

Beste leerling,

Met deze vragenlijst willen wij graag jouw mening te weten komen over je huis en de mensen bij wie je woont, wat je doet in je vrije tijd, wie je vrienden zijn, hoe je je voelt op school en nog een heleboel andere dingen.

Kinderen van landen over de hele wereld zullen dezelfde vragen beantwoorden. Zo kunnen wij zien of er verschillen zijn tussen jouw mening en de mening van een leerling uit bijvoorbeeld Oeganda, een land in Afrika. Is dat niet leuk?

Door deze vragenlijst in te vullen, help jij ons om meer te weten te komen over wat jij belangrijk vindt in jouw leven.

Je hoeft je naam niet op te schrijven. Niemand zal dus weten wat jij ingevuld hebt. Jouw ouders of leerkrachten zullen deze vragenlijst niet lezen.

Neem je tijd om de vragen rustig te lezen. Wij willen graag jouw mening horen. Er zijn dus geen juiste of foute antwoorden! Als je een vraag niet begrijpt, mag je dit steeds vragen aan één van ons.

Toch hoeft je de vragenlijst niet in te vullen als je dit liever niet wil. Je kan er ook voor kiezen om deze vragenlijst leeg terug aan ons te geven. Je kiest dit helemaal zelf.

Dank je dat je ons wil verder helpen door volgende vraagjes in te vullen!

Deel 1: Over jou

1. Hoe oud ben jij?

7 jaar oud	☐
8 jaar oud	☐
9 jaar oud	☐
10 jaar oud	☐
11 jaar oud	☐
12 jaar oud	☐
13 jaar oud	☐
Andere	☐

2. Ben jij...

Een meisje	☐
Een jongen	☐
Ik weet het niet	☐

3. In welk dorp of welke stad woon jij?

Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

4. Sommige kinderen wonen altijd in hetzelfde huis. Andere kinderen wonen in verschillende huizen (bijvoorbeeld als mama en papa in een ander huis wonen). Duid aan wat bij jou past:

Ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis ☐

Ik woon in twee huizen met verschillende volwassenen ☐

5. Wat beschrijft het best het huis waar jij meestal woont? (Als jij precies de helft van de tijd in twee huizen doorbrengt, antwoord dan over het huis waar jij vannacht sliep)

Ik woon bij mijn gezin ☐

Ik woon bij een pleeggezin ☐

Ik woon in een kindertehuis ☐

Ik woon ergens anders ☐

6. Hoeveel mensen wonen meestal bij jou thuis (jezelf meegerekend?) _____ (cijfer)

7. Deze vraag gaat over de mensen met wie je samenwoont. Duid alle mensen aan die in jouw huis (huizen) wonen.

- *Als je altijd in hetzelfde huis woont, vul dan enkel kolom A in.*
- *Als je vaak in meer dan één huis woont met verschillende volwassenen, vul dan kolom A en B in.*

Kolom A: het eerste huis waar je vaak woont

mama ☐

papa ☐

Plusmama/stiefmama ☐

Pluspapa/stiefpapa ☐

Grootmoeder ☐

Grootvader ☐

Broers en zussen ☐

plusbroers en pluszussen ☐

Andere kinderen ☐

Andere volwassenen ☐

Kolom B: een ander huis waar je vaak woont

mama ☐

papa ☐

Plusmama/stiefmama ☐

Pluspapa/stiefpapa ☐

Grootmoeder ☐

Grootvader ☐

Broers en zussen ☐

plusbroers en pluszussen ☐

Andere kinderen ☐

Andere volwassenen ☐

8. Hoeveel broers en zussen heb je in totaal? _____ (cijfer)
(plusbroers en pluszussen meegerekend)

9. Heeft één van jouw ouders het laatste jaar meer dan één maand ergens anders gewoond of gewerkt?

	Nee	Ja, in een ander deel van België	Ja, in een ander land
Mama	☐	☐	☐
Papa	☐	☐	☐

Sommige vragen in deze vragenlijst, zoals de volgende vraag, gaan over hoe tevreden jij bent met dingen in je leven op een schaal van 0 tot 10.

0 betekent 'helemaal niet tevreden' en 10 betekent 'helemaal tevreden'. Duid het nummer aan om te zeggen hoe tevreden je bent.

10. Hoe tevreden ben jij met de mensen waarmee je samenwoont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

11. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veilig thuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mee beslissingen nemen in mijn gezin	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen)

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak werd jij de voorbije maand geslagen door jouw broers of zussen? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak zeiden jouw broers of zussen lelijke woorden tegen jou tijdens de voorbije maand?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hoe vaak zie je mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen? Bijvoorbeeld grootouders, ooms, tantes en neven of nichten

Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee keer per week	Drie of vier keer per week	Vijf of zes keer per week	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Hoe tevreden ben jij met deze mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Deel 3: Het huis waarin jij woont

15. Hoe tevreden ben jij met het huis waarin jij meestal woont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

16. Hoeveel slaapkamers zijn er in jouw huis?

Schrijf hier het aantal _____

17. Hoeveel badkamers (kamers met een bad/douche of met allebei) zijn er in jouw huis?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Meer dan twee	☐

18. Slaap je in een eigen kamer of deel je een kamer met iemand?

Ik heb een eigen slaapkamer	☐
Ik deel mijn slaapkamer met andere mensen	☐

19. Heb je een eigen bed?

Ja, ik heb mijn eigen bed	☐
Nee, ik slaap in een bed met anderen	☐
Nee, ik heb geen bed	☐

20. Is er een rustige plaats in jouw huis waar je je huiswerk kan maken?

Ja	☐
Nee	☐
Ik ben niet zeker	☐

Deel 4: Je vrienden en vriendinnen

21. Hoe tevreden ben je met je vrienden en vriendinnen?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

22. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga helemaal akkoord	Ik weet het niet
Ik heb genoeg vrienden/vriendinnen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen zijn meestal lief tegen mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen en ik komen goed overeen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, dan zal een vriend/vriendin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Hoe vaak zie jij je vrienden/vriendinnen buiten school?

Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 5: School

24. Hoe tevreden ben jij met deze dingen op school?

0 = Helemaal
niet tevreden

10 = helemaal
tevreden

Jouw leven als leerling op school	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dingen die je leert op school	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Andere kinderen in jouw klas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

25. Hoe lang heb jij vandaag gedaan over de weg naar school?

Minder dan 30 minuten	Tot een uur	1 tot 2 uur	Meer dan 2 uur
☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐

26. Hoe veilig voel jij je op weg naar school en terug?

Helemaal niet veilig	Niet erg veilig	Nogal veilig	Heel veilig
☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐

27. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Mijn meesters en juffen geven om mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn veel ruzies tussen kinderen in mijn klas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op school kan ik keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mij veilig op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mee beslissingen nemen op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Hoe vaak wordt er gevochten tussen de kinderen op jouw school?

Nooit	Minder dan één keer per week	Minstens één keer per week	De meeste dagen	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐

29. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen):

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school jou tijdens de voorbije maand geslagen of geschopt? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school tijdens de voorbije maand lelijke woorden tegen jou gezegd?	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw klas jou de voorbije maand uitgesloten?	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 6: Wat jij vindt van jouw leven in het algemeen

30. Ga jij akkoord met deze zinnen over jouw leven in het algemeen?

Deze vragen gebruiken een schaal van 0 tot 10.

0 betekent dat je helemaal niet akkoord gaat met de zin en 10 betekent dat je volledig akkoord gaat.

0 =
helemaal
niet
akkoord

10 =
volledig
akkoord

Ik geniet van mijn leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mijn leven gaat goed	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik heb een goed leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De dingen die gebeuren in mijn leven zijn super	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik hou van mijn leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik ben blij met mijn leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Deel 7: De buurt waarin jij woont

31. Hoe tevreden ben jij met de buurt waarin je woont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

32. Ga jij akkoord met deze zinnen over jouw buurt?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Ik voel me veilig als ik rondwandelen in de buurt waar ik woon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn genoeg plekken in mijn buurt om te spelen en een leuke tijd door te brengen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wonen mensen in mijn buurt die me zullen helpen als ik een probleem heb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De volwassenen die in mijn buurt wonen zijn vriendelijk tegen kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In mijn buurt kan ik mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De volwassenen die in mijn buurt wonen luisteren naar kinderen en nemen hen serius	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. Hoe vaak wordt er gevochten in de buurt waar jij woont?

Nooit	Minder dan één keer per week	Minstens één keer per week	De meeste dagen van de week	Elke dag	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 8: Geld en de dingen die je hebt

34. Wat van deze dingen hebben jullie thuis?

	Ja	Nee
Een computer/laptop/tablet/iPad	☐	☐
Een televisie	☐	☐
Een koelkast of diepvriezer	☐	☐
Een radio	☐	☐
Een telefoon of gsm/smartphone	☐	☐
Een auto of bestelwagen of motorfiets	☐	☐

35. Hoe vaak maak je je zorgen over hoeveel geld jouw gezin heeft?

Nooit	Soms	Vaak	Altijd	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

36. Hoeveel auto's, bestelwagens of vrachtwagens heeft jouw gezin?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Drie of meer	☐

37. Hoeveel keer ben je tijdens het voorbije jaar (=12 maanden) op vakantie geweest met jouw gezin?

Geen enkele keer	☐
Één keer	☐
Twee keer	☐
Meer dan twee keer	☐

38. Hoeveel van deze vakanties waren in het buitenland?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Meer dan twee	☐

39. Hoeveel computers, laptops en tablets/iPads hebben jullie thuis?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Meer dan twee	☐

40. Hebben jullie thuis een wasmachine?

Nee	☐
Ja	☐

De vragen op deze pagina gaan over geld en dingen die je hebt voor jezelf

41. Hoe tevreden ben je met de dingen die je hebt?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

42. Heeft jouw gezin meer geld, minder geld of ongeveer evenveel geld als dat van jouw vrienden?

Mijn gezin heeft meer geld	Mijn gezin heeft minder geld	Mijn gezin heeft ongeveer evenveel geld	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐

43. Heb jij genoeg te eten elke dag?

Nee, nooit	Soms niet	Meestal wel	Ja, altijd	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

44. Wat van de volgende dingen heb jij:

	Ja	Nee
Kleren die niet kapot of versleten zijn	☐	☐
Genoeg geld voor schooluitstappen en activiteiten	☐	☐
Ik kan thuis op het internet	☐	☐
De dingen die je nodig hebt voor sport en hobby's	☐	☐
Zakgeld	☐	☐
Twee paar schoenen die niet kapot of versleten zijn	☐	☐
Een gsm/smartphone	☐	☐
De dingen die je nodig hebt voor school	☐	☐

Deel 9: Hoe jij je tijd doorbrengt**45. Hoe tevreden ben jij met hoe jij je tijd doorbrengt?**

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

46. Hoe tevreden ben jij met hoeveel vrije tijd je hebt? (=tijd waarin je kan doen wat je wil)

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

47. Deze vraag gaat over hoeveel uur je geslapen hebt vannacht.

Hoe laat ben je gisterenavond gaan slapen? _____

Hoe laat ben je deze morgen opgestaan? _____

48. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent?

	Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
Helpen in huis, taakjes doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgen voor broers/zussen of andere gezinsleden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helpen bij de job van één van mijn ouders (vb. op de boerderij, in de winkel,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Extra lessen volgen als ik niet op school ben (vb. bijles, muziekles, tekenles,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huiswerk maken of studeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naar gelovige plaatsen gaan (vb. de kerk, de moskee,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

49. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent?

	Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
Televisie kijken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sporten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ontspannen, praten of plezier maken met mijn gezin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buiten spelen of rondhangen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media gebruiken op computer, tablet of smartphone (vb. Facebook, Twitter, Instagram, YouTube)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelletjes spelen op een computer, tablet, smartphone, PlayStation, Wii of ander toestel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gewoon niets doen of wat rusten ('s nachts slapen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 10: Enkele andere dingen over wat jij vindt van je leven

50. Hoe tevreden ben jij met elk van deze dingen in je leven?

0 = helemaal
niet
tevreden

10 =
helemaal
tevreden

Hoe veilig je je voelt	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De vrijheid die je hebt	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hoe je er uit ziet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wat later kan gebeuren in jouw leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jouw gezondheid	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jouw leven in het algemeen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De dingen waar jij goed in wil zijn	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De band die je hebt met mensen die je kent	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De dingen die jij buitenshuis doet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

51. Hieronder vind je een lijst met verschillende gevoelens. Duid aan hoe vaak je je zo hebt gevoeld tijdens de voorbije twee weken.

0 betekent dat je je niet zo gevoeld hebt tijdens de voorbije twee weken. 10 betekent dat je de voorbije twee weken heel vaak zo voelde.

0 =
helemaal
niet

10 = heel
vaak

Blij	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Verdrietig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rustig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gespannen of zenuwachtig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Vol van energie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Verveeld	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Deel 11: Over kinderrechten en leven in België

52. Ik weet welke rechten kinderen hebben

Nee	Niet zeker	Ja
☐	☐	☐

53. Ik ken iets over het kinderrechtenverdrag (van de Verenigde Naties)

Nee	Niet zeker	Ja
☐	☐	☐

54. Ga jij akkoord met deze zinnen over leven in België?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Volwassenen in België geven om kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
België is een veilige plaats voor kinderen om te leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat volwassenen in België de kinderrechten respecteren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In mijn land mogen kinderen mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor hen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 12: Enkele andere dingen over jou

55. Ben jij geboren in België?

Ja	☐
Nee	☐
Ik weet het niet	☐

56. Is jouw moeder geboren in België?

Ja	☐
Nee	☐
Ik weet het niet	☐

57. Is jouw vader geboren in België?

Ja	☐
Nee	☐
Ik weet het niet	☐

58. Welke talen spreek jij?**(Als je meer dan één taal spreekt, duid dan een vak aan voor elke taal):**

	Nederlands	Frans	Arabisch	Turks	Andere
Als je thuis bent	☐	☐	☐	☐	☐
Als je op school bent	☐	☐	☐	☐	☐
Als je bij je vrienden bent	☐	☐	☐	☐	☐

59. Wat is jouw geloof?

Christendom	☐
Islam	☐
Jodendom	☐
Vrijzinnig	☐
Andere:	☐
Ik weet het niet	☐

60. Uit welk land ben jij afkomstig?

België	☐
Nederland	☐
Frankrijk	☐
Duitsland	☐
Marokko	☐
Turkije	☐
Polen	☐
Italië	☐
Andere:	
Ik weet het niet	☐

Bijlage 3: Vragenlijst 12-jarigen

Beste leerling,

Met deze vragenlijst willen wij graag jouw mening te weten komen over je huis en de mensen bij wie je woont, wat je doet in je vrije tijd, wie je vrienden zijn, hoe je je voelt op school en nog een heleboel andere dingen.

Kinderen van landen over de hele wereld zullen dezelfde vragen beantwoorden. Zo kunnen wij zien of er verschillen zijn tussen jouw mening en de mening van een leerling uit bijvoorbeeld Oeganda, een land in Afrika. Is dat niet leuk?

Door deze vragenlijst in te vullen, help jij ons om meer te weten te komen over wat jij belangrijk vindt in jouw leven.

Je hoeft je naam niet op te schrijven. Niemand zal dus weten wat jij ingevuld hebt. Jouw ouders of leerkrachten zullen deze vragenlijst niet lezen.

Neem je tijd om de vragen rustig te lezen. Wij willen graag jouw mening horen. Er zijn dus geen juiste of foute antwoorden! Als je een vraag niet begrijpt, mag je dit steeds vragen aan één van ons.

Toch hoeft je de vragenlijst niet in te vullen als je dit liever niet wil. Je kan er ook voor kiezen om deze vragenlijst leeg terug aan ons te geven. Je kiest dit helemaal zelf.

Dank je dat je ons wil verder helpen door volgende vraagjes in te vullen!

Deel 1: Over jou

1. Hoe oud ben jij?

7 jaar oud	☐
8 jaar oud	☐
9 jaar oud	☐
10 jaar oud	☐
11 jaar oud	☐
12 jaar oud	☐
13 jaar oud	☐
Andere	☐

2. Ben jij...

Een meisje	☐
Een jongen	☐
Ik weet het niet	☐

3. In welk dorp of welke stad woon jij?

Deel 2: Jouw huis en de mensen bij wie je woont

4. Sommige kinderen wonen altijd in hetzelfde huis. Andere kinderen wonen in verschillende huizen (bijvoorbeeld als mama en papa in een ander huis wonen). Duid aan wat bij jou past:

Ik woon altijd of bijna altijd in hetzelfde huis ☐

Ik woon in twee huizen met verschillende volwassenen ☐

5. Wat beschrijft het best het huis waar jij meestal woont? (Als jij precies de helft van de tijd in twee huizen doorbrengt, antwoord dan over het huis waar jij vannacht sliep)

Ik woon bij mijn gezin ☐

Ik woon bij een pleeggezin ☐

Ik woon in een kindertehuis ☐

Ik woon ergens anders ☐

6. Hoeveel mensen wonen meestal bij jou thuis (jezelf meegerekend?) _____ (cijfer)

7. Deze vraag gaat over de mensen met wie je samenwoont. Duid alle mensen aan die in jouw huis (huizen) wonen.

- Als je altijd in hetzelfde huis woont, vul dan enkel kolom A in.
- Als je vaak in meer dan één huis woont met verschillende volwassenen, vul dan kolom A en B in.

Kolom A: het eerste huis waar je vaak woont

mama ☐

papa ☐

Plusmama/stiefmama ☐

Pluspapa/stiefpapa ☐

Grootmoeder ☐

Grootvader ☐

Broers en zussen ☐

plusbroers en pluszussen ☐

Andere kinderen ☐

Andere volwassenen ☐

Kolom B: een ander huis waar je vaak woont

mama ☐

papa ☐

Plusmama/stiefmama ☐

Pluspapa/stiefpapa ☐

Grootmoeder ☐

Grootvader ☐

Broers en zussen ☐

plusbroers en pluszussen ☐

Andere kinderen ☐

Andere volwassenen ☐

8. Hoeveel broers en zussen heb je in totaal? _____ (cijfer)
(plusbroers en pluszussen meegerekend)

9. Heeft één van jouw ouders het laatste jaar meer dan één maand ergens anders gewoond of gewerkt?

	Nee	Ja, in een ander deel van België	Ja, in een ander land
Mama	☐	☐	☐
Papa	☐	☐	☐

Sommige vragen in deze vragenlijst, zoals de volgende vraag, gaan over hoe tevreden jij bent met dingen in je leven op een schaal van 0 tot 10.

0 betekent 'helemaal niet tevreden' en 10 betekent 'helemaal tevreden'. Duid het nummer aan om te zeggen hoe tevreden je bent.

10. Hoe tevreden ben jij met de mensen waarmee je samenwoont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

11. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel me veilig thuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mee beslissingen nemen in mijn gezin	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen)

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak werd jij de voorbije maand geslagen door jouw broers of zussen? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak zeiden jouw broers of zussen lelijke woorden tegen jou tijdens de voorbije maand?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hoe vaak zie je mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen? Bijvoorbeeld grootouders, ooms, tantes en neven of nichten

Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee keer per week	Drie of vier keer per week	Vijf of zes keer per week	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Hoe tevreden ben jij met deze mensen uit jouw familie die niet bij jou wonen?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Deel 3: Het huis waarin jij woont

15. Hoe tevreden ben jij met het huis waarin jij meestal woont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

16. Hoeveel slaapkamers zijn er in jouw huis?

Schrijf hier het aantal _____

17. Hoeveel badkamers (kamers met een bad/douche of met allebei) zijn er in jouw huis?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Meer dan twee	☐

18. Slaap je in een eigen kamer of deel je een kamer met iemand?

Ik heb een eigen slaapkamer	☐
Ik deel mijn slaapkamer met andere mensen	☐

19. Heb je een eigen bed?

Ja, ik heb mijn eigen bed	☐
Nee, ik slaap in een bed met anderen	☐
Nee, ik heb geen bed	☐

20. Is er een rustige plaats in jouw huis waar je je huiswerk kan maken?

Ja	☐
Nee	☐
Ik ben niet zeker	☐

Deel 4: Je vrienden en vriendinnen

21. Hoe tevreden ben jij met je vrienden en vriendinnen?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

22. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga helemaal akkoord	Ik weet het niet
Ik heb genoeg vrienden/vriendinnen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen zijn meestal lief tegen mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden/vriendinnen en ik komen goed overeen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb, dan zal een vriend/vriendin mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Hoe vaak zie jij je vrienden/vriendinnen buiten school?

Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 5: School

24. Hoe tevreden ben jij met deze dingen op school?

0 = Helemaal
niet tevreden

10 = helemaal
tevreden

Jouw leven als leerling op school	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dingen die je leert op school	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Andere kinderen in jouw klas	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

25. Hoe lang heb jij vandaag gedaan over de weg naar school?

Minder dan 30 minuten	Tot een uur	1 tot 2 uur	Meer dan 2 uur	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

26. Hoe veilig voel jij je op weg naar school en terug?

Helemaal niet veilig	Niet erg veilig	Nogal veilig	Heel veilig
☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐

27. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Mijn meesters en juffen geven om mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn veel ruzies tussen kinderen in mijn klas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Op school kan ik keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mij veilig op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan mee beslissingen nemen op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Hoe vaak wordt er gevochten tussen de kinderen op jouw school?

Nooit	Minder dan één keer per week	Minstens één keer per week	De meeste dagen	Elke dag
☐	☐	☐	☐	☐

Ik weet het niet
☐

29. Deze vragen gaan over de voorbije maand (=de laatste 30 dagen):

	Nooit	Één keer	Twee of drie keer	Meer dan drie keer	Ik weet het niet
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school jou tijdens de voorbije maand geslagen of geschopt? (vechten om te spelen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw school tijdens de voorbije maand lelijke woorden tegen jou gezegd?	☐	☐	☐	☐	☐
Hoe vaak hebben kinderen uit jouw klas jou de voorbije maand uitgesloten?	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 6: Wat jij vindt van jouw leven in het algemeen

30. Ga jij akkoord met deze zinnen over jouw leven in het algemeen?

Deze vragen gebruiken een schaal van 0 tot 10.

0 betekent dat je helemaal niet akkoord gaat met de zin en 10 betekent dat je volledig akkoord gaat.

0 =
helemaal
niet
akkoord

10 =
volledig
akkoord

Ik geniet van mijn leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mijn leven gaat goed	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik heb een goed leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De dingen die gebeuren in mijn leven zijn super	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik hou van mijn leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik ben blij met mijn leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

30 b. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga helemaal niet akkoord	Ik ga niet akkoord	Tussen beide	Ik ga akkoord	Ik ga helemaal akkoord
Het is voor mij gemakkelijk om mijn aandacht te houden bij wat ik aan het doen ben	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het gemakkelijk om in mijn eentje te spelen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de meeste dingen die ik doe plezierig	☐	☐	☐	☐	☐
Veel mensen zeggen dat ik creatief of fantasierijk ben	☐	☐	☐	☐	☐
Als mijn vrienden en ik iets beginnen, dan ben ik degene die het langst volhoud	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het vervelend om naar foto's of werk van anderen te moeten kijken	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb vaak het gevoel dat ik steeds weer dezelfde dingen moet doen	☐	☐	☐	☐	☐
Alleen als ik iets heel spannends of zelfs gevaarlijk doe, verveel ik me niet	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben pas echt gelukkig als de dingen rondom mij niet te lang hetzelfde blijven	☐	☐	☐	☐	☐
De meeste dingen die ik moet doen zijn te gemakkelijk voor mij	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 7: De buurt waarin jij woont

31. Hoe tevreden ben jij met de buurt waarin je woont?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

32. Ga jij akkoord met deze zinnen over jouw buurt?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Ik voel me veilig als ik rondwandelen in de buurt waar ik woon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn genoeg plekken in mijn buurt om te spelen en een leuke tijd door te brengen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er wonen mensen in mijn buurt die me zullen helpen als ik een probleem heb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De volwassenen die in mijn buurt wonen zijn vriendelijk tegen kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In mijn buurt kan ik mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De volwassenen die in mijn buurt wonen luisteren naar kinderen en nemen hen serius	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. Hoe vaak wordt er gevochten in de buurt waar jij woont?

Nooit	Minder dan één keer per week	Minstens één keer per week	De meeste dagen van de week	Elke dag	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 8: Geld en de dingen die je hebt

34. Wat van deze dingen hebben jullie thuis?

	Ja	Nee
Een computer/laptop/tablet/iPad	☐	☐
Een televisie	☐	☐
Een koelkast of diepvriezer	☐	☐
Een radio	☐	☐
Een telefoon of gsm/smartphone	☐	☐
Een auto of bestelwagen of motorfiets	☐	☐

35. Hoe vaak maak jij je zorgen over hoeveel geld jouw gezin heeft?

Nooit	Soms	Vaak	Altijd	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

36. Hoeveel auto's, bestelwagens of vrachtwagens heeft jouw gezin?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Drie of meer	☐

37. Hoeveel keer ben jij tijdens het voorbije jaar (=12 maanden) op vakantie geweest met jouw gezin?

Geen enkele keer	☐
Één keer	☐
Twee keer	☐
Meer dan twee keer	☐

38. Hoeveel van deze vakanties waren in het buitenland?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Meer dan twee	☐

39. Hoeveel computers, laptops en tablets/iPads hebben jullie thuis?

Geen enkele	☐
Één	☐
Twee	☐
Meer dan twee	☐

40. Hebben jullie thuis een wasmachine?

Nee	☐
Ja	☐

De vragen op deze pagina gaan over geld en dingen die je hebt voor jezelf

41. Hoe tevreden ben jij met de dingen die je hebt?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

42. Heeft jouw gezin meer geld, minder geld of ongeveer evenveel geld als dat van jouw vrienden?

Mijn gezin heeft meer geld	Mijn gezin heeft minder geld	Mijn gezin heeft ongeveer evenveel geld	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐

43. Heb jij genoeg te eten elke dag?

Nee, nooit	Soms niet	Meestal wel	Ja, altijd	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	☐

44. Wat van de volgende dingen heb jij:

	Ja	Nee
Kleren die niet kapot of versleten zijn	☐	☐
Genoeg geld voor schooluitstappen en activiteiten	☐	☐
Ik kan thuis op het internet	☐	☐
De dingen die je nodig hebt voor sport en hobby's	☐	☐

Zakgeld	☐	☐
Twee paar schoenen die niet kapot of versleten zijn	☐	☐
Een gsm/smartphone	☐	☐
De dingen die je nodig hebt voor school	☐	☐

Deel 9: Hoe jij je tijd doorbrengt

45. Hoe tevreden ben jij met hoe jij je tijd doorbrengt?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

46. Hoe tevreden ben jij met hoeveel vrije tijd je hebt? (=tijd waarin je kan doen wat je wil)

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

47. Deze vraag gaat over hoeveel uur je geslapen hebt vannacht.

Hoe laat ben je gisterenavond gaan slapen? _____

Hoe laat ben je deze morgen opgestaan? _____

48. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent?

	Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
Helpen in huis, taakjes doen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zorgen voor broers/zussen of andere gezinsleden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Helpen bij de job van één van mijn ouders (vb. op de boerderij, in de winkel,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Extra lessen volgen als ik niet op school ben (vb. bijles, muziekles, tekenles,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Huiswerk maken of studeren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naar gelovige plaatsen gaan (vb. de kerk, de moskee,...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

49. Hoe vaak doe jij deze dingen als je niet op school bent?

	Nooit	Minder dan één dag per week	Één of twee dagen per week	Drie of vier dagen per week	Vijf of zes dagen per week	Elke dag
Televisie kijken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sporten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ontspannen, praten of plezier maken met mijn gezin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Buiten spelen of rondhangen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale media gebruiken op computer, tablet of smartphone (vb. Facebook, Twitter, Instagram, YouTube)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelletjes spelen op een computer, tablet, smartphone, PlayStation, Wii of ander toestel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gewoon niets doen of wat rusten ('s nachts slapen telt niet mee)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

49 b. Ga jij akkoord met deze zinnen?

	Ik ga helemaal niet akkoord	Ik ga niet akkoord	Tussen beide	Ik ga akkoord	Ik ga helemaal akkoord
Vrije tijd lijkt voor mij vaak eindeloos te duren	☐	☐	☐	☐	☐
Ik verveel me vaak tijdens mijn vrije tijd	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het moeilijk om mij te amuseren in mijn vrije tijd	☐	☐	☐	☐	☐
Tijdens mijn vrije tijd vind ik altijd wel iets leuks om te doen	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik in mijn vrije tijd met iets bezig ben denk ik doorgaans aan niets anders	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 10: Enkele andere dingen over wat jij vindt van je leven

50. Hoe tevreden ben jij met elk van deze dingen in je leven?

0 = helemaal
niet
tevreden

10 =
helemaal
tevreden

Hoe veilig je je voelt	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De vrijheid die je hebt	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hoe je er uit ziet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wat later kan gebeuren in jouw leven	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hoe er naar je geluisterd wordt door volwassenen in het algemeen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jouw gezondheid	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Jouw leven in het algemeen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De dingen waar jij goed in wil zijn	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De band die je hebt met mensen die je kent	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De dingen die jij buitenshuis doet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

51. Hieronder vind je een lijst met verschillende gevoelens. Duid aan hoe vaak je je zo hebt gevoeld tijdens de voorbije twee weken.

0 betekent dat je je niet zo gevoeld hebt tijdens de voorbije twee weken. 10 betekent dat je je de voorbije twee weken heel vaak zo voelde.

	0 = helemaal niet										10 = heel vaak
Blij	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Verdrietig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Rustig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gespannen of zenuwachtig	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Vol van energie	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Verveeld	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

52. Tot slot, duid in dit deel aan als jij akkoord gaat met deze zinnen over jouw leven in het algemeen.

	0 = helemaal niet akkoord										10 = volledig akkoord
Ik ben blij met wie ik ben	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik kan goed omgaan met de dingen die ik elke dag moet doen	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Over het algemeen zijn mensen vriendelijk tegen me	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik heb genoeg keuze over de dingen die ik kan doen in mijn vrije tijd	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik heb het gevoel dat ik veel leer op dit moment	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik voel me positief over mijn toekomst	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Deel 11: Over kinderrechten en leven in België

53. Hoe vaak maak je je zorgen over dingen die gebeuren in België, zoals bijvoorbeeld dingen die je hoort in het nieuws?

Nooit	Soms	Vaak	Altijd	Ik weet het niet
☐	☐	☐	☐	

54. Ik weet welke rechten kinderen hebben

Nee	Ik ben niet zeker	Ja
☐	☐	☐

55. Ik ken iets over het kinderrechtenverdrag (van de Verenigde Naties)

Nee	Ik ben niet zeker	Ja
☐	☐	☐

56. Ga jij akkoord met deze zinnen over leven in België?

	Ik ga niet akkoord	Ik ga een beetje akkoord	Ik ga soms akkoord	Ik ga voor een groot stuk akkoord	Ik ga volledig akkoord	Ik weet het niet
Volwassenen in België geven om kinderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
België is een veilige plaats voor kinderen om te leven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat volwassenen in België de kinderrechten respecteren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In mijn land mogen kinderen mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor hen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deel 12: Enkele andere dingen over jou

57. Ben jij geboren in België?

Ja	☐
Nee	☐
Ik weet het niet	☐

58. Is jouw moeder geboren in België?

Ja	☐
Nee	☐
Ik weet het niet	☐

59. Is jouw vader geboren in België?

Ja	☐
Nee	☐
Ik weet het niet	☐

60. Welke talen spreek jij?

(Als je meer dan één taal spreekt, duid dan een vak aan voor elke taal):

	Nederlands	Frans	Arabisch	Turks	Andere
Als je thuis bent	☐	☐	☐	☐	☐
Als je op school bent	☐	☐	☐	☐	☐
Als je bij je vrienden bent	☐	☐	☐	☐	☐

61. Wat is jouw geloof?

Christendom	☐
Islam	☐
Jodendom	☐
Vrijzinnig	☐
Andere :	☐
Ik weet het niet	☐

62. Uit welk land ben jij afkomstig?

België	☐
--------	--------------------------

Nederland	☐
Frankrijk	☐
Duitsland	☐
Marokko	☐
Turkije	☐
Polen	☐
Italië	☐
Andere:	☐
Ik weet het niet	☐

Tot slot, lees dit tekstje over Emma, een meisje dat in België woont. Antwoord dan op de vraag over hoe tevreden zij is met haar leven volgens jou.

Emma 12 jaar oud. Ze woont samen met haar moeder, vader, een broer en een zus. Ze wonen in een normaal en veilig huis. Emma haar familie is niet rijk, maar ze hebben genoeg geld om eten te kopen en andere dingen die ze nodig hebben. Emma gaat naar school, heeft een paar goede vrienden en heeft op dit moment geen grote problemen in haar leven.

63. Hoe tevreden denk je dat Emma op dit moment is met haar leven?

Helemaal niet
tevreden

Helemaal
tevreden

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Bijlage 4: Variabelen en schalen: methodologische gegevens

Tabel 55. Beschrijving van de tevredenheid met de mensen waarmee je samenwoont (8-jarigen en 10- en 12-jarigen)

	Tevredenheid 8-jarigen	Tevredenheid 10- en 12-jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	9,03	8,96
Std.	1,93	1,60
N.	1087	2138

Tabel 56. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de gezinsbeleving van de kinderen (8-jarigen)

Items	Factorladingen
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	0,74
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	0,69
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	0,76
Ik voel me veilig thuis	0,64
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	0,70
Eigenwaarde	2,50
Percentage verklaarde variantie	49,91
Cronbach α	0,74

Tabel 57. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de gezinsbeleving van de kinderen (10- en 12-jarigen)

Items	Factorladingen
Er zijn mensen in mijn gezin die om me geven	0,74
Als ik een probleem heb, zullen mensen uit mijn gezin mij helpen	0,76
Mijn gezin en ik hebben het leuk samen	0,79
Ik voel me veilig thuis	0,71
Mijn ouders luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	0,78
Mijn ouders en ik maken samen keuzes over mijn leven	0,65
Ik kan mee beslissingen nemen in mijn gezin	0,63
Eigenwaarde	3,67
Percentage verklaarde variantie	52,41
Cronbach α	0,84

Tabel 58. Beschrijving van de somschalen 'gezinsbeleving kinderen' (alle leeftijdsgroepen)

	Gezinsbeleving 8-jarigen	Gezinsbeleving 10- en 12-jarigen
Aantal items	5	7
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,29	8,36
Std.	1,98	1,71
N.	1084	2176

Tabel 59. Overzicht van de kenmerken van het huis waarin de kinderen wonen (10- en 12-jarigen)

	10- en 12-jarigen
Aantal badkamers	
Geen of één	1423 (65,2%)
Twee of meer dan twee	760 (34,8%)
Slapen in eigen slaapkamer	
Eigen slaapkamer	1646 (75,6%)
Kamer delen met andere mensen	531 (24,4%)
Rustige plaats om huiswerk te maken	
Ja	1818 (83,0%)
Nee of niet zeker	373 (17,0%)

Tabel 60. Beschrijving van de tevredenheid met je vrienden/vriendinnen (alle leeftijdsgroepen)

	Tevredenheid vrienden/vriendinnen 8-jarigen	Tevredenheid vrienden/vriendinnen 10- en 12- jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,76	8,68
Std.	2,22	1,72
N.	1082	2169

Tabel 61. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de vriendschapsbeleving (alle leeftijdsgroepen)

Items	Factorloadingen	
	8-jarigen	10- en 12-jarigen
Ik heb genoeg vrienden/vriendinnen	0,69	0,77
Mijn vrienden/vriendinnen zijn meestal lief tegen mij	0,83	0,86
Mijn vrienden/vriendinnen en ik komen goed overeen	0,81	0,83
Als ik een probleem heb, dan zal een vriend/vriendin mij helpen	0,75	0,79
Eigenwaarde	2,38	2,66
Percentage verklaarde variantie	59,53	66,38
Cronbach α	0,77	0,83

Tabel 62. Beschrijving van de somschalen 'vriendschapsbeleving kinderen' (alle leeftijdsgroepen)

	Vriendschapsbeleving 8-jarigen	Vriendschapsbeleving 10- en 12-jarigen
Aantal items	4	4
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	7,95	8,12
Std.	2,39	2,05
N.	1051	2158

Tabel 63. Beschrijving van de 'frequentie vrienden ontmoeten buiten school' (omgezet naar een 0-10 schaal) (alle leeftijdsgroepen)

	Frequentie vrienden ontmoeten buiten school 8-jarigen	Frequentie vrienden ontmoeten buiten school 10- en 12-jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	5,04	4,17
Std.	3,54	2,82
N.	1076	2173

Tabel 64. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de tevredenheid van de kinderen met verschillende dingen op school (alle leeftijdsgroepen)

Items	Factorloadingen	
	8-jarigen	10- en 12-jarigen
Jouw leven als leerling	0,81	0,88
Dingen die je leert op school	0,75	0,81
Andere kinderen in jouw klas	0,71	0,74
Eigenwaarde	1,73	1,99
Percentage verklaarde variantie	57,74	66,16
Cronbach α	0,63	0,74

Tabel 65. Beschrijving van de somschalen 'schooltevredenheid' (alle leeftijdsgroepen)

	Schooltevredenheid 8-jarigen	Schooltevredenheid 10- en 12-jarigen
Aantal items	3	3
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,11	8,21
Std.	1,95	1,57
N.	1093	2185

Tabel 66. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de schoolbeleving. (8-jarigen)

Items ²⁰	Factorloadingen
Mijn meesters en juffen geven om mij	0,78
Als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen	0,79
Als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen	0,65
De meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	0,79
Ik voel mij veilig op school	0,68
Eigenwaarde	2,73
Percentage verklaarde variantie	54,69
Cronbach α	0,79

²⁰ Het item 'er zijn veel ruzies tussen kinderen in mijn klas' laadde laag op de component 'schoolbeleving'. Daarom hebben we het buiten beschouwing gelaten.

Tabel 67. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de schoolbeleving. (10 en 12-jarigen)

Items ²¹	Factorladingen
Mijn meesters en juffen geven om mij	0,78
Als ik een probleem heb op school, zullen mijn meesters en juffen mij helpen	0,80
Als ik een probleem heb op school, zullen andere kinderen mij helpen	0,60
De meesters en juffen luisteren naar mij en houden rekening met wat ik zeg	0,79
Op school kan ik keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor mij	0,72
Ik voel mij veilig op school	0,72
Ik kan mee beslissingen nemen op school	0,61
Eigenwaarde	3,62
Percentage verklaarde variantie	51,66
Cronbach α	0,84

Tabel 68. Beschrijving van de somschalen 'schoolbeleving'. (alle leeftijdsgroepen)

	Schoolbeleving 8-jarigen	Schoolbeleving 10- en 12-jarigen
Aantal items	5	7
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,12	7,56
Std.	2,17	1,89
N.	1064	2171

Tabel 69. Beschrijving van de tevredenheid met de buurt waarin je woont. (alle leeftijdsgroepen)

	Buurttevredenheid 8-jarigen	Buurttevredenheid 10- en 12-jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,58	8,61
Std.	2,50	1,89
N.	1057	2123

²¹ Het item 'er zijn veel ruzies tussen kinderen in mijn klas' laadde laag op de component 'schoolbeleving'. Daarom hebben we het buiten beschouwing gelaten.

Tabel 70. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de buurtbeleving. (8-jarigen)

Items	Factorladingen
Ik voel me veilig als ik rondwandelen in de buurt waar ik woon	0,66
Er zijn genoeg plekken in mijn buurt om te spelen en een leuke tijd door te brengen	0,66
Er wonen mensen in mijn buurt die me zullen helpen als ik een probleem heb	0,76
De volwassenen die in mijn buurt wonen zijn vriendelijk tegen kinderen	0,79
De volwassenen die in mijn buurt wonen luisteren naar kinderen en nemen hen serieus	0,79
Eigenwaarde	2,70
Percentage verklaarde variantie	54,03
Cronbach α	0,78

Tabel 71. Resultaten van de principale componentenanalyse voor de items die peilen naar de buurtbeleving. (10- en 12-jarigen)

Items	Factorladingen
Ik voel me veilig als ik rondwandelen in de buurt waar ik woon	0,65
Er zijn genoeg plekken in mijn buurt om te spelen en een leuke tijd door te brengen	0,64
Er wonen mensen in mijn buurt die me zullen helpen als ik een probleem heb	0,76
De volwassenen die in mijn buurt wonen zijn vriendelijk tegen kinderen	0,74
In mijn buurt kan ik mee keuzes maken over dingen die belangrijk zijn voor kinderen	0,70
De volwassenen die in mijn buurt wonen luisteren naar kinderen en nemen hen serieus	0,79
Eigenwaarde	3,06
Percentage verklaarde variantie	50,98
Cronbach α	0,80

Tabel 72. Beschrijving van de somschalen 'buurtbeleving' (alle leeftijdsgroepen)

	Buurtbeleving 8-jarigen	Buurtbeleving 10- en 12-jarigen
Aantal items	5	6
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	7,72	7,00
Std.	2,49	2,25
N.	1036	2012

Tabel 73. Beschrijving van de variabele 'frequentie vechtpartijen in de buurt' (omgezet naar een 0-10 schaal) (10- en 12-jarigen)

Frequentie vechtpartijen in de buurt 10- en 12-jarigen	
Aantal items	1
Min.	0
Max.	10
Gemiddelde	0,81
Std.	1,95
N.	1736

Tabel 74. Beschrijving van de tevredenheid met de dingen die kinderen hebben. (alle leeftijdsgroepen)

	Tevredenheid 8-jarigen	Tevredenheid 10- en 12-jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	9,27	9,39
Std.	1,71	1,22
N.	1035	2170

Tabel 75. Beschrijving van de tevredenheid met tijdsbesteding. (alle leeftijdsgroepen)

	Tijdsbestedingstevredenheid 8-jarigen	Tijdsbestedingstevredenheid 10- en 12-jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,81	8,85
Std.	2,15	1,50
N.	1008	2160

Tabel 76. Beschrijving van de tevredenheid met hoeveel vrije tijd men heeft. (10- en 12-jarigen)

Tevredenheid met hoeveel vrije tijd 10- en 12-jarigen	
Aantal items	1
Min.	0
Max.	10
Gemiddelde	8,74
Std.	1,76
N.	2151

Tabel 77. Beschrijving van de tevredenheid met je leven in het algemeen. (alle leeftijdsgroepen)

	Levenstevredenheid 8-jarigen	Levenstevredenheid 10- en 12-jarigen
Aantal items	1	1
Min.	0	0
Max.	10	10
Gemiddelde	8,59	9,01
Std.	2,43	1,56
N.	1074	2101